

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 6. VE 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM
PROGRAMINDA YER ALAN KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÖĞRENME ALANINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
(BALIKESİR İL ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serkan KOLUMAN

Balıkesir, 2011

**T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI**

**İLKÖĞRETİM 6. VE 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM
PROGRAMINDA YER ALAN KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÖĞRENME ALANINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ
(BALIKESİR İL ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Serkan KOLUMAN

**Tez Danışmanı
Yard. Doç. Dr. Erdoğan TEZCİ**

Balıkesir, 2011

T.C.
BALIKESİR ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ONAYI

Enstitümüzün İlköğretim Anabilim Dalı'nda 200812521002 numaralı Serkan KOLUMAN 'ın hazırladığı "İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına Yönelik Öğretmen Görüşleri (Balıkesir İl Örneği)" konulu YÜKSEK LİSANS tezi ile ilgili TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Eğitim Öğretim ve Sınav Yönetmeliği uyarınca 15/12/2011 tarihinde yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda tezin onayına **OY BİRLİĞİ** ile karar verilmiştir.

Başkan:Yard. Doç. Dr. Erdoğan TEZCİ

İmza.....

Üye:Yard. Doç. Dr. Ahmet AKGÜN

İmza.....

Üye:Yard. Doç. Dr. Hakan ÖNAL

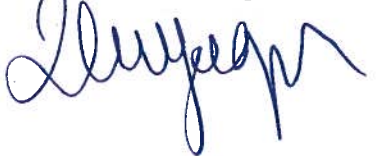
İmza.....

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

26/12/2011

Enstitü Müdürü

Zübeyde Güneş YAĞCI

ÖNSÖZ

21. yüzyılda dünyada meydana gelen ekonomik ve teknolojik gelişmeler birçok alanda dönüşümü beraberinde getirmiştir. Bu sürece referans olarak görülen küreselleşme, insanların ve toplumların kültürel, sosyal, siyasal yaşam alanlarını derinden etkilemektedir. Yaşanan değişim süreci gerek bilimsel çevreler gerekse politika yapıcılar tarafından “küresel çağ”, “bilgi toplumu”, “postmodern dönem”, “yeni dünya düzeni” gibi farklı tanımlamalara kaynaklık etse de yaşanan değişimin gerisinde kalmamanın gerekliliği günümüz toplumlarının ortak fikir paydasını oluşturmaktadır.

Küreselleşmeyle birlikte yaşanan değişim süreci birçok alanda reform ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Toplumların değişim süreçlerinde itici güç olan eğitim sistemleri de bu değişimin yaşandığı alanların başında gelmektedir. Bunun nedeni ise çağın ihtiyaç duyduğu bireyin sadece değişimi fark eden değil aynı zamanda değişime yön veren özelliklere sahip olmasının gerekliliğidir. Bu anlamda bireyin eğitim süreçlerinin yeniden yapılandırılması önemlidir. Eğitim programlarının gözden geçirildiği bu süreçte dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’de de sosyal bilgiler programları değişime ayak uydurma çabalarına paralel olarak yeniden yapılandırılmıştır.

Araştırmamız eğitimdeki değişim süreciyle birlikte sosyal bilgilerde yeniden yapılandırma çalışmalarının bu alandaki ihtiyaçlara cevap verip vermediğine yönelik dönüt olması, gerek sosyal bilgilerle ilgilenen araştırmacılar gerekse bu alandaki politika yapıcılara ışık tutması bakımından önemlidir. Araştırmada küreselleşme süreciyle birlikte evrensel değerler bağlamında farklı toplum ve kültürlerle ait öğelerin yer aldığı bireyin küresel dünya algısının şekillenmesinde önemli bir yere sahip olan küresel bağlantılar öğrenme alanı öğretmen görüşleri ışığında değerlendirilmiştir.

Bu araştırmanın hazırlanmasında görüş ve önerileriyle beni yönlendiren, değerli bilgi ve deneyimlerini benden esirgemeyen, manevi desteğini her zaman hissettiğim tez danışmanım ve çok değerli hocam Yard. Doç. Dr. Erdoğan TEZCİ'ye yürekten teşekkür ederim.

Araştırma sürecinde benden maddi ve manevi desteklerini esirgemeyen, bana her ihtiyaç duyduğumda zaman ayıran, görüş ve eleştirileriyle beni yönlendiren değerli hocam Öğr. Gör. Ahmet UYSAL'a, araştırmada emeği, geçen çeviri ve destekleriyle her zaman yanımda olan kardeşim Muhammed ERCAN'a ve sosyal bilgilere eleştirel bakışıyla araştırmaya katkı sağlayan değerli arkadaşım İbrahim İPEK'e teşekkür ederim. Araştırmanın uygulama kısmında teknik destek ve katkılarından dolayı Balıkesir İl Millî eğitim Müdürlüğü Ar- Ge birimi personeline ve araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenlerine de katkılarından dolayı teşekkür ederim.

Yaşamım boyunca benden desteklerini ve hoşgörülerini esirgemeyen, iki üniversite bitirmemde maddi ve manevi katkılarını hep yanımda gördüğüm yüreğimin ulu çınarları Annem, Babam ve başta Hakan abim olmak üzere tüm aileme en derin şükranlarımı sunarım.

Serkan KOLUMAN

ÖZET**İLKÖĞRETİM 6. VE 7. SINIF SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETİM PROGRAMINDA YER ALAN KÜRESEL BAĞLANTILAR ÖĞRENME ALANINA YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ****(BALIKESİR İL ÖRNEĞİ)****KOLUMAN, Serkan****Balıkesir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü****İlköğretim Anabilim Dalı****Tez Danışmanı: Yard.Doç. Dr. Erdoğan TEZCİ****Ağustos 2011, 105 Sayfa**

Bu araştırmanın amacı, sosyal bilgiler öğretmenlerinin 2004 yılında yenilenen ilköğretim sosyal bilgiler programında yer alan Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı'na yönelik görüşlerini tespit etmektir.

Betimsel tarama modelinde olan araştırmada öğretmenlerin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı ile ilgili görüşlerini belirlemek için 5'li Likert ölçek geliştirilmiştir. Veriler 2009-2010 eğitim-öğretim yılında Balıkesir il sınırları içerisinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan 199 sosyal bilgiler öğretmeninden toplanmıştır. Uygulama sonucu elde edilen veriler SPSS for Windows 12.0 paket programı ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı'na ilişkin görüşlerinin genel itibariyle olumlu olduğu, öğretmenlerin görüşlerinin cinsiyet, mesleki kıdem ve görev yaptıkları okul türü açısından anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Öğretmenlerin görüşlerinde mezun olunan okul türü açısından anlamlı farklılık gösterdiği belirlenen araştırmada öğretmenlerin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanının varlığını gerekli bulduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Küreselleşme, Küreselleşme ve Eğitim, Sosyal Bilgiler, Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı

ABSTRACT**VIEWS OF TEACHER ABOUT GLOBAL CONNECTIONS THEME
IN THE PRIMARY 6th AND 7th GRADE THE SOCIAL STUDIES
CURRICULUM****(BALIKESIR SAMPLE)****KOLUMAN, Serkan****Balıkesir University, Institute of Social Sciences****Master Thesis, Primary Main Department****Advisor: Assistant Professor Erdoğan TEZCİ****August 2011, 105 pages**

The aim of this study is to determine views of social studies teachers about global connections theme in the renewed primary social studies curriculum in the 2004.

5 point level scale was enhanced in order to determine views of teachers about global connections theme in the research through descriptive analysis model. Data was gathered from 199 social studies teachers who study in the primary schools locating in the Balıkesir city in the 2009-2010 academic year. Data obtained from at the end of application was analyzed with SPSS for Windows 12,0 program.

It was determined that views of social studies teachers were mainly positive about global connections theme and views of teachers did not indicate meaningful differences in terms of gender, professional experience, kind of schools in which they performed. It was ascertained that teachers required existence of global connections theme in this research in which there were meaningful differences in terms of kind of school from which they had graduated.

Key words: Globalization, globalization and education, social studies, global connections theme

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	v
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER.....	vii
TABLolar LİSTESİ	x
KISALTMALAR.....	xii

I. BÖLÜM

GİRİŞ.....	1
1.1 Problem Durumu	3
1.2 Araştırmanın Amacı.....	7
1.3 Araştırmanın Önemi	7
1.4 Araştırmanın Sayıltıları	11
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	11
1.6 Tanımlar	12

II. BÖLÜM

KÜRESELLEŞME ve SOSYAL BİLGİLER (KURAMSAL ÇERÇEVE).....	13
2.1 Küreselleşme.....	13
2.1.1 Küreselleşmeye İlişkin Farklı Yaklaşımlar	15
2.2 Küreselleşmenin Etkilediği Alanlar	19
2.2.1. Küreselleşme ve Kültür	19
2.2.1.1 Kültürel Küreselleşmeye İlişkin Farklı Yaklaşımlar	20
2.2.2. Küreselleşme ve Eğitim	23
2.3. Sosyal Bilgiler ve Küreselleşme	30
2.3.1 Sosyal Bilgilerin Alanı.....	30
2.3.2 Sosyal Bilgilerin Kapsamı	31
2.3.3 Sosyal Bilgilerin Önemi	32
2.3.4 Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küreselleşme Olgusu	33

2.3.4.1 Küresel Süreçte Sosyal Bilgiler Programlarındaki Değişim.....	35
2.4 Öğrenme Alanı	38
2.4.1 Sosyal Bilgiler Öğretim Programında Yer Alan Öğrenme Alanları.	38
2.4.1.1 Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı	41
2.5 İlgili Araştırmalar.....	45
2.5.1 Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	45
2.5.2 Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	49

III. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	51
3.1 Araştırma Modeli	51
3.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi	52
3.3. Verilerin Toplanması	53
3.3.1 Ölçme Aracının Hazırlanması.....	53
3.3.2 Verilerin Toplanması	57
3.4. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	58

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR.....	60
4.1.Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular	60
4.1.1 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	60
4.1.2 Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımı	60
4.1.3 Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı	61
4.1.4 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı	61
4.1.5 Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Bulunduğu Yerleşim Yerine Göre Dağılımı	62
4.1.6 Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre Dağılımı.....	63
4.2 K.B.Ö Alanı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı	63
4.2.1 K.B.Ö Alanının Öğrenciye Sağladığı Katkısına İlişkin Bulgular	63
4.2.2 K.B.Ö Alanının Uygunluk-Yerindelik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular.	66
4.2.3 K.B.Ö Alanının Gereklilik Alt Boyutuna İlişkin Bulgular.....	69
4.2.4 K.B.Ö Alanının Tutarlılık Alt Boyutuna İlişkin Bulgular.....	71
4.3 Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması.....	73

4.4 Öğretmenlerin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okul Türü Açısından Karşılaştırılması	74
4.5 Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemleri Açısından Karşılaştırılması.....	76
4.6 Öğretmen Görüşlerinin Mezun Oldukları Okul Türü Açısından Karşılaştırılması.....	79
4.7 Öğretmen Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Açısından Karşılaştırılması.....	82
4.8 K.B.Ö. Alanının Kaçınıcı Ünite İçinde Yer Alması Gerektiği Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı.....	84
4.9 K.B.Ö. Alanının Daha Çok Hangi Kültür Coğrafyası Hakkında Bilgi Vermelidir Sorusuna Yönelik Cevapların Analizi	85

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER	87
5.1 Sonuç	87
5.2 Öneriler	91
KAYNAKÇA	93
EKLER	101
EK 1 İzin Formu	101
EK 2 Ölçek Formu.....	102

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 1: Küreselleşmenin Kavramlaştırılması: Üç Eğilim.....	16
Tablo:2 Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf Programlarında Öğrenme Alanları ve Ünite Eşleşmeleri	40
Tablo 3: 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı'nda Yer Alan Beceri, Değer ve Kazanımlar	43
Tablo 4: 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında Yer Alan Beceri, Değer ve Kazanımlar.....	44
Tablo 5. Yerleşim Yerine Göre Uygulanan ve Dönen Ölçek Sayısı	52
Tablo 6. Cinsiyet Değişkenine Göre Uygulanan ve Dönen Ölçek Sayısı	53
Tablo 7: Faktör Analizi Sonucuna Göre Maddelerin Faktör Yük Değerleri ..	55
Tablo 8: Faktörlerin Öz değerleri ve Açıkladıkları Varyans Yüzdeleri	56
Tablo 9. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımları.....	60
Tablo 10. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Dağılımları	61
Tablo 11. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Dağılımları	61
Tablo 12. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul Türü Değişkenine Göre Dağılımları.....	62
Tablo 13. Öğretmenlerin Görev Yaptığı Yerleşim Birimi Değişkenine Göre Dağılımları.....	62
Tablo 14. Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türü Değişkenine Göre Dağılımları.....	63
Tablo 15. K.B.Ö Alanının Öğrenciye Sağladığı Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı.....	64
Tablo 16. K.B.Ö Alanının "Uygunluk-Yerindelik" Alt Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı.....	67
Tablo 17. K.B.Ö Alanının "Gereklilik" Alt Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı.....	69
Tablo 18. K.B.Ö Alanının "Tutarlılık" Alt Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı.....	71
Tablo 19. Öğretmenlerin K.B.O. Alanına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Bağımsız Gruplar t Testi Analizi Sonuçları.....	73

Tablo 20. Öğretmenlerin K.B.O. Alanına İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okul Türü Değişkeni Açısından Bağımsız Gruplar t Testi Analizi Sonuçları	75
Tablo 21. Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Betimsel Analiz ve Levene İstatistiği Sonuçları	77
Tablo 22. Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	78
Tablo 23. Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Tek Krukal Wallish-H Testi Analizi Sonuçları	81
Tablo 24. Öğretmen Görüşlerinin Mezun Oldukları Okul Türü Açısından Betimsel Analiz ve Levene İstatistiği Sonuçları	80
Tablo 25. Öğretmen Görüşlerinin Mezun Oldukları Okul Türü Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	81
Tablo 26. Öğretmen Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Açısından Betimsel Analiz ve Levene İstatistiği Sonuçları	82
Tablo 27. Öğretmen Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	83
Tablo 28 - K.B.Ö. Alanının Kaçınıcı Ünitelerde Yer Alması Gerektiği Sorusuna İlişkin Öğretmen Cevaplarının Dağılımı	84
Tablo 29 - K.B.Ö. Alanının Daha Çok Hangi Kültür Coğrafyası Hakkında Bilgi İçermelidir Sorusuna İlişkin Öğretmen Cevaplarının Dağılımı	86

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
AİHM	: Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi
BM	: Birleşmiş Milletler
DPT	: Devlet Planlama Teşkilatı
İLO	: Dünya Çalışma Örgütü
K.B.Ö Alanı	: Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TTKB	: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı
UNESCO	: United Nations Educational Scientific and Cultural Organization
bkz.	: bakınız
çev.	: çeviren

I.BÖLÜM

Giriş

Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişin yaşandığı günümüzde ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel alanlardaki gelişim ve değişimler küreselleşme kavramıyla birlikte ele alınmaktadır. Söz konusu gelişim ve değişimler ya tamamen küreselleşmeye dayandırılmakta ya küreselleşmenin sonucu olarak açıklanmakta ya da aralarında küreselleşmeyle ilişki kurulmaktadır. Bunun sonucu olarak "küresel dünya", "küresel toplum", "bilgi çağı", "bilgi toplumu", "postmodern toplum" gibi genel adlandırmaların yanında "küresel ekonomi", "küresel kültür", "küresel eğitim", "küresel vatandaşlık" gibi özel alan ve durumları ifade eden kavramlar, sosyal bilimler literatüründe yaygınlık kazanmaya başlamıştır.

Küreselleşme, ister dünya ölçeğinde bir değişim ve dönüşüm süreci (Giddens, 2000), isterse ulaşım imkânlarının kolaylaşması ve bilgi teknolojilerinin hayatımızı derinden etkilemesiyle ekonomi, siyaset, hukuk ve kültür alanlarında ulus devletleri etkisi altına alan kapsayıcı yapılarıyla bütünleşen dünyanın ifadesi olarak görülsün (Modelski, 2006) sonuçta zamanımızı açıklama ve yorumlamada kullanılan en temel kavramlardandır. Çünkü başta bireylerin eğitim ve gelişimlerinde rol alan kurumlar olmak üzere fert ve toplumların ihtiyaçlarından doğan bütün yapılar çok hızlı değişim ve dönüşüm geçirmektedir. Bu yüzden mevcut kurumlar oluşan şartlara göre yeniden yapılanmakta, ortaya çıkan ihtiyaç ve problemlerden doğan yenileri ise hayatımızda yerini almaktadır. Böylece insanlık yeni duruma uyum sağlamaya çalışmaktadır.

Bireyin vatandaşlık donanımlarının kazandırıldığı eğitim süreçleri ve bu süreçlerin uygulama alanı olan okullardaki değişim, genel toplumsal değişimlere paralel felsefi etkilerle başlamıştır. Küreselleşmeyle bazı eğitim bilimciler tarafından kasıtlı kültürlüme süreci olarak görülen eğitim

(Ertürk,1972) bireye aktarılacak olan sosyal ve kültürel öğeler bakımından küresel perspektifte yönelik ve daha evrensel olma yönünde değişmiştir.

Küreselleşme ışığında bireysel ve toplumsal yaşam alanlarının birçoğunu etkileyen gelişmelere bakıldığında, bu alanları şekillendiren yaklaşımların değişmesiyle birlikte toplumsal yapıların yeniden şekillenme sürecine girdiği görülmektedir (Giddens, 2000). Bu süreç küreselleşmenin eğitim alanında yarattığı etkiye bağlı olarak başta küresel bir perspektif geliştirmeyi gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla "eğitim sisteminin, bilgi toplumu ve küreselleşmenin gereklerine uyum sağlayabilmesi için amaçlarını çağın ihtiyaçlarına karşılık verecek şekilde yeniden belirlemesi gerekmektedir" (Özden, 2002:65). Eğitim bu anlamda bireyin, dünyadaki küresel dönüşümden etkilenen yaşam standartlarına uygun donanımlara sahip olabilmesinin en etkin aracı olagelmektedir. Bu yüzden "bireylerin değişen sosyal koşullara uygun değerlerle donatılması, yeni değerler çerçevesinde değişime ve yeniden yapılanmaya öncülük edebilmesi eğitimden beklenen öncelikler arasında yer alır" (Özyurt, 2009:150).

Farklılaşan ve genişleyen rolüyle eğitimin kendisinden beklenen fonksiyonları etkin bir şekilde yerine getirmesi için öncelikle bu yeterliliklerin edinildiği eğitim süreçlerinin çağın ve toplumun ihtiyaçlarına uygun programlarla düzenlenmesi gereklidir (Doğan, 2005). Bu düzenlemede öncelikli değişim öğrenme alanının özelliği ve dünyamızda meydana gelen değişimlerin konularla ilişkisi gereği sosyal bilgiler alanında olmalıdır.

Bireylere sosyalleştirme yönündeki bilgi ve uygulamalarla sosyal davranışların kazanılmasına öncülük eden aynı zamanda vatandaşlık eğitiminin verildiği sosyal bilgiler programlarının, hem daha geniş hem de yenilikleri merkeze alan bakış açısıyla düzenlenmesi gereklidir. Sosyal bilgiler bu düzenleme ihtiyacı çerçevesinde bireyler ve toplumlar arasında etkileşimin arttığı günümüz dünyasında, bireyin dünya algısının küresel bir perspektife sahip olması için bir taraftan mevcut öğrenme alanlarını yeniden düzenlerken diğer taraftan yeni temaları öğrenme alanına dahil etmektedir. Bu yüzden 2005 Sosyal Bilgiler programında yer alan "Küresel Bağlantılar" öğrenme

alanı önem kazanmaktadır. Bu çerçevede öğretmenlerin Küresel Bağlantılar Öğrenme (Küresel Bağlantılar Öğrenme [K.B.Ö]) alanına yönelik görüşlerine dayanan araştırmanın eğitim gereksinimlerini karşılama açısından program yapıcılara, programların yürütücülerine ve diğer ilgililere fayda sağlaması beklenmektedir.

1.1 Problem Durumu

Toplumların varoluş süreçleri, maddi ve manevi kültür öğelerinden oluşan değerleri yaşatma çabasıyla süregelmiştir. Toplumlara ayakta tutan bu değerler, tarihsel süreç boyunca bir toplumun kendi değerleri içerisinde değişimler gösterdiği gibi toplumdaki topluma da farklılıklar göstermiştir. Ulus-devletin ortaya çıkışıyla birlikte sosyal değerler yoğun bir siyasal içerik kazanmış; kültürel kimlikler siyasal kimliğe dönüşmüştür. Ulus-devletler değerleri ve genel anlamda kültürü içsel bütünleşmenin ve diğer devletlerden farklılaşmanın araçları olarak görmüştür. Bu süreçte devlet ile toplum özdeşleşmiş, ulus-devletler ulus-toplumların siyasal formu haline gelmiştir.

Sosyal bilimler her bir ulus-toplumunu kültür ve değerler açısından tarihsel bir bütünlük ve kendi kendine yeterli sosyo-ekonomik yapılar olarak tasarlamıştır. Ulus-toplumların kendi değerlerini yoğun olarak yaşadığı bu dönem, toplumlararası değer farklılıklarının da derinleştiği bir dönem olmuştur. Fakat dünyadaki ekonomik hareketlerin sınırlarını eskiye oranla daha çok aşması ve özellikle iletişim alanında gelişen teknolojilerin mesafe ve sınır kavramları için daha esnek bir tanımlama ihtiyacı doğurmasının, toplum yapılarında da bazı değişikliklere yol açtığı söylenebilir. Bu durum, toplumlar için yeni ortak paylaşım alanları doğurduğu gibi söz konusu alanlarda paylaşılan maddi ve manevi öğelerin sayısını da artırmıştır. Küreselleşme olarak da ifade edilen bu durum “coğrafyanın toplumsal ve kültürel düzenlemelere dayattığı kısıtlamaların azaldığı, insanların bu azalmayı giderek daha çok fark etmeye başladıkları bir toplumsal süreç” (Waters, akt: Marshall, 1999:44) olarak tanımlanmaktadır.

Günümüz dünyasında siyasal, sosyal, ekonomik, ekolojik, teknolojik ve daha birçok gelişmeyle birlikte anılan küreselleşme, çağımızın popüler kavramları arasında yer almaktadır. Öyle ki “küreselleşme, ekonomiden siyasete, sosyal politikadan kültüre, hemen hemen yeryüzünün her alanındaki değişimi ifade etmek için kullanılan *sihirli* bir sözcük haline” (Bozkurt, 2000:17) gelmiştir. Aktüel dünyada birçok sistem ve yapıda değişime yol açan bu sihirli sözcük sosyal, kültürel, ekonomik ve siyasal yapılar başta olmak üzere dünyadaki birçok yapıyı etkileyen kaçınılmaz bir değişim süreci olarak karşımıza çıkmaktadır (King, 1998).

Dünyanın hızlı değişimi ve küresel etkileşimin sonuçları eğitim alanında da değişimlere yol açmakta ve eğitim programları bu değişimlere ayak uydurmak için gözden geçirilmektedir. Küresel etkileşimle birlikte eğitim faaliyetleriyle bireylere kazandırılacak bilgi, beceri ve değerlerin neler olacağı ve nasıl uyarlanacağı konusunda yer yer farklı görüşler olmakla birlikte ülkeler arası kuruluşların zorlayıcı kararlarının etkisiyle benzer adımların giderek yaygınlaştığı söylenebilir. Çünkü küreselleşen dünyada eğitim politikaları ve uygulamalarında rol alan mekanizmalar reformları kısa sürede gerçekleştirerek toplumun gerisinde kalmamayı ve en kısa sürede hazır olmayı amaçlamaktadırlar. Bu sebeptendir ki, sanayi toplumundan sonra en büyük zihniyet dönüşümü küresel çağın *yeni toplumu* ile yaşanacaktır. Küreselleşmenin bu süreçte yeni ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yapılar oluşturacağı kaçınılmazdır. Bu yeni yapıların farklı insanını (enformatik insanı) yetiştirecek olan ise hiç şüphesiz eğitim sistemi olacaktır (Sezal, 2001).

Diğer taraftan küresel toplum değişimin sürekli ve etkilerinin çok daha hızlı görüldüğü bir toplumdur. Bu yüzden eğitim kuramları da aynı hız ve esneklikte yapılanarak bir yandan ihtiyacı karşılarken diğer taraftan kendisinin öncülük yapması gereken konulardaki işlevlerini yerine getirmelidir. Zaten bu yönde, hem eğitim kurumlarını kuşatan diğer kurumlar hem de yükselen evrensel standartlar ilerleyen süreçte eğitimin daha esnek ve sürekli kendini yenileyen bir yapıya sahip olmasını gerektirmektedir (Tezcan, 2002). AB gibi bölgesel yapıların dışında gün geçtikçe yaygınlaşan ulus üstü yapılarla birlikte devletlerin kendi içinden ya da diğer devletlerle

rekabetten doğan standardı yükseltme yönündeki talepleri, mezuniyet sonrası belgelerin evrenselliğini yani ulusal sınırlar dışında da geçerlilik taşımasını zorunlu hale getirmiştir.

Bireyin sosyalleşme süreci zaman ve mekân açısından büyük ölçüde eğitim kurumlarında gerçekleşmektedir. Bireysel ve toplumsal yaşam alanları için gerekli bilgi ve sosyalizasyon becerilerinin yanında küresel sosyalleşmenin de bir gerçeklik olduğu günümüz dünyasında bireyin küresel perspektifini oluşturacak bilgiye, değerlere, iletişim ve düşünce becerilerine sahip olacağı eğitim süreçlerinin varlığı kaçınılmaz olmuştur. Bu durum eğitim süreçlerinde ulusal vatandaşlık bilincinin yanında bireylerde küresel bir bakış açısı ve küresel bir algı geliştirme ihtiyacını beraberinde getirmiştir. Bu ihtiyacın karşılanması için en uygun alan ise bireye öngörülen vatandaşlık perspektifi çerçevesinde yeterli bilgi, beceri ve değerlerin kazandırılmasının amaçlandığı, bireyin toplumsal ve siyasal sosyalleşmesinin gerçekleştirilmeye çalışıldığı sosyal bilgiler alanıdır. Vatandaşlık eğitimi ve küresel değerler eğitiminin ağırlıklı olarak sosyal bilgiler dersi içerisinde yapılandırılmış olması da (Özyurt, 2009) sosyal bilgilerin bu konudaki önemine işaret etmektedir.

Sosyal Bilgiler dersi içerik olarak bireylerin sosyal ve kültürel yaşantılar edinmeleri, bu konuda birikim ve deneyim sahibi olmaları için de en uygun derstir. Çünkü bu derste öğrenciler, bir yandan içinde yaşadıkları toplumun geçmişini ve bugününü öğrenirken, diğer yandan da farklı toplumlar hakkında bilgi edinirler. Böylesine kapsamlı bir içerik onlara, insanlığın yüzyıllardan beri oluşturduğu zengin ve kültürel deneyimi tanıma fırsatı verir (Öztürk-Otluoğlu, 2002).

Sosyal bilgi gereksinimi küreselleşmeyle birlikte bireyler için diğer bilgiler yanında daha da önemli hale gelmiştir. Çünkü hızlı bilgi akışıyla birlikte geçişkenliğin artması, insanlığın birbirinden daha kolay haberdar olması ve herhangi bir yerde gelişen olayların kısa sürede daha geniş bir coğrafyayı etkilemesi, bireylerin sosyal ilgi ve uyum alanlarını da genişletmiştir. Bu anlamda sosyal dünyayı, toplumsal anlamların farkına

vararak inşa etmek bireysel ve toplumsal önem taşır. Bu yüzden hem gelişen bilgi ve değerleri öğretmek hem de yeni kurum, ilke ve değerlere uyum sağlama yönünde yaşantılar sunulması gerekir. İlköğretimde bu yaşantılara yönelik bilgi, beceri ve değerler sosyal bilgiler dersi alanında yer almaktadır.

Araştırmada küreselleşme sürecinin birçok alanda meydana getirdiği değişiklikler belirlenerek bu değişikliklerin eğitim üzerindeki etkilerinin ortaya çıkarılması amaçlanmıştır. Araştırmanın merkezinde küresel gelişmelerin son yıllarda Türkiye'deki eğitim programlarına yansımaları incelenmiştir. Bu amaçla bireyin sosyalleşme süreçleriyle birlikte vatandaşlık eğitimi çerçevesinde edinmesi hedeflenen bilgi, beceri ve değer aktarımının daha yoğunluklu yapılandırıldığı sosyal bilgiler programlarına odaklanılmıştır. Küresel değişimlerin sosyal bilgiler eğitimi alanına yansımaları, sosyal bilgiler öğretimi sırasında aktarılan bilgi, beceri ve değerler ile dünyada meydana gelen gelişmelerin paralelliği çerçevesinde incelenmiştir. Bu amaçla alanda yapılan değişikliklerin yeterliliğine yönelik öğretmen görüşlerine başvurulmuştur. Araştırma ile sosyal bilgiler öğretmenlerinin, küresel bilgi, beceri ve değerlerin aktarımı için yapılandırılan K.B.Ö alanına yönelik görüşlerinin betimlenmesi hedeflenmiştir.

Problem Cümlesi

İlköğretim ikinci kademe 6. ve 7. sınıflarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programlarında yer alan K.B.Ö alanına yönelik görüşleri nedir?

Alt problemler

Araştırmanın temel problemi çerçevesinde aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. İlköğretim ikinci kademe görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler programı K.B.Ö alanına yönelik görüşlerinin dağılımı nasıldır?
2. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programlarında yer alan K.B.Ö alanına yönelik görüşleri;

- a) cinsiyet,
- b) mesleki kıdem,
- d) mezun olduğu okul,
- e) görev yaptığı okulun bulunduğu yerleşim yeri,
- d) görev yaptığı okul türü değişkenleri bakımından farklılık göstermekte midir?

3. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler programlarında yer alan K.B.Ö alanının programdaki sıralaması ile ilgili görüşlerin dağılımı nasıldır?
4. Sosyal bilgiler programı K.B.Ö. alanında hangi kültür coğrafyasına ait bilgilerin daha fazla yer alması gerektiğine yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımı nasıldır?

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı sosyal bilgiler öğretmenlerinin ilköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programlarında yer alan K.B.Ö alanına yönelik görüşlerini belirlemektir. Bu görüşler doğrultusunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmeye olan bakışı, K.B.Ö alanının yapılandırılma yeterliliği çerçevesinde, alandaki kazanımlar, görsel unsurlar ve alanın içerik boyutları yaş ve cinsiyet gibi faktörler de dikkate alınarak betimlenmeye çalışılmıştır.

1.3 Araştırmanın Önemi

Sosyal bilgiler en geniş anlamda bireylerin hayata hazırlanması ve topluma aktif olarak katılabilmeleri için gerekli bilgi beceri ve değerlere sahip olmasını sağlamayı amaçlar (Ross, 1997). Bireyin bu bilgi, beceri ve değerleri kullandığı toplumsal ilişki alanı günümüzde farklılaşmış; toplumlar arası bir boyut kazanmıştır. Küreselleşmenin de etkisiyle yaşanan bu değişim bireyin dünyayla etkileşim için gereken donanıma sahip olmasını önemli kılmaktadır. Bireyin bu anlamda sosyalleşmesi hem yaşadığı toplum hem de dünyayla etkileşimini kapsamakta ve bireyin kendini gerçekleştirme sürecine katkı sağlamaktadır (Şimşek, 2008).

Beşeri, ekonomik, kültürel ve siyasal ilişkilerin toplumlar arası bir boyut kazanması, toplumlar arası etkileşimin eğitim süreçlerinde yer almasını anlamlı kılmaktadır. Bu çerçevede bireyin toplumsal sosyalleşmenin yanında “küresel sosyalleşme” becerileriyle donanık olmasının önem kazandığı küresel çağın bilgi toplumunda, sosyal bilgiler programlarında bazı değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler kapsamında MEB’in 2005 yılında öğrenci merkezli yaklaşımlar çerçevesinde hazırladığı ilköğretim sosyal bilgiler programlarında K.B.Ö alanına yer verilmiştir. Bu öğrenme alanı ile çağın gerektirdiği bilgi, beceri ve değerlere sahip olan bireyin, yaşadığı dünyayı doğru okuması, yorumlaması ve değerlendirmesine katkı sağlamak amaçlanmıştır.

Bireylerin bilinçli ve sorumlu vatandaşlar olarak yetiştirilmesini amaçlayan sosyal bilgiler dersinde yer alan (Bilgili, 2008) K.B.Ö alanı ile öğrencilerin dünyadaki diğer birey ve toplumları ilgilendiren ekonomi, siyaset, çevre sorunları, güvenlik, sağlık gibi alanlarda yaşanan sorunlara karşı duyarlılık geliştirmeleri amaçlanmıştır. Bu çerçevede söz konusu sorunlara dönük ortak çözümleri geliştirecek bireylerin dünyayla bütünleşmelerini sağlamak hedeflenmiştir (Şimşek, 2008).

Küreselleşmenin kabul gören ve değer kazanan bir olgu olduğu bilgi toplumunda eğitim süreçlerinde yer alan bir bireyin dünyadaki diğer kültürlerden ve zaman dilimlerinden habersiz olması söz konusu değildir. Bu nedenle bilgi toplumunun ihtiyaç duyduğu eğitilmiş birey; yaşam deneyimlerini zamansal ve mekansal açıdan geniş bir çerçevede değerlendiren birey olmalıdır (Özden, 2002).

Küreselleşme; program, eğitim süreçleri, öğrenci, okul gibi eğitsel boyutların yanında öğretmenin eğitim sürecindeki rolünü de etkilemektedir. Değişen süreçte öğretmenin geleneksel eğitim anlayışındaki otorite-sözcü-bilgi bankası yönündeki rolü; organize eden, danışılan lidere dönüşmüştür. Bu bağlamda çağdaş eğitim süreçlerinde hazırlanan “öğretim programlarında, öğretmene öğretici yerine ortam düzenleyici, yönlendirici ve kolaylaştırıcı” roller yüklenmektedir (ERG, 2005:5). Rehber-yardımcı-

kolaylaştırıcı gibi roller üstlenen öğretmen aynı zamanda eğitim süreçlerinin çerçevesi olan programların uygulayıcısı konumundadır (Büyükkaragöz, 1997). Bu araştırmada görüşü alınan katılımcıların öğretmenlerden seçilmiş olmasının en temel nedeni öğretmenlerin öğretim programları uygulama tecrübelerinden dönüt alarak programların geliştirilmesinde başvurulacak bilimsel çalışmalara katkı sağlamaktır.

Öğretmen, programda yer alan hedeflerin gerçekleştirilmesine dönük görevlerinin yanında daha geniş perspektifte olaylara bakabilme ve sürekli kendini yenileyebilme yönünde de çaba sarf etmelidir. Çünkü çağdaş eğitim anlayışına sahip olan öğretmenin öğrenciler üzerinde oluşturacağı izlenim önemlidir. Özellikle “sosyal bilgilerin genel amacı etkili, demokratik vatandaşlar yetiştirmek olduğundan, sosyal bilgiler öğretmenin kendine, çocuklara konuya ve arkadaşlarına tutumları ve genelde dünyaya bakışı öğrenciler üzerinde önemli etkiler yaratmakta” (Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2005) ve onun model olma rolünü önemli kılmaktadır.

Sosyal bilgiler öğretim programlarında yer alan K.B.Ö alanı çerçevesinde bireye kazandırılması hedeflenen bilgi, beceri ve değerlerin öğretmenler tarafından yeterlilik-uygunluk-görsellik gibi açılardan değerlendirilmesinin program düzenleme çalışmalarına verimliliği artıncı dönütler sağlayacağına inanılmaktadır. Öğretmenlerin uygulayıcı rolü üstlendiği öğretim programlarının verimliliğinin artırılması ve küresel gelişmeleri doğru okuyarak bu süreçlerde gerekli donanıma sahip bireylerin yetişmesini amaçlayan K.B.Ö alanı verimlilik ve etkililiğinin değerlendirilmesi açısından çalışmanın sonuçları önemlidir. Aynı zamanda öğretmen görüşleri öğrenme alanının geliştirilmesi açısından da önemlidir.

“Sosyal Bilgiler, demokratik değerleri benimsemiş vatandaşlar olarak öğrencilerin içinde yaşadığı topluma uyum sağlamalarını ve öğrencilere bu bilgi birikimini yaşama geçirilebilecek donanımlar kazandırmayı amaçlamaktadır” (MEB, 2005). Kazandığı bu bilgi, beceri ve değer donanımıyla bireyin toplumsallaşması, içinde bulunduğu toplum ve dünyanın

etkin bir parçası haline gelmesinin eğitim sürecindeki adı sosyal bilgilerdir (Akdağ ve Taşkaya, 2010). Bu bağlamda araştırma sonuçlarının, sosyal bilgiler öğretiminde verimliliğin artırılmasına yönelik çalışmalara katkıda bulunabileceği düşünülmektedir. Çalışmanın odaklandığı K.B.Ö alanı çerçevesinde küreselleşmenin eğitim alanında yarattığı değişimin sosyal bilgiler dersi içerisindeki yapılandırılmasının ne kadar yeterli olduğu öğretmen görüşleri açısından betimlenmiştir. Milli Eğitim'in genel amaçları doğrultusunda hazırlanan ve ilköğretim sosyal bilgiler öğretim programlarının amaçları doğrultusunda bireye, kazandırılacak olan bilgi, beceri ve değerlerin öğretmen görüşleri açısından betimlenmesinin sosyal bilgiler öğretim programında yer alan K.B.Ö alanında yapılacak çalışmalara kuramsal açıdan katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırma sonuçlarının daha sonra yapılacak olan; küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkilerini kapsayan çalışmalara, sosyal bilgiler programlarına yönelik çalışmalara ve öğretmen eğitimine dönük hizmet içi eğitim etkinliklerine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

Küreselleşmenin ve etkilerinin günümüz fikir dünyasında hala tartışılan bir kavram olması, birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da çeşitli etkilerinin henüz sürüyor olması ve tüm bunların sonucunda küreselleşmenin bu alandaki etkileri üzerinde yeterli araştırma yapılmamış olması, literatür yeterliliği açısından araştırmayı güçleştirmektedir. Bunun yanında araştırmanın kendinden sonra yapılacak olan çalışmalara literatür anlamında olumlu katkı sağlayacak olması araştırmamızı daha da önemli kılmaktadır. Bu çerçevede araştırma sonuçlarının sosyal bilgiler öğretimine yönelik çalışmalara, özellikle de K.B.Ö alanına kuramsal açıdan katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Milli Eğitim Bakanlığı'nın, toplumsal ve küresel süreçteki değişimler çerçevesinde ilköğretim programlarında kapsamlı bir değişime giderek hazırladığı programların, uygulama boyutunda ortaya çıkan sorunlar ve yeni gelişmeler ışığında yeniden geliştirilme gereksinimi vardır (Doğanay ve Sarı, 2008). Türkiye'deki program değişikliğinin sonuçlarının yeni alınıyor olması

ve elde bulunan bu sonuçlara yönelik bakış açılarını genişletecek yeterli verinin olmaması araştırmayı bu anlamda da önemli kılmaktadır. Aynı zamanda araştırmanın sonuçlarının K.B.Ö alanına yönelik yapılandırma çalışmaları ve küresel değerlerin bireye kazandırılmasının önemi doğrultusundaki çalışmalar için yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Programın uygulayıcısı öğretmenler olduğundan, programın etkili uygulama sonuçları, öğretmenlerin bu konudaki bilgi, görüş ve düşüncelerinin bilinmesini gerekli kılmaktadır. Bu çalışmada da öğretmen görüşlerinden yararlanılarak değerlendirme yoluna gidilmiştir. Araştırmanın sonuçlarının bu bağlamda, öğretmen eğitimine, hizmet içi eğitim faaliyetlerine ve meslek öncesi öğretmen eğitim programlarının düzenlenmesinde politika yapıcılara ve programcılara ışık tutacağı umulmaktadır.

1.4 Araştırmanın Sayıltıları

Bu araştırmada yer alan temel sayıltılar:

1. Araştırmaya katılan sosyal bilgiler öğretmenleri 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programlarında yer alan K.B.Ö alanının içeriğini bilmektedirler.
2. Öğretmenler, araştırmanın veri toplama aracı olan ölçeği gerçek görüşlerini yansıtacak şekilde samimi ve tarafsız olarak doldurmuşlardır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma Balıkesir ilindeki ilköğretim okulları ve bu okullarda görev yapan sosyal bilgiler öğretmenleriyle sınırlıdır.
2. K.B.Ö alanı ilköğretim 4, 5, 6 ve 7. sınıflarda yer almasına rağmen sosyal bilgiler öğretmenlerinin sadece ilköğretim 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler derslerinde yer alan K.B.Ö alanından sorumlu olmaları nedeniyle araştırma 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler öğretmenleriyle sınırlandırılmıştır.
3. Araştırma çerçevesinde elde edilecek öğretmen görüşleri 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler programlarında yer alan K.B.Ö alanıyla sınırlıdır.

4. Araştırma verileri 2009-2010 eğitim öğretim yılıyla sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Eğitim programı: “Bir eğitim kurumunun çocuklar, gençler ve yetişkinler için sağladığı, milli eğitimin ve kurumunun amaçlarının gerçekleşmesine dönük tüm faaliyetlerdir” (Varış, 1996:17).

Öğretim programı: “Belli bir öğretim basamağındaki çeşitli sınıf ve derslerde okutulacak konuları, bunların amaçlarını, her dersin sınıflara göre haftada kaç saat okutulacağını ve öğretim metotlarını, tekniklerini gösteren kılavuzdur” (Büyükkaragöz, 1997:2).

Sosyal Bilgiler: “Bireyin toplumsal var oluşunu gerçekleştirebilmesine yardımcı olması amacıyla; tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji, antropoloji, psikoloji, felsefe, siyaset bilimi ve hukuk gibi sosyal bilimleri ve vatandaşlık bilgisi konularını yansıtan; öğrenme alanlarının bir ünite ya da tema altında birleştirilmesini içeren; insanın sosyal ve fizikî çevresiyle etkileşiminin geçmiş, bugün ve gelecek bağlamında incelendiği; toplu öğretim anlayışından hareketle oluşturulmuş bir ilköğretim dersidir” (MEB, 2005).

Öğrenme Alanı: “Birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır” (MEB, 2005).

Küreselleşme: “Modernleşme süreci ile birlikte 20. Yüzyılın ikinci yarısından sonra özellikle Sovyet bloğunun çözülmesine paralel olarak iletişim ve ulaşım teknolojilerinin de hız kazanmasıyla ulus devlet yapılarının etkisinin azaldığı, bilim kültür, siyaset, sanat, hukuk, ekonomi ve eğitim gibi alanlarda dünya ülkelerinin karşılıklı bağımlılığının artması çerçevesinde ortak değer, yaklaşım ve tavırlar benimsemesi süreci olarak tanımlanabilmektedir” (Demir ve Acar 2005:259).

II. BÖLÜM: KÜRESELLEŞME ve SOSYAL BİLGİLER (KURAMSAL ÇERÇEVE)

2.1 Küreselleşme

Dünyada mekânsal ve zamansal sınırları aşan gelişmeler ve ciddi dönüşümler meydana gelmektedir. 21. yüzyılın başlarında dünyada ekonomik, sosyal ve siyasal alanlar başta olmak üzere birçok alanda meydana gelen bu gelişme ve değişimleri anlamlandırma ve kavramsallaştırma ihtiyacı doğmuştur. Bu durumun bir sonucu olarak “bilgi çağı”, “postmodern dönem”, “neo-liberalizm”, “globalleşme” gibi birçok kavram bilimsel literatürde yerini almıştır. Günümüzde küreselleşmenin söz konusu kavramlara nazaran daha yaygın bir kullanım alanına ve kapsayıcı perspektife sahip olduğu görülmektedir. Ancak, bilimsel çalışmalar incelendiğinde küreselleşme hakkında üzerinde fikir birliğine varılmış bir tanımın oluşmadığı da görülmektedir.

Kavram olarak “küresel” sözcüğünün kökeni, çok eskiye dayandırılabilir, “küreselleşme” kavramı oldukça yenidir. İlk olarak 1960’larda kullanılmaya başlanan kavram, 1980’lerde daha sık kullanılmaya başlanmış ve 1990’lara gelindiğinde bilim adamlarının önemini kabul ettiği anahtar bir sözcük haline gelmiştir (Lubens, akt: Bozkurt, 2000). Bununla birlikte 90’lı yıllardan sonra neredeyse küreselleşmeyle ilişkilendirilmeyen bir sosyal bilim çalışması kalmamıştır. Küreselleşmenin ekonomiden siyasete, ekolojiden kültüre, teknolojiden sağlığa, eğitimden kadın hareketlerine kadar birçok alanın moda terimi haline geldiği söylenebilir (Bülbül, 2004). Bu moda terim bireyseli ve toplumsal evrenselin potasında harmanlamakta ve küreselleşmeyi “coğrafyanın toplumsal ve kültürel düzenlemelere dayattığı kısıtlamaların azaldığı, insanların bu azalmayı giderek daha çok fark etmeye başladıkları bir toplumsal süreç” (Waters, akt: Marshall, 1999:44) olarak açıklamaktadır.

Küreselleşme birkaç alanda meydana gelen gelişmeleri tanımlamaktan daha fazla bir şeydir. Dolayısıyla “küreselleşme tek bir süreç değildir, karmaşık süreçlerin bir araya geldiği bir olgular kümesidir” (Giddens, 2000:25). Karmaşık ve bağlantılı süreçler ise küreselleşme tanımlamalarındaki çoğulun kaynağıdır. Bu tespitten sonra küreselleşmeyi ;

“ülkeler arasındaki iktisadi, siyasi, sosyal ilişkilerin yaygınlaşması ve gelişmesi, ideolojik ayırımlara dayalı kutuplaşmaların çözülmesi, farklı toplumsal kültürlerin, inanç ve beklentilerin daha iyi tanınması, ülkeler arasındaki ilişkilerin yoğunlaşması gibi farklı görünen ancak birbirleriyle bağlantılı olguları içeren” (DPT, 1995:1) bir kavram olarak ele almak mümkündür.

Küreselleşme ile birlikte ulus devlet yapısının, aktör olduğu birçok alanda rolünü uluslararası oluşumlara bıraktığı söylenebilir. Ulus- devlet formlarından siyasal iktidar yapılarına, milli değerlerden evrensel değerlere, ulusal kurumlardan uluslararası kurumlara kadar birçok alandaki değişim ve dönüşümün kaynağı olarak görülen dünyadaki hızlı değişim mors alfabesi ile okyanus aşırı fiber kabloların iletişimsel hızının farklılığı kadar derindir. Bu derinliğin yansıması olarak küreselleşme; “uzak yerleşimleri birbirine, yerel oluşumların millerce ötedeki olaylarla biçimlendirildiği ya da bunun tam tersinin söz konusu olduğu yollarla bağlayan dünya çapındaki toplumsal ilişkilerin yoğunlaşması” (Giddens, 1998:66) olarak karşımıza çıkmaktadır.

Küreselleşme kavramı olarak serbest piyasacılık, siyasal ve kültürel değerlerin sınırlarını aşması ve homojenleşmesi, enformasyon teknolojilerinin iletişim hızını artırması gibi uzayıp giden bir kullanım alanına sahip olsa da en genel şekilde insanlığın sahip olduğu değer ve birikimlerin ulusal sınırları aşması ve evrenselleşmesi olarak tanımlanabilmektedir (Keçeci, 2002). Bu durumda küreselleşmenin tüm dünyada etkili olan kaçınılmaz bir gerçeklik olduğu söylenebilir. Yeryüzündeki birçok kavram gibi küreselleşme de farklı bakış açılarından değerlendirilmiş ve bunun sonucunda kendisine taraf ya da karşıt söylemler gelişmesine neden olmuştur. Bu söylemlere çalışmanın küreselleşmeye farklı açılardan bakış bölümünde yer verilmiştir.

Tanım ve kavramlardaki farklılık değişime hangi disiplinden bakıldığı ile ilgili olduğu gibi değişimin yönünde baskın olarak gözlenen özelliklerin adlandırılmasından da kaynaklanabilmektedir. Küreselleşmenin önceleri ekonomik alandaki gelişmeler ve serbest piyasa ekonomisinin dünya ticaretinde yarattığı etkilerle açıklanmaya çalışılmasının küreselleşme kavramı için ekonomi tabanlı tanımlamalar ortaya çıkardığı görülmektedir. Kavramın sadece dünya çapında bir ekonomik dizayn olarak tanımlanmasının yanı sıra teknolojik gelişmelerin özellikle de iletişim ve bilişim sektörlerindeki gelişmelerinde küreselleşmeyi tanımlama çalışmalarında yerini aldığı söylenebilir.

Ekonomik ve teknolojik temellerde artan hız ve tüketimle birlikte bir değişim ve dönüşüm süreci olarak gelişen küreselleşme; günümüzde başta bilim, kültür, siyaset, eğitim, sanat, spor, sağlık, dil, çevre, demokrasi, insan hakları ve vatandaşlık kavramları olmak üzere birçok alanda hem düşünsel hem uygulama boyutunda dönüştürücü etkisi olan bir gerçektir. Bu alanlardaki gelişmeleri doğru okuyarak yeni gereksinimleri dizayn etmenin gerekliliği küreselleşmenin gerçekliği kadar kaçınılmazdır.

2.1.1 Küreselleşmeye İlişkin Farklı Yaklaşımlar

Küreselleşme ile ilgili kavramsallaştırma çalışmaları, günümüz küreselleşme literatürü açısından oldukça çeşitlilik ve farklılık göstermektedir. Küreselleşme olgusunu doğuran, destekleyen ve bu sürecin itici gücü olan faktörlerin aynı zamanda bu farklı yaklaşımların kaynağı olduğu düşünülmektedir.

İki kutuplu dünyada Sovyetler Birliğinin dağılmasından sonra hızlı bir çözülme meydana gelmiştir. Neo-liberal ekonomi politikalarının özellikle soğuk savaş döneminden sonra hızla dünyayı etkisi altına alması sonucunda ekonomilerini yöneten ülkelerin ulusal çerçevede kalan çabalarının yetersizliğinin anlaşılması ve bu süreçler gelişirken iletişim ve teknoloji başta

olmak üzere birçok alandaki gelişmelerin hız ve sınır kavramlarını değişime uğratması küreselleşme sürecinin ortaya çıkışıyla ilişkilidir.

Küreselleşmenin gerek ekonomik gerek siyasal gerekse teknolojik boyutunun varlığı doğal olarak küreselleşmeye bu açılardan bakılarak gelişen yaklaşımları ortaya çıkarmıştır. Dolayısıyla küreselleşme ile beraber, olumlu-olumsuz, küreselci-anti küreselci gibi farklı yaklaşımlar ortaya çıkmıştır (Giddens 2000, Bauman 2006, Kızılcelik 2003, Sönmez 2002). Bu yaklaşımlardan yola çıkarak küreselleşmenin farklı açılardan nasıl görüldüğünü ortaya koymaya çalışırken Bozkurt'un (2000) McGraw, Held, Goldbatt ve Perraton'dan aktardığı, küreselleşmeyi hiperküreselciler, kuşkucular ve dönüştürücüler olarak sınıflayan Tablo 1'den yararlanılmıştır. Bu tabloda küreselleşmenin farklı bakış açılarından algılanışı ve değerlendirilişi ele alınmıştır.

Tablo 1: Küreselleşmenin Kavramlaştırılması: Üç Eğilim

	<u>Hiper-Küreselciler</u>	<u>Kuşkucular</u>	<u>Dönüştürücüler</u>
Yeni olan ne?	Küresel bir çağ	Ticaret blokları Geçmiş dönemlerden daha zayıf jeo-yönetişim	Tarihsel olarak eşi görülmedik düzeyde küresel karşılıklı bağıllık
Hakim Özellikler	Küresel kapitalizm Küresel yönetim Küresel sivil Toplum	Dünya 1890'larda olduğundan daha az karşılıklı bağlı.	Yoğun ve derin (thick) küreselleşme
Ulusal hükümetlerin gücü	Geriliyor ve aşınıyor	Güçleniyor ve çoğalıyor	Yeniden inşa ediliyor Yeniden yapılıyor
Küreselleşmenin itici gücü	Kapitalizm ve teknoloji	Devlet ve piyasalar	Modernitenin birleştirici güçleri
Tabakalaşma kalıpları	Eski hiyerarşilerin aşınması	Giderek artan bir Şekilde Güney'in marjinalleşmesi	Dünya düzeninin yeni mimarisi
Hakim motif	McDonalds, Madonna vs.	Ulusal çıkar	Siyasal topluluğun Transformasyonu
Küreselleşmenin kavramlaştırılması	İnsani eylemin çerçevesinin yeniden düzenlenmesiyle	Uluslararasılaşma ve bölgeselleşme	Belli mesafelerdeki eylemlerle bölgelerarası ilişkilerin yeniden düzenlenmesi
Tarihsel yörünge	Küresel Uygarlık	Bölgesel bloklar Uygarlıklar çatışması	Karşılıklı Bağımlılık: Küresel bütünleşme ve parçalanma
Özet	Ulus devletinin sonu	Uluslararasılaşma devletin kabulü ve desteğine bağlı	Küreselleşme devletin gücünü ve dünya siyasetini dönüştürüyor.

Kaynak: Held, McGraw, Goldblatt & Perration. 1999. Akt:Bozkurt, Küreselleşmenin İnsani Yüzü. Ankara. Alfa Yayınları. 2000. s.24

Hiper – küreselciler: Aşırı küreselciler olarak da ifade edilen bu gruptaki teorisyenlere göre küreselleşme bir değişim trendidir. "Ulus devletin küreselleşmeye paralel olarak önemini yitirdiği bu değişim sürecinde küresel piyasa politikacının yerini almaktadır. Piyasalar devletlerden daha güçlüdür ve daha rasyonel çalışır" (Günsoy, 2006:18). Bununla birlikte aşırı küreselcilere göre küreselleşme uluslararası ilişkilerde işbirliğini kolaylaştırıcı bir etki meydana getirmektedir. Özellikler küresel iletişim ağının hızı ile birlikte farklı toplumların, ortak çıkarların farkına vardığı zeminler hızla artmaktadır. Bu artış aynı zamanda küresel bir uygarlığın ortak zeminini oluşturmaktadır (Bozkurt, 2000).

Giddens'a (2000) göre siyasal liderlerin saygınlığını kaybettiği ve ulus devlet döneminin kapandığı söyleminde hemfikir olan radikaller küreselleşmenin tamamen gerçek olduğunu iddia etmekle yetinmiyor, sonuçlarının her yerde hissedilebileceğini de söylüyorlar. Giddens aynı zamanda, yaşadığımız yüzyılda önünü görmeye çalışan toplumların küreselleşmeyi görmezden gelemeyeceğini ifade eder. Bu grup için küreselleşme "küresel uygarlığın" oluşum sürecidir.

Kuşkucular: Küreselleşmeye daha çok, karşı çıkış noktasında birleşen kuşkuculara göre "küreselleşme nosyonu, refah sistemlerini ortadan kaldırmak ve devlet harcamalarında kısıntı yapmak isteyen serbest piyasacıların ortaya attığı bir ideolojidir (Giddens, 2000:21). Yine kuşkuculara göre küreselleşme; kapitalizmin yeni yüzüdür. Kuşkucu görüş küreselleşmeyi aynı zamanda küresel kapitalizmin sonuçlarının, özellikle de gelir dağılımındaki adaletsizliğin yoğun olarak yaşandığı ve kapitalist ülkelerin yeni dünya düzeni olarak tanımladığı bir süreç olarak görmektedir (Sönmez, 2002).

"Küreselleşmeyi kapitalizmin diasporası, yani onun dünyaya dağılıp yayılması, dünyayı kuşatması" (Kızılçelik, 2003:19) olarak algılayan ve bu kuşatma sonucunda zengin azınlık ile yoksul çoğunluğun demografik makasında aranının gittikçe açıldığını savunan kuşkucu yaklaşıma göre

“küreselleşme bir paradokstur: Çok az sayıda insana çok büyük fırsatlar sağlarken, dünya nüfusunun üçte ikisini dışarıda bırakır ya da kenara iter (Bauman, 2006:83). Kuşkucular açısından “küreselleşme kavramı siyasetçilerin ve hükümetlerin küresel piyasa alanının gereklerini karşılayabilmek için vatandaşlarını disipline etmeye yarayan gerekli bir mit olarak işler (Held ve Mcgrew, 2008:12). Sonuç olarak küreselleşmeye karşı çıkış noktasında duran görüşlerin ortak kanaati küreselleşme olgusunun kapitalizmin evrensel gelişimi için dayatılan bir araç olduğu yönündedir (Koçdemir, 2002).

Dönüşümcüler: Süreci daha çok ekonomik ve ideolojik açılardan irdeleyen diğer iki gruba göre küreselleşmeyi “ ekonomik olduğu kadar siyasal, teknolojik ve kültürel boyutlu bir olgu” (Giddens, 2000:23) olarak görürler. Ulus devlet yapısının tehlikede olduğu görüşünü de kabul etmeyen dönüşümcüler karşıt görüşlerin aksine ulus devletinin yeniden yapılanması gerekliliğini savunurlar. Bunun yanında; ticaret ve yatırımların ülke sınırlarını kolaylıkla aşmasıyla birlikte kültürel aktarım ve değişim, beyin göçü ve çevresel faktörlerin yönelimi, dünya ülkelerini küresel bir sistemde entegrasyona doğru götürmektedir. Böylelikle gerek bireysel gerekse toplumsal açıdan küresel çapta bir sosyal dönüşüm gerçekleşmektedir (Bozkurt 2000; Zengingönül; 2004 Akt. Günsoy, 2006). Bu dönüşüm süreci içerisinde aksaklıkların ve tamalanamamışlığın inkarına gitmeyen dönüşümcülere göre küreselleşirken “sahip olduğumuz kurumları yeniden düzenlemek ya da bu kurumların yenilerini yaratmak zorundayız” (Giddens, 2000:31).

Küreselleşme dünyadaki gelişmelerden etkilenen aynı zamanda etkilediği alanlarda değişim süreçlerini simgeleyen ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel formlar arasında hızlı ve yoğun etkileşim yaratan bir süreç olarak değerlendirilmektedir. Günümüz açısından reel olarak değerlendirildiğinde küreselleşmenin; dünyadaki siyasal, sosyal, ekonomik ve idari gelişmelerin yönetsel anlamda yeniden ele alınışını zorunlu kılan ve bu gücü etki çevresinin büyüklüğünden/küreselliğinden alan bir olgu olduğu göze çarpmaktadır. Dolayısıyla küreselleşme kendisine yönelik olumlu-olumsuz

yaklaşımları bir arada bulundurmaktadır. Bundan daha doğal bir şey olmamakla birlikte küreselleşme; nedenselliğinden çok, etkilerinin birçok açıdan göz ardı edilmemesi ve ötelenmeden değerlendirilmesi gereken bir husustur. Nitekim Keçeci (2002) günümüz dünyasında küresel bir katılımcı olabilmenin değişimin hızına ayak uyduracak ekonomik, teknolojik, siyasal ve sosyal altyapılara sahip olmaktan geçtiğini vurgulamaktadır. Bu durum aynı zamanda değişimin gerisine düşmemek için küreselleşmeye kayıtsız kalmamanın önemine işaret etmektedir.

2.2 Küreselleşmenin Etkilediği Alanlar

21. yüzyıl ekonomik, ideolojik, siyasal ve kültürel dinamiklerin toplumsal düzlemde meydana getirdiği değişimlere sahne olmaktadır. Bu değişimlerin kavramsallaştığı “küreselleşme” olgusu kendisine yönelik olumlu-olumsuz yaklaşımları da beraberinde getirmiştir. Ancak tüm farklı yaklaşımlara rağmen küreselleşme, teorisyen ve akademisyen çevrelerini, küresel tartışma zemininde ve sürecin dünya insanları açısından doğru değerlendirilmesi noktasında birleştirmiştir.

Dünyanın ‘küresel bir köy’ olarak tanımlanmaya başladığı 21. yüzyılda yaşanan değişimin ve gelişmelerin çok yönlü bir etkiye sahip olması küreselleşmenin etkilediği alanların çeşitliliğine kaynaklık etmektedir. Küreselleşmenin etkilediği alanlar ekonomi, ideoloji, teknoloji, siyaset, kültür, sanat, eğitim vb. gibi uzayıp giden bir listeye ifade edebilmektedir. Ancak birçok ülkede olduğu gibi ülkemizde de toplumun kültürel yapısının eğitimin şekillenmesinde etkili olması, kültürel aktarım ve değişimin eğitim aracılığıyla gerçekleşmesi nedeniyle (Tezcan, 1999) bu çalışmada küreselleşmenin kültür ve eğitim boyutları irdelenmiştir.

2.2.1 Küreselleşme ve Kültür

Kültür, insanın bireysel ve toplumsal yaşam alanlarındaki davranışlarını etkileyen öğelerin tümüdür. Bireyin tüketicisi olduğu kadar üreticisi ve taşıyıcısı olduğu kültür, “yeryüzünde beşeri hayatın

başlangıcından bu güne kadar insanoğlu tarafından üretilmiş olan her şey” (Demir ve Acar, 2005:258) olarak da tanımlanabilmektedir. Diğer bir ifadeyle kültür insan davranışlarının öğrenilmiş kısmıdır (Tezcan, 1999).

İnsanlar ve toplumlar arasındaki etkileşimin hızla gelişen iletişim olanaklarıyla yoğunlaştığı küreselleşme süreciyle birlikte meydana gelen “toplumsal değişim farklı kültürler arasında da yoğun bir etkileşim yaratmaktadır. Küreselleşmenin kültürel boyutu da bu anlamda güncelliğini koruyan bir alandır” (Içli, 2001:169). Küreselleşmenin bu alandaki etkisi ulusal-yerel kültür formlarını da etkilemektedir. Bilgi çağının koşullarında ulusal-yerel kültürlerin etkiye daha da açık olduğu bu süreçte küreselleşme;

“toplumlara, uygarlıklara, 'gizli' ve 'keşfedilmiş' gelenekler de dahil olmak üzere bütün geleneklerin temsilcilerine, kendi kimlikleriyle ilişkili olduğu düşünülen fikirler ve semboller için küresel-kültürel sahneyi dikkatle incelemeleri yönünde baskı yapılmasını” (Robertson, 1999:81) beraberinde getirmiştir.

Olumlu ve olumsuz yönleriyle ulus ötesi bir etkileşim yaratarak herkesi etkileyen kültür öğeleri, küreselleşmenin kültürel alandaki izdüşümü olarak değerlendirilebilir. Bu bağlamda “küresel kültür dünyadaki farklı kültürleri organize eden bir referans sistemidir” (Devlet Planlama Teşkilatı [DPT], 2000:103). Bu sistem aynı zamanda taşıdığı küresel standartlar ile küresel paydada ortak bir bilinci oluşturmaktadır.

2.2.1.1 Kültürel Küreselleşmeye İlişkin Farklı Yaklaşımlar

Küreselleşme olgusu kendisine yönelik tanımlamalarda olduğu gibi etkilediği alanlarda da pozitif veya negatif söylemlerin gelişmesini beraberinde getirmiştir. Kültürün bireysel ve toplumsal formları, kültürel kimlik oluşumu, kültürel kimliklerin farklılığı ve bu kimliklerin yeryüzünde birlikte var oluşuyla ilişkilidir. Bu yüzden küreselleşmenin kültürel boyutunda kimlik tartışmaları ön plana çıkmaktadır. Küreselleşme kültürel boyutta farklı kültürel kimliklere sahip bireylerin birbirleriyle etkileşmesi ve bir arada yaşamasını içerir (Akdemir, 2004).

Bülbül'e göre (2004), küreselleşme ulusal ve kültürel kimliklere yönelik sorgulamaları beraberinde getirmiştir. Bu sorgulamalarda bireylerde aitlik duygusunu geliştiren vatan, millet, bayrak gibi kutsal değerleri içeren kavramların küreselleşmeyle birlikte anlamını koruyup korumadığı tartışılmaktadır. Bu tartışmaların önemli bir kısmı ise ulusal kimlik ve kültürlerin erozyona uğrama endişesinden kaynaklanmaktadır. Diğer kısmı ise çok kültürlü bir yapının imkânıyla ilişkilidir.

Kültürel küreselleşme farklı dinamikleri ve terminolojileri gündeme getirmektedir: Globalizasyon-lokalizasyon, homojenlik-heterojenlik, merkezîyetçilik-ademi merkezîyetçilik, çatışma-uzlaşma gibi. İnsanların küresel bir kültür ögesiyle karşılaşması durumunda gösterdiği '*direnç gösterme*' ya da '*uygun bulma*' tutumu bu dinamiklerin ardındaki tartışmaların sonucu olarak görülmektedir (DPT, 2000).

Uygun bulma tutumunda insan hakları, kadın ve çocuk haklarının yada çalışma hakları gibi temel prensipler ve hızlı yemek yeme ile birlikte fast-food kültürü oluşumun hızlı bir şekilde yayılması gibi tutumlar örnekler gösterilebilmektedir. Direnç gösterme boyutunda ise Fransa'nın kendi dilini korumak için internet ortamında dahi Fransız terminolojisi (fast-food yerine formula rapide) kullanması, İran'ın uydu çanaklarına karşı çıkması, İngiltere'nin AB para birimi Euro yerine birlik üyesi olmasına rağmen sterlini kullanması örnek gösterilebilir.

Küreselleşme kimileri için; getirdiği evrensel kültürle Amerikan hayat tarzının dayatılması, kapitalizmin empoze ettiği küresel pazara yönelim, birlikte yeme-içme kültüründen, kitap, televizyon programları ve filmlere kadar bütün popüler kültür aldatmacalarıyla insanların sürüleştirilerek kimliksizleştirilmesidir (Kaçmazoğlu, 2002). Kimileri içinse küreselleşme baskı ve etkinin tek yönlü olmadığı bir süreçtir. Türkiye fast-food dükkânlarıyla dolarken Avrupa'nın dönerci dükkânlarıyla dolması buna örnek gösterilmektedir. Bu bakış açısından bakıldığında önemli olan küreselleşmenin bir tehdit olduğu endişesinden çok asıl sorunun küresel

çağın rekabet araçlarının doğru ve verimli kullanılması olduğudur (Kuyaş, 2001).

Farklı bakış açılarına kaynaklık etse de, küreselleşmenin getirdiği kültürel ve sosyal etkileşim, farklı dil, din, ırk ve tarihsel geçmişe sahip olsalar da temel insan hakları talepleri açısından bütün medeniyetlerde ortak bilincin ve duyarlılığın gelişmesine katkı sağlamıştır (Falk, 2001). Bu anlamda küreselleşme ile birlikte farklılıkların arasındaki mesafe bilgi teknolojileri ve gelişen üretim araçlarıyla azalırken farklı ülkelerin toplumları arasındaki kültürel etkileşimin arttığı söylenebilir. Küreselleşmeye yönelik olumlu-olumsuz yaklaşımların kültürel boyutta kendini göstermesi ise bu olgunun doğal bir sonucudur. Bu anlamda farklı dünya görüşleri ve yaşam tarzlarının birbirleriyle etkileşimi fikirler, kimlikler ve kurumlar arasında hem benzerlikler hem farklılıklara kaynaklık etmektedir (Büyüksulu, 2000). Bu benzerlik ve farklılıkların oluşumu küreselleşmenin kültür dünyasında yol açtığı değişimlerle ilişkilidir. Küreselleşme bu değişimlerle bireyin aile yaşamı, çalışma koşulları, tüketim alışkanlıkları, eğlence anlayışı gibi birçok yaşam alanında farklılaşmayı ve dönüşümü beraberinde getirmektedir (Başkan, 2005).

Küreselleşme olgusunun hayatımıza girişinden öncede var olan kültürel öğelerin yaşamları anlamlandırılmada temel bir kaynak oluşu kültürün insanoğlu açısından ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Küresel çağ olarak da adlandırılan bu dönemden önce kültürler arası etkileşim bu denli yoğunluklu olmamıştı. Buna rağmen kültürün varlığı, aktarımı ve kullanımı için gösterilen çabanın günümüzde kültür asimilasyonu-erozyonu endişesiyle oluşan dirençten daha az olduğunu söylemek zordur. Böyle bir endişenin varlığı doğal olmakla beraber, bir realite olduğu artık kabul edilen küreselleşmenin kültür ile ilişkisinin varlığını kabul etmek ve bu yönde dönüşümler için çaba göstermek gerekmektedir. Çünkü;

Küreselleşen bir dünyada, farklı devletlere ve kültürlere özgü özellikleri dikkate almak, özellikle ekonomik sorumluluk böyle gerektirdiği için ve de iktisadi ve siyasi kararların sorumluluklarının, söz konusu devletlerin organizasyon formlarını ve dinsel-kültürel geleneklerini tam anlamıyla kavramalarını güvence altına almanın

daha da önem kazanacağı (Borloeven, 2001:10) düşünölmektedir.

İletişim teknolojileri başta olmak üzere ekonomik, siyasal ve sosyal alanlardaki gelişmelerin bilgiye sahip olma ve bilgiyi aktif kullanmanın ön planda olduğu *bilgi toplumu* anlayışını beraberinde getirdiği söylenebilir. Bilgi toplumunda farklı öğelere sahip kültür yapıları arasındaki alış-veriş bireysel ve toplumsal anlamda ortak paydaların kaynağıdır. Bütün bu etkileşim sonucunda özetlenecek olursa kültürel küreselleşme;

"İngelerin dünya ölçeğinde dolaşımını; kitle tüketim malları aracılığıyla yaşam tarzlarının standartlaşmasını; üretim araçları, üretim teknikleri ve üretim ilişkilerinin tüm dünyada rasyonelleşmesini; yerelliğın ve nostaljinin yeniden, üretimini; uluslar-üstü bir seçkinler sınıfının(kozmopolitler) ortaya çıkışını, bunların arasında bir dünya dili (lingua franca)'nın oluşmasını, bunların sınırlardan kolayca geçişini; eğlence ve turizm mekanlarının hem standartlaşmasını hem de egzotikleştirilmesini; eğitim ve bilimin standartlaştırılmasını içerir (Özyurt, 2005:85).

Farklı kültürel öğelerin tanındığı ve paylaşıldığı hem farklılaşmanın hem de aynılaşmanın yaşandığı küreselleşme sürecinin ortak kültür öğelerinin inşasını da beraberinde getirdiği söylenebilir. Bu inşanın dinamikleri AB ölkeleri arasında serbest dolaşım ile birlikte farklı kültürel değerleri taşıyan bireylerin ortak yaşam alanlarını paylaşması ile örneklendirilebilir.

2.2.2 Küreselleşme ve Eğitim

Kitle iletişim araçlarının gelişimi ile birlikte ekonomik temelli bir süreç olarak gelişen küreselleşme daha sonra kültürel ve sosyal alanlarla birlikte birçok alanda etkili olmuştur. Birçok alanda yeniden tanımlanma ihtiyacını ortaya çıkaran küreselleşme bu alanların tümü üzerinde belirleyici rolü olan eğitim alanında yenilik ihtiyacını güçlendirmiştir (Keçeci, 2002). Eğitim alanındaki bu yenilik ihtiyacı eğitim sisteminin kendisini yenilemesini ve yeni ihtiyaçları karşılamasını zorunlu kılmaktadır (Özden, 2005). Tezci ve Dikici (2003:252) bu süreci şöyle açıklamaktadırlar:

“Bilgi artışına ve akışında yaşanan yoğunluk ve teknolojik ilerlemeler, toplumsal yaşamı derinden etkilemeye başlamıştır. Bu değişim, “eğitime” bakış açılarını da etkilemiş, özellikle enformasyon teknolojilerinde, bilgisayarda ve internet teknolojilerinde meydana gelen ilerlemeler, eğitime ve dolayısı ile okullara yönelik beklentilerin niteliğini de değiştirmeye başlamıştır. Bir yandan eğitimin değişime ayak uydurması beklenirken diğer yandan eğitim, kendisinin değişimi yaratması gibi bir taleple karşı karşıya kalmıştır.”

Küreselleşmenin eğitim alanında ortaya çıkardığı yeniden yapılanma ihtiyacı küresel çağın bireyinde olması gereken özelliklerini de etkilemiştir. Bu durumda küresel gelişmeler için gerekli olacak yeni tutum ve değerlerle donanmış bireylerin eğitim yoluyla yetiştirilmesi söz konusu olmaktadır. Bu nedenle küresel çağın bilgi toplumunda ihtiyaçlara cevap veren bireylerin yetişmesi için mezunlarına küresel düşünmeyi öğreten, yeterli girişkenliği ve uluslararası arenada rekabet edebilme gücünü kazandıran, eğitim sistemlerinin varlığı gerekmektedir (Özden, 2002). Dikkaya ve Özyakışır (2006:161) küreselleşmenin eğitime olan etkisini aşağıdaki gibi açıklamaktadırlar:

“Küreselleşme sürecinde meydana gelen sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerle orantılı olarak hatta dinamik yapısı gereği onları da aşan bir hızda gelişme gösteren teknolojik gelişmeler, eğitimi en öncelikli konu haline getirmiştir. Çünkü yaşanan gelişmeleri doğru okumak ve algılamak için eğitilmiş, tam donanımlı bireylere ihtiyaç vardır. Bu ihtiyacın karşılanması küresel rekabette ülkeleri daha güçlü kılmakta ve onların bilgi toplumu olma yolunda hızla ilerlemelerini sağlamaktadır.”

Küreselleşmeye gerek dönüşümcü, gerekse kuşkucu perspektiften bakıldığında gelinen nokta; bireylerin küreselleşmenin muhtemel sonuçlarına karşı tutum geliştirecek yeteneklere sahip olmasının, küreselleşmeye taraf ya da karşıt olunmasından daha önemli olduğu şeklinde ifade edilebilir. Diğer bir ifade ile, küreselleşme gerçeğini yadsımadan ve dönüşümü görmezden gelme yoluna başvurmadan önce küresel gelişmeleri doğru okuyacak bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmalıdır (Yurdabakan, 2002). Bu nedenle, daha okul yıllarında hem küresel düşünen ve küresel boyutta sorumluluk alabilen, bu konudaki inisiyatifi tutuma dönüştürebilen, aynı zamanda ulusal boyutta da sorumluluğunun farkında olan bireyler yetiştirilmesi hedeflenmelidir. (Tezcan, 2002).

Küreselleşen dünyada eğitim küresel etkiler tarafından şekillendirilmektedir. İnsanlar Meksika'da yaptırılmış müzik çalardan müzik dinlerken Brezilya'dan getirilmiş etlerden yapılan hamburger yiyebilmektedirler. Aileleri Avrupa'da veya Japonya'da yapılmış arabaları sürerken Suudi Arabistan, Irak ya da Venezüella gibi petrol bölgelerindeki fiyat artışından endişe edebilmektedirler. Bu olgular günümüz eğitim sistemlerine küresel perspektiften bakılmasını ortaya çıkarmıştır. Küresel eğitimin bireylerin bütün dünyadaki insanlar, olaylar ve olgular arasındaki bağlantılara ilişkin bilgisini arttırmayı ve onları yerel ve küresel değerlerle birlikte dünya toplumunun katılımcısı olmaya hazırlamayı hedeflemektedir (Merryfield, 2010). Bu nedenle küreselleşmenin günlük yaşamdaki etkisinin hızla artmakta olduğu günümüzde bireyin geçmişi ve içinde bulunduğu süreci anlaması yetersiz kalmaktadır. Birey aynı zamanda değişimin yönü ve hızını kestirerek geleceğe yönelik varsayımlarda bulunmalıdır. Bu gereksinim bireylerin eğitiminde önemli bir yeri olan öğretmenlere de büyük bir sorumluluk yüklemektedir (Toffler, Akt. Tezcan, 1993).

Küreselleşmenin teknolojik, ekonomik, siyasal ve sosyal alanlardaki etkisi elbette önemlidir. Fakat kültürel değişimin aracı olan ve bilginin dönüşümünde önemli bir rolü olan eğitim (Tezcan, 1999) alanında bu etki hayati bir boyut kazanmaktadır. Eğitim diğer alanlardan farklı olarak küresel dönüşüm sürecinde edilgen olmanın kaçınılmazlığıyla birlikte etkin bir faktördür. Çünkü küreselleşen dünyanın hem aktörü hem rejisörü olacak bireylerin ve bu bireylerden oluşan toplumların yetişmesi eğitimin bu süreçteki önemli rollerinden biridir.

21. yüzyılda küreselleşmenin eğitim alanında zorunlu kıldığı değişimlerle birlikte gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülke eğitim sistemlerinde geliştirici yenileme çalışmalarına başlamıştır. Bu çalışmalar eğitim sistemlerinin gözden geçirilmesi; kurumsal yapıda modernleşme, eğitim programlarından, içerik tasarımlarına, eğitim öğretim süreçlerinden, bilgi toplumunun öğretmenini yetiştirmeye yönelik çalışmalara kadar bir çok politik ve teknik uygulamayı kapsamaktadır (Balay, 2004). Nitekim DPT'nin 8. beş yıllık kalkınma planında toplumlar için bilgiye sahip olmanın avantaj

olarak kabul edildiği küreselleşme sürecinde eğitimin her alanda aktif bir rol üstlendiği "eğitim yoluyla kalkınma modelinin" hayata geçirilmesi gerektiği vurgulanmaktadır. Bu model çerçevesinde küreselleşen dünyayla kaynaşmanın önemli olduğu vurgulanmakta ve günümüzde enformasyon alışkanlığının artırılarak daha çok insanın "bilgi otoyolu" denen iletişim kanallarına dahil edilmesi için çalışmalar yapılması önerilmektedir (DPT, 2000).

Küresel süreçte eğitimi; sürekli öğrenmeyi amaçlayan, bilgiyi üreten, bilgiyle yaşamayı benimseyerek bilgi toplumunu destekleyen ve onun vatandaşlarını geliştiren bir süreç olarak tanımlamak yerinde olacaktır (Doğan, 2002). Dolayısıyla "küresel ilişkilerin gitgide yoğunluk kazandığı günümüzde toplum üyelerinin dünyayla etkileşim için gereken bilgi ve beceriye sahip olması daha da önemli hale gelmiştir" (Şimşek, 2008:345).

Günümüz eğitim sistemlerinden beklenen, toplumsal hedeflerden çok bireye kendi potansiyellerini geliştirme fırsatı vermesidir. Kendini gerçekleştiren bireyler ve bu bireylerden oluşan toplumların kalkınması için eğitim süreçlerinin eleştirel, yaratıcı, bilimsel, ilişkisel düşünce ve akıl yürütme gibi beceriler kazandıracak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir (Özden, 2002). Özellikle eğitim sürecinde yerel düşünebilmenin ve bir olguyu yakınlık ilkesine göre değerlendirebilmenin yanında ulusallığın hatta uluslararasılığın ötesinde evrensel bir bakış, analiz ve empati becerisine sahip bireylere bugün daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitimin bireysel ve toplumsal sosyalleşmenin yanında 'küresel bir sosyalleşmeye' zemin oluşturarak bilgi toplumunun insanı için gerekli değişimi yakalaması yerinde olacaktır. Bu bağlamda eğitimin küresel bir bakış açısı ile değerlendirilmesi gerekmektedir. Bilgi toplumlarında uygarlaşma yönündeki çabalar sadece ilerleme amaçlı değil aynı zamanda evrensel anlamda dayanışmayı ve insanın hayatta kalmasını amaçlar. Bu amaç doğrultusunda hareket etmek günümüzde eğitimin en temel ve küresel hedefi olmaktadır (Morin, 2006).

Eğitim alanındaki evrensel dayanışma zeminleri ülkelerin eğitim politikalarında, program tasarımlarında ve eğitim alanındaki kapsamlı

projelerin uygulanmasında önemli bir yere sahiptir. Günümüzde 191 ülkenin üye olduğu Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu UNESCO'nun bölgesel ve küresel ağlar oluşturarak, eğitim faaliyetleri kapsamında farklı kültürlerle ait insanların birbirlerini tanımaları ve anlamalarına yardımcı olmayı ve bu yolla küresel duyarlılığın gelişmesine katkı yapmayı amaçlaması eğitimin evrensel bir boyut kazandığını gösteren önemli örnektir. Eğitimi ulusal olmanın ötesinde küresel bir konu olarak gören bu kuruluş okuryazarlık sorunundan okul öncesi eğitime, yükseköğretimden meslek edindirme eğitimlerine kadar eğitimin bütün aşamaları ile ilgilenmekte; eğitim politikaları, eğitimde fırsat eşitliği, küresel düzeyde eğitim politikalarının ve stratejilerinin oluşturulması konularında faaliyet göstermektedir. Türkiye'de uygulanan "Haydi Kızlar Okula" ve "Baba Beni Okula Gönder" projeleri UNESCO'nun herkes için eğitim programı kapsamında gerçekleştirilmiştir (unesco.org.tr). UNESCO'nun eğitim süreçleri ve bu süreçlere yön veren politikalarda etkin bir faktör olması günümüzde eğitim konusunun ulus ötesi bir boyut kazandığının göstergelerinden biridir. Bu yüzden bilgi çağında eğitim süreçlerine küresel bir perspektiften bakmak önem kazanmaktadır.

Bilgi toplumu olma amacıyla küresel dönüşümleri eğitim alanına uyarlama çabaları birçok ülkenin eğitim politikalarını gözden geçirmesini gerektirmiştir. Bunun sonucunda eğitim alanında revizyon ve reform çalışmalarında ön plana çıkmış bir diğer önemli örnek öğrenci değişim programı çalışmalarıdır. Eğitimin küresel açıdan ele alınmasını önemli kılan toplumsal faktörlerin yanında, mezunların aldıkları eğitim sertifikalarının uluslararası akreditasyonuna bakmaları gibi bireysel faktörler ise bu çalışmaların gerekçelerini oluşturmaktadır. Bu çalışmaların kapsamı çerçevesinde eğitim sistemlerinin evrensellik, çok boyutluluk ve çok kültürlülük boyutları üzerinde önemle durulmaktadır (Güven, 1999).

Günümüzde birçok ülkenin uluslararası eğitim boyutunda öğrenci değişim programları uygulaması, eğitimde reform çabalarını gerekli kılan küreselleşme olgusunun sonuçlarından biri olarak değerlendirilebilir. Bu değişimle birlikte farklı ülke ve kültürden gelen bireylerin kendini gerçekleştirme çabasına uluslararası eğitim organizasyonlarıyla katkı

sağlamak öncelikli amaçtır. Aynı zamanda bu programlarla birçok ülke “öğrencilerinin kendi ülkeleri dışında öğrenim görmelerini, dolayısıyla farklı kültürlerde akademik ve sosyal deneyim edinmelerini sağlamakta, benzer şekilde yurt dışından da öğrenci kabul etmektedirler” (Balcı ve Önder, 2010:95).

Avrupa Birliği'nin 1995'te uygulamaya başladığı sekiz eylem alanına ayrılan Socrates programı bunlardan birisidir. Avrupa Birliği'nin yürütmüş olduğu proje kapsamlı programlar: (1) yükseköğretim /Erasmus, (2)örgün eğitim/ Comenius, (3) yaygın eğitim/Grundtvig, (4)uzaktan eğitim/ Minerva, (5) Avrupa dilleri eğitimi/Lingua, (6) Eğitim sistemlerinin incelenmesi ve bu alandaki reformlar/Observation and Innovation, (7) Avrupa eğitim programları ve ortak çalışmalar/Joint Actions, (8) Diğer yedi eylem alanı dışındaki çalışmalar/Accompanying Measures olarak sayılabilir. Ülkemizin de katılımcı üyesi olduğu Socrates eğitim programı Avrupa eğitim programlarını farklı alanlarda ve düzeylerde geliştirerek ve katılımcı ülkelerle işbirlikli etkinlikler yaparak eğitim kalitesini fırsat eşitliği çerçevesinde geliştirmeyi amaçlamaktadır. Avrupa Birliği eğitim programları içerisinde ayrıca mesleki eğitim alanında ülkeler arası işbirliğini sağlamak, mesleki eğitimdeki politika ve uygulamaları desteklemek için *Leonardo da Vinci* ve gençlerin bireysel çalışmalarını destekleyerek iletişim becerilerini geliştirmek amacı ile kurulmuş Gençlik Programı da yer almaktadır (Gedikoğlu, 2005). Bu programların eğitimin farklı kademelerine ve alanlarına yönelik olması küresel süreçteki eğitim anlayışının geniş bir perspektifte etkili olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda bilgi toplumunda eğitimin hayat boyu öğrenme, her yerde eğitim gibi faktörlerinin önem derecesi açısından bir gösterge olmaktadır.

Öğrenci değişim programları uluslararası akreditasyon, öğretim programlarının eşdeğerliği, öğretimin niteliği konularının ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu çerçevedeki çalışmalara Avrupa Birliği ülkelerinin diploma denkliği, öğrenci hareketliliğinin karşılıklılığı ve eğitim kurumları arasında işbirliği sağlanmasına yönelik çalışmalar örnek gösterilebilir (Tezcan, 2002). Dünyadaki sorunların artık herkesi etkileyen boyutlarda olması (küresel ısınma, AIDS, küresel ekonomik krizler) bu sorunlara çözüm

getirme noktasında ulus ötesi bir çaba için gerekli donanıma sahip bireylerin yetişmesine duyulan ihtiyaç, söz konusu çalışmaların temelinde yatan felsefeyi özetlemektedir.

Küreselleşmenin eğitim anlayışında meydana getirdiği gelişmeler aynı zamanda eğitime dünya vatandaşlığı açısından yeni bir işlev yüklemektedir. Bu da küreselleşmeyi destekleyen bir eğitim sisteminin vatandaşlık kavramı boyutunda değişimlere yol açmaktadır (Özkan, 2006). Vatandaşlık kavramı daha çok ulusal bir anlayışın yansıması olarak öğretim programlarında yer almaktayken günümüzde bu durum değişmektedir. İnsan hakları, demokrasi, dünya sorunları, dünya vatandaşı olma gibi kavramlara daha sık rastlanmaktadır. Uluslararası siyasal, sosyal ve hukuk (BM, İLO, AIHM) kuruluşlarının varlığı ve bu kuruluşlarla yapılan sözleşmelerin ulus devletler üzerindeki bağlayıcılığı, vatandaşlık kavramını ve onun eğitim sürecindeki rolünü küresel yönde değiştirmiştir. AB vatandaşlığı ulus üstü vatandaşlığa örnek gösterilen bir gerçeklik iken günümüzde küresel vatandaşlık ve dünya vatandaşlığı kavramları da küreselleşme sürecindeki tartışmalar arasında yer almaktadır. Bu gelişmeler birçok ülkede vatandaşlık eğitimin yapılandırıldığı sosyal bilgiler programlarında değişikliklere yol açmıştır. Bu değişikliklere çalışmanın ikinci bölümünde yer alan "Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küreselleşme Olgusu" başlığı altında değinilmiştir.

Sonuç olarak küreselleşme sürecinde meydana gelen teknolojik gelişmelerle birlikte ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel alanda meydana gelen ulus aşırı gelişmeler eğitim alanında da yer bulmuştur. Küreselleşmenin olumlu ve olumsuz yönlerinin olmasından çok bir dönüşüm süreci olduğu yaygın kabul görmektedir. Bu da birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da bir değişim/dönüşüm sürecinin gelişmesine yol açmaktadır. Bu değişim küresel süreçte ulusal değerlerini uluslararası alanda yaşatabilen, aynı zamanda farklılıklarla birlikte yaşayabilen bireylere olan ihtiyacı beraberinde getirmektedir. Eğitimin önemli bir faktör olacağı bu süreçte eğitim politikaları, eğitim kurumları, eğitim programları başta olmak üzere birçok alanda bilgi toplumunun bireyini ve küreselleşen dünyanın vatandaşını yetiştirmek önem kazanmaktadır. Küresel dönüşümler eğitim

alanındaki değişim sürecinde dünyaya duyarlı olmayı gerekli kılmaktadır (Morin, 2006).

2.3. Sosyal Bilgiler ve Küreselleşme

2.3.1 Sosyal Bilgilerin Alanı

Sosyal bilgiler dersi, özünde insan yaşamını etkileyen olayların gelişimini barındırması nedeniyle sürekli yenilenen, değişken bir alandır. Olguların meydana geliş süreçleri ve sonuçları tek bir nedene indirgenemediği ve değişimlerin hızlı olduğu çağımızda sosyal bilimlerin kapsamı da sürekli genişlemekte, bu da Sosyal bilgiler dersini doğrudan etkilemektedir. Sosyal bilgiler dersinin, insanların birey olarak toplumla bütünleşmesini ve ortak kültürün devamlılığını sağlamak amacıyla devletin hedeflediği vatandaş modelini oluşturmak gibi bir işlevi de vardır. Bu durum toplumların ihtiyaçları doğrultusunda farklı sosyal bilgiler tanımlamalarını beraberinde getirmiştir.

Sosyal bilgiler eğitimiyle ilgili çalışma yapan ve bu alanda dünyanın önemli kuruluşlarından biri olan ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi'ne göre sosyal bilgiler aşağıdaki ifade ile tanımlanmaktadır:

"Sosyal bilgiler, kişisel yeterliliği sağlamak için sosyal bilimlerin ve konusu insan olan tüm bilimlerin kaynaştırılmış çalışmasıdır. Okul programlarında, Sosyal Bilgiler; antropoloji, arkeoloji, ekonomi, coğrafya, tarih, hukuk, felsefe, politika, psikoloji, din ve sosyoloji gibi disiplinlere dayanarak; ayrıca insanlığa özgü tüm bilimlerin, matematik, çevre bilimlerinden de uygun şekilde yararlanarak sistematik bir çalışma sağlar. Sosyal bilgilerin temel amacı, bağımsız bir dünyada demokratik bir toplumun ve farklı kültürlerin vatandaşları olarak genç neslin, halk yararı için karar verme kabiliyetini geliştirmesine yardımcı olmaktır" (NCSS, 1994).

Ülkemizde sosyal bilgiler alanındaki akademik çalışmalar farklı sosyal bilgiler tanımlarının kaynağıdır. Sosyal Bilgileri toplumsal düzlemde bireyle ilgili diğer bilimleri de kapsayan, o bilimlerin içerik ve yöntemlerinden istifade eden bir bilim dalı olarak tanımlamak mümkündür. Sosyal bilgiler disiplinler arası bir yaklaşımla oluşturulan, bireyin içinde yaşadığı gruba aidiyetini ve

ortak bir kimlik edinmesini sağlayan, ayrıca küreselleşen bir dünyada yaşamla ilgili temel demokratik değerlerle donatılmış, çevresine ve olaylara karşı duyarlı, insanlığı ilgilendiren olaylara yönelik çözüm üretebilen aktif vatandaşlar yetiştirmeyi hedefleyen bir alandır (Doğanay, 2002).

Sosyal bilgiler öğretiminin temel alanı; aktif vatandaşlık, kültürel değer aktarımı, yöntem ve zaman/tarihtir. Günümüzde ve geçmişte toplumsal yaşam içinde insanın, kendisiyle, çevresiyle ve kurumlarla ilişkilerini irdeleyen birçok disiplin bulunmaktadır. Bu durum Sosyal bilgilerin alanının günden güne genişlemesine neden olmaktadır (Safran 2008).

Sosyal bilgiler, ilköğretim sürecinde iyi ve sorumlu vatandaş yetiştirmek amacıyla, sosyal bilim (tarih, coğrafya, antropoloji, ekonomi v.b) alanlarından seçilerek organize edilmiş bilgileri içeren, bireye toplumsal yaşamda ihtiyaç duyacağı bilgi, beceri, tutum ve değerlerin kazandırıldığı bir çalışma alanıdır (Erden, Tarihsiz). Sosyal bilgiler aynı zamanda, beşeri bilimlerin bulgularını öğrenci düzeyine göre organize edip kullanan, öğrencilerin sosyalleşme sürecini sağlamayı ve sosyal sorunlara çözüm üretebilecek bilgi, beceri, tutum ve değerleri öğrencilere kazandırmayı amaçlayan bir vatandaşlık eğitimi programıdır (Bilgili, 2008).

Çalışmanın özünü oluşturan sosyal bilgiler eğitimi ve bu eğitim yoluyla küreselleşme olgusunun nasıl aktarılması gerektiği konusu tanımların ortak noktasını oluşturmaktadır. Siyasal sosyalleşme unsurları ve bireyi toplumsal yaşama ve küresel dünya algısına hazırlamaya yönelik vurgular Sosyal bilgiler tanımlarının merkezindedir.

2.3.2 Sosyal Bilgilerin Kapsamı

Sosyal bilimlerin araştırmalarından öğretim maksadıyla seçilmiş bilgilerden oluşan Sosyal bilgiler dersi, birçok disiplini içerisinde barındıran ve kapsamlı çalışma gerektiren bir alandır. Sosyal bilgiler aynı zamanda, sosyal bilimlerin bulgu ve araştırmalarının, bir toplumda yaşayan insanlar için gerekli olan temel ve ortak öğelerini kapsamaktadır (Can, Şerif ve Ersan,

1998). Sosyal bilgiler dersi, temel kültür değerlerini, çeşitli alanlardaki araştırmalardan elde edilen bulgulardan, disiplinler arası bir yaklaşımla seçilerek oluşturulmuş bilgileri bünyesinde birleştiren; özellikle ilköğretim düzeyindeki çocuğun gelişim düzeyi dikkate alınarak kendisini ve sosyal çevresini öğrenmesine ve uygun bakış açısı geliştirmesine yönelik uygun bir derstir.

Türkiye’de Sosyal bilgiler programının içeriği MEB’e bağlı TTKB tarafından oluşturulmaktadır. TTKB, 2004 yılında hazırlanan sosyal bilgiler dersi programında psikoloji, antropoloji, coğrafya, sosyoloji, siyaset bilimi, ekonomi ve tarihsel kavramlar yer almaktadır. MEB tarafından hazırlanan sosyal bilgiler programının vizyonu Sosyal Bilgiler Öğretmen Kılavuz kitaplarında:

“21. yüzyılın çağdaş, Atatürk ilkeleri ve inkılablarını benimsemiş, Türk tarihini ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen (eleştirel düşünen, yaratıcı, doğru karar veren), sosyal katılım becerisi gelişmiş, bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları temel yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirmek” (MEB, 2008) şeklinde ifade edilmektedir.

MEB’in belirlediği amaçlarda sosyal bilgiler dersinin çok geniş ve kapsamlı bir eğitim alanına sahip olduğu görülmektedir. Öğrencilerin bir birey olarak siyasal sistemin hak ve sorumluluklarını öğrendiği, siyasal sosyalleşmelerinin resmi başlangıç noktası sosyal bilgiler dersidir. Aktif vatandaş yetiştirilmesi, kültürel devamlılığın sağlanması amacıyla; kültür aktarımı ve toplumun hangi süreçlerden geçerek bugünlere ulaştığını kavratmak üzere verilen sosyal bilgiler öğretimi, kültür ekseninde örgütlenen modern devletlerin eğitim programlarında her zaman yer almaktadır.

2.3.3 Sosyal Bilgilerin Önemi

Eğitim bireyin sosyal yaşamına uyum sağlaması için gereken donanıma sahip olabilmesini amaçlar. Sosyal yaşam içerisinde geçmişten günümüze kadar uzanan siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik gelişmelerin

etkileri önemli bir yere sahiptir. Bu etkiler eğitimin amaçladığı iyi vatandaşın özelliklerini aktarmada önemli bir yere sahip olan sosyal bilgilere merkezi bir rol yüklemektedir.

Bireyin kimlik arayışında önemli bir yeri olan sosyal bilgiler insanı konu edinen bilimlerin çoğunu kapsamı itibarıyla muazzam bir bilgi çevresini temsil eden eklektik bir alandır. Bu disiplinlerin koordinasyonunun bir yansıması olan sosyal bilgileri dinamik bir yapıya sahip olmak zorunda bırakan disiplinler tarih, coğrafya, ekonomi, antropoloji psikoloji, sosyoloji, siyaset bilimi olarak ifade edilebilir. İlköğretim çağında okutulan sosyal bilgiler dersinde gelişim özellikleri de göz önüne alındığında çocukların bu disiplinlere ait dersleri ayrı ayrı alması oldukça güçtür. Bu gelişim döneminde edinilen bilgi beceri ve değerlerin ileriki yaşam süreçlerinde de etkili olması sosyal bilgileri yaşamsal açıdan stratejik bir konuma oturtmaktadır (Safran, 2008).

Bilgi toplumunda etkili ve etkin vatandaş olmanın gerektirdiği bilgi beceri ve değerlerin önemli bir kısmı sosyal bilgiler aracılığıyla bireye kazandırılmaktadır (Safran, 2009). Sosyal bilgiler doğası gereği olay ve olgulara geniş bir perspektiften bakarak bireyin yaşadığı dünya ile arasında sosyal, kültürel ve ekonomik bağlar kurmayı amaçlar. Küreselleşen dünyada meydana gelen gelişmelerle, farklılıklar arasındaki mesafenin giderek azalması bireyin farklı kültürlerle bir arada yaşaması, küresel çaptaki sorunlara ortak çözüm arayışlarının gerekliliği ve vatandaşlık kavramının ulus ötesi anlamlar kazanmaya başlaması sosyal bilgilerin önemi için birer göstergedir.

2.3.4 Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küreselleşme Olgusu

Sosyal, kültürel, politik ve ekonomik bir olgu olan eğitim insanın toplumsal yaşayış sürecinde insanla birlikte var olmuş, gelişmiş ve değişmiştir. Sosyal bilimlerin öznesi olan insanın yaşam çevresindeki değişim eğitimi de etkilemiştir. Bu değişimlere bağlı olarak eğitim sistemi başta olmak üzere; öğretim programları, süreçleri ve öğretim süreçlerinde kullanılan araç-

gereçler gibi birçok faktörü kapsayan bütünsel bir değişime uğramaktadır (Tozlu, 2003).

Sosyal yapılarda bulunan algı, değer ve tekniklerin zaman içerisindeki değişimi eğitim sisteminde yeni yaklaşım arayışlarını beraberinde getirmektedir. Bu arayışlar başta eğitimin amacı olmak üzere bilginin değeri, eğitim kurumlarının yapı ve işleyişlerini yeni paradigma çerçevesinde çağdaş bir yaklaşımla ele almayı içerir (Özden, 2002). Küreselleşme olgusunun eğitim sistemine yansımaları olarak değerlendirilen bu değişim, bilgiyi üreten, bilgiyi geliştiren ve bilgiye ulaşma becerilerini geliştirerek zihinsel potansiyellerini harekete geçiren birey odaklı çağdaş bir eğitim yaklaşımı gerekli kılmaktadır.

“Bilgi, insanlık tarihinin her döneminde önemli olmakla beraber, iletişim olanaklarının küçülttüğü dünyamızda en önemli etken durumuna gelmiştir. Çağımızda tartışılmaz üstünlük “bilgiyi üreten” ve “bilgiyi kullanan” larındır. Bilginin kazanılmasında, kullanılmasında ve donanımlı insan gücünün yetiştirilmesinde de en önemli görev eğitim sistemine düşmektedir” (MEB, 2005).

Bireyin “etkili”, “bilinçli”, “sorumlu” vatandaş olarak yetiştirilmesini amaçlayan eğitim sistemlerinin bu yetiştirme süreçlerindeki en etkili öğelerinden biri de “bilme” süreçlerinin amaç, içerik, yöntem teknik ve ölçme değerlendirme boyutlarını içeren öğretim programlarıdır.

Toplumsal süreçlerden en çok etkilenen aynı zamanda bu süreçlere etki eden sosyal bilimler günümüzde sosyal bilgiler dersi olarak eğitim süreçlerinde yer almaktadır. Çünkü günümüzde sosyal olgular iç içe girmiş, bütünleşmiştir. Sosyal olgular siyasal, kültürel ve ekonomik vb. yönleriyle birbirlerinden kesin çizgilerle ayıramamaktadır. Bireyin tarihinin, kültürü ve coğrafyasından bağımsız olarak ele alınmasının mümkün olmayışı sosyal bilimlerde disiplinler arası yaklaşımı önemli kılmıştır (Doğanay, 2002). Bu sebeple sosyal bilgiler disiplinler arası bir yaklaşımla tasarlanmıştır. Şüphesiz bu tasarlanma süreci dünyada meydana gelen ve yaygın ifadeyle küreselleşme olarak tanımlanan iletişim, ulaşım, ekonomik, siyasal ve sosyal etkileri birbirinden bağımsız kalamayan süreçlerden ayrı düşünülemez.

Çünkü eğitim süreçlerindeki en önemli işlev olarak ifade edilen bireyin toplumsallaşması ve iyi bir vatandaş olarak yetişmesi birçok ülkede olduğu gibi Türkiye’de de sosyal bilgiler dersleri ile amaçlanmaktadır (Meydan, 2010).

Bilgi çağının ve toplumun ihtiyaçları eğitim programlarının hazırlanışında önemli bir yere sahiptir. İnsan bilgisi baş döndüren bir hızla her dört yılda yaklaşık iki katına ulaşmaktadır. Eğitimin bu hıza ayak uydurması ve kuşaklar arasında büyük bir bilgi mesafesinin oluşmaması için kendini yaşamın her alanıyla bütünleştirerek yenilemesi gerekmektedir (Doğan, 2005).

Bilginin değişerek gelişmesi eğitim programlarının birikik ve dirik bir süreç olarak tanımlanmasının temel nedenidir. Bilginin hızla artması ve bireyin bu bilgilerini öğretim süreçlerinde edinmesi günümüzde oldukça zordur. Bu nedenle bireye küresel çağda bilgi aktarımından çok bilgiye ulaşma, bilgiyi analiz etme ve yorumlayarak kullanma özelliğinin kazandırılması söz konusudur. Bilginin bu yönde dönüşümü özellikle sosyal bilgiler gibi birden çok disiplini içeren ve vatandaşlık eğitimi gibi görevleri üstlenen bir programda önem kazanmaktadır.

2.3.4.1 Küresel Süreçte Sosyal Bilgiler Programlarındaki Değişim

Dünyada meydana gelen zaman ve mekân kavramlarının anlamlarını değiştiren gelişmelerin beraberinde getirdiği küreselleşme olgusu günümüz vatandaşlık, sosyalleşme, kültür, çevre, insan hakları vb. birçok kavramda değişikliklere yol açmıştır. Değişiklikler sosyal bilgiler alanında bulunan vatandaşlık eğitimi başta olmak üzere birçok olguyu kapsamaktadır. Sosyal bilgiler programlarında yapılan bu değişikliklerin gerekçelerinden bazılarını Tümsek (2006:36) aşağıdaki gibi açıklamaktadır;

1. Bilimsel ve teknolojik gelişmeler karşısında eski program ve ders kitaplarının yetersizliğinin anlaşılması,
2. Eğitim bilimlerinde öğrenme-öğretme anlayışında meydana gelen gelişmelerin eğitim öğretim sistemine aktarılması,

3. Eğitimde kaliteyi ve eşitliği artırma ihtiyacı, bunun için programdan başlanarak yeni uygulamalar arayışı,
4. Ekonomiye ve demokrasiye duyarlı bir eğitim zorunluluğu,
5. Bireysel ve ulusal değerlerin küresel değerler içinde geliştirilmesi ihtiyacı, değişen dünya değerleri içerisinde birey ve ulus olarak yerinin tespiti ve geliştirilmesi için öğretim programlarında buna uygun ortam oluşturmak.

Eğitim sürecinde bireyin sosyal bilişine dönük bilgi, beceri, değer ve tutumların kazandırılması açısından oldukça önemli bir yere sahip olan sosyal bilgiler dersi sosyal bilimlerde meydana gelen gelişmelerden önemli anlamda etkilenmektedir. Bu etkinin en önemli nedeni şüphesiz sosyal bilgilerin amacının bireyi sosyal ortamlara hazırlamak ve bireyde değişim içerisinde olan bu alanların temellerini kurmaktır (Uysal, 2010). Bu bağlamda sosyal bilgiler değişen dünya koşullarında bilgiyi problem çözme becerisine dönüştüren, etkili vatandaş yetiştirme amacıyla sosyal ve beşeri bilimlerden aldığı içeriği disiplinler arası bir yaklaşımla harmanlayarak kullanan bir derstir (Öztürk, 2006).

Küresel süreçler eğitim alanında ulusal standartlarla birlikte evrensel standartları da göz önünde bulundurmayı kaçınılmaz kılmıştır. Bu etkinin bir yansıması da sosyal bilgiler programlarını kapsamaktadır. Türkiye’de 2005 yılında Milli Eğitim Bakanlığı Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın 12.07.2004 tarih ve 118 sayılı kararıyla değişen İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı’nın çağdaş bir yaklaşımla hazırlandığı görülmektedir.

21. yüzyılda meydana gelen çağdaş gelişmeler çerçevesinde hazırlanan sosyal bilgiler programı, eğitimin ulusal ve evrensel standartlarıyla ilişkilidir. Tüm dünyada bireysel, toplumsal ve ekonomik alanda yaşanmakta olan değişimi ve gelişimi; ülkemizde de demografik yapıda, ailenin niteliğinde, yaşam biçimlerinde, üretim ve tüketim kalıplarında, bilimsellik anlayışında, toplumsal cinsiyet alanında, bilgi teknolojisinde, iş ilişkileri ve iş gücünün niteliğinde, yerelleşme ve küreselleşme süreçlerinde görmek mümkündür. Tüm bu değişim ve gelişimleri eğitim sistemimize ve programlarımıza yansıtma bir zorunluluk hâline gelmiştir.

Hazırlanmış olan program, dünyada yaşanan tüm bu değişimler ve gelişmelerle birlikte, Avrupa Birliği normlarını ve eğitim anlayışını, mevcut programların değerlendirmelerine ilişkin sonuçları ve ihtiyaç analizlerini dikkate almaktadır (MEB,2005).

Çağdaş bir anlayışla tasarlanan sosyal bilgiler öğretim programı, öğrenciyi etkinlik merkezine alan, sosyal bilgiler açısından, bilgi ve beceriyi

dengeleyen, öğrencinin kendi yaşantılarını ve bireysel farklılıklarını dikkate alarak sosyalleşme sürecinde çevreyle etkileşimine olanak sağlayan yeni bir anlayışla yapılandırılmaya çalışılmıştır. Bu anlayışa kaynaklık eden ve sosyal bilgiler programının temel yaklaşımını ifade eden ilkeler MEB (2005) İlköğretim Sosyal Bilgiler Programında aşağıdaki ifadelerle yer almaktadır;

1. Her öğrencinin birey olarak kendine özgü olduğunu kabul eder.
2. Öğrencilerin gelecekteki yaşamlarına ışık tutarak, bireylerden beklenen niteliklerin geliştirilmesine duyarlılık gösterir.
3. Bilgi, kavram, değer ve becerilerin gelişmesini sağlayarak, öğrenmeyi öğrenmenin gerçekleşmesini ön planda tutar.
4. Öğrencileri düşünmeye, soru sormaya ve görüş alışverişi yapmaya özendirir.
5. Öğrencilerin fiziksel ve duygusal açıdan sağlıklı ve mutlu bireyler olarak yetişmesini amaçlar.
6. Millî kimliği merkeze alarak, evrensel değerlerin benimsenmesine önem verir.
7. Öğrencilerin kendi örf ve âdetleri çerçevesinde ruhsal, ahlâkî, sosyal ve kültürel yönlerden gelişmesini hedefler.
8. Öğrencilerin haklarını bilen ve kullanan, sorumluluklarını yerine getiren bireyler olarak yetişmesini önemser.
9. Öğrencilerin toplumsal sorunlara karşı duyarlı olmasını sağlar.
10. Öğrencilerin öğrenme sürecinde deneyimlerini kullanmasına ve çevreyle etkileşim kurmasına olanak sağlar.
11. Her öğrenciye ulaşabilmek için öğrenme-öğretme yöntem ve tekniklerindeki çeşitliliği dikkate alır.
12. Periyodik olarak, öğrenci çalışma dosyalarına bakılarak öğrenme ve öğretme süreçlerinin akışı içerisinde değerlendirmeye olanak sağlar.

İlköğretim sosyal bilgiler programlarında sosyal bilimler ve vatandaşlık bilgisi çok yönlü olarak ele alınmakla birlikte içerikte “tematik” bir yaklaşım çerçevesinde hazırlanan öğrenme alanları yer almıştır. Bu yaklaşım öğrencilerin öğrenme alanı çerçevesinde gerçekleştirdikleri etkinliklerle programda kazandırılması amaçlanan değer, tutum ve becerileri öğretmenin rehber olduğu bir süreçte kendisinin yapılandırmasını içermektedir (Semenderoğlu ve Gülersoy, 2005). Programda öğrencilerin dünyanın farklı zaman ve mekânlarında yaşayan insanların hayatları ve bu insanların yaşamlarını çevreleyen sosyal ve kültürel öğeler hakkında bilgi sahibi

olmalarını sağlayacak K.B.Ö alanı da tematik yaklaşım çerçevesinde yapılandırılan ilköğretim sosyal bilgiler programındaki öğrenme alanlarından biridir. Bu öğrenme alanı dört programda ünite ile desteklenmiştir. Bu üniteler 4. ve 5. sınıf programında Uzaktaki Arkadaşlarım ve Hepimizin Dünyası başlığı altında verilmiştir. 6. ve 7. sınıf programında da Ülkemiz ve Dünya ile Ülkelerarası Köprüler üniteleri bu öğrenme alanını destekleyen üniteler olarak programda yer almıştır.

2.4 Öğrenme Alanı

Öğretim programında yer alan ünitelerin içeriklerinin belirlenmesinde çerçeve rol üstlenen öğrenme alanı, ‘birbiri ile ilişkili beceri, tema, kavram ve değerlerin bir bütün olarak görülebildiği, öğrenmeyi organize eden yapıdır (MEB, 2005).

Öğrenme alanları dünyada bilim ve teknolojideki hızlı ilerlemeler, toplumsal alanda meydana gelen gelişmelerle birlikte Türkiye'nin dünya ülkeleriyle olan ilişkileri de göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Her öğrenme alanı için bir beceri bir değer belirlenmiş olup öğrencilerin bedensel ve zihinsel düzeylerine uygun kazanımlarla çağdaş vatandaşlık donanımlarını edinmeleri hedeflenmiştir (Önal, Kaya 2006).

2.4.1 Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarında Yer Alan Öğrenme Alanları

Değişen dünyada bilginin değişerek artması sosyal bilgiler programında da düzenleme ihtiyacı doğurmuştur. Bu durumda sosyal bilgiler programlarında yapılması öngörülen değişiklikler için bazı standartlara ihtiyaç duyulmuştur.

ABD’de Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) 1994 yılında sosyal bilgiler programlarının hedef, içerik, öğrenme-öğretme süreci ve değerlendirme boyutlarının geliştirilmesi amacıyla yönelik olarak on tematik

standart belirlemiştir. Bu standartlar günümüzde dünyadaki sosyal bilgiler programları için önemli bir kaynak haline almış olan bu standartlar;

- 1- Kültür
- 2- Zaman, süreklilik ve değişim
- 3- İnsanlar, yerler ve çevre
- 4- Bireysel gelişim ve kimlik
- 5- Bireyler, gruplar ve kurumlar
- 6- Güç, otorite ve yönetim
- 7- Üretim, tüketim ve dağıtım
- 8- Bilim, teknoloji ve toplum
- 9- Küresel bağlar
- 10- Vatandaşlık idealleri ve uygulamaları (Öztürk ve Dilek, 2002:77) şeklindedir.

Türkiye'de sosyal bilgiler programının geliştirilmesine yönelik çalışmalarda tematik çerçeveyi oluşturan öğrenme alanları belirlenirken NCSS'nin daha önce belirlediği bu on öğrenme alanından faydalanılmıştır. NCSS'nin belirlemiş olduğu bu öğrenme alanlarından 8 tanesinin ilköğretim sosyal bilgiler programlarında yer alması program geliştirme komisyonunun incelemeleri sonucu uygun görülmüştür. Bu öğrenme alanlarının bazıları Türk eğitim sisteminin sosyo-kültürel toplum yapısından kaynaklanan ihtiyaçları göz önünde bulundurularak adları değiştirilerek alınırken geri kalanlar aynen aktarılmıştır (Özdemir, 2009).

Sosyal bilgiler dersi dokuz öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılmıştır.

1. Birey ve Toplum
2. Kültür ve Miras
3. İnsanlar, Yerler ve Çevreler
4. Üretim, Dağıtım ve Tüketim
5. Zaman, Süreklilik ve Değişim
6. Bilim, Teknoloji ve Toplum

7. Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler
8. Güç, Yönetim ve Toplum
9. Küresel Bağlantılar

Öğrenme alanları programda yer alan ünitelerle eşleşirler. Bu eşleşme ünitenin işlendiği yer ve sınıfın düzeyine göre değişiklik göstermektedir. Örneğin “kültür ve miras” öğrenme alanı 6. sınıfta ‘İpek Yolunda Türkler’ ünitesiyle eşleşirken, 7. sınıfta ‘Türk tarihine Yolculuk’ ünitesiyle eşleşebilmektedir. Sosyal bilgiler 6. ve 7. sınıf programında yer alan öğrenme alanları ve bu öğrenme alanlarının eşleştiği ünitelere Tablo 2 de yer verilmiştir.

Tablo:2 Sosyal Bilgiler 6. ve 7. Sınıf Programlarında Öğrenme Alanları Ve Ünite Eşleşmeleri

Öğrenme Alanı	6. Sınıf Üniteler	7. Sınıf Üniteler
1. Birey ve Toplum	Sosyal Bilgiler Öğreniyorum	İletişim ve İnsan İlişkileri
2. Kültür ve Miras	İpek Yolu'nda Türkler	Türk Tarihi'nde Yolculuk
3. İnsanlar Yerler ve Çevreler	Yeryüzünde Yaşam	Ülkemizde Nüfus
4. Üretim Dağıtım ve Tüketim	Ülkemizin Kaynakları	Ekonomi ve Sosyal Hayat
5. Bilim Teknoloji ve Toplum	Elektronik Yüzyıl	Zaman İçinde Bilim
6. Güç, Yönetim ve Toplum	Demokrasinin Serüveni	Yaşayan Demokrasi
7. Küresel Bağlantılar	Türkiye'miz ve Dünya	Ülkeler Arası Köprüler

Sosyal bilgiler 6 ve 7. sınıf programlarında yedi öğrenme alanı ve bu öğrenme alanlarıyla eşleşen yedi ünite bulunmaktadır. Bir öğrenme alanı farklı üniteler şeklinde programa ve ders kitaplarına yansımaktadır (Tablo 2).

Bir ünite birden fazla öğrenme alanını içerebildiği gibi bir öğrenme alanı da psikoloji, sosyoloji, tarih ya da coğrafya gibi birden fazla akademik disiplini içerebilir (MEB, 2008). Öğrenme alanları, 4. sınıftan 7. sınıfa kadar devam etmektedir. 6. ve 7. sınıflarda 7 ünite vardır Her iki sınıfta “Zaman, Süreklilik ve Değişim” ve “Gruplar, Kurumlar ve Sosyal Örgütler” öğrenme alanı diğer öğrenme alanları içinde düşünülmüştür (MEB, 2005). Bununla birlikte öğrenme alanını örnekleyici bir rol üstlenen üniteler programda bireye

kazandırılması amaçlanan temel kavram, beceri ve değerleri içermektedir. Öğrenme alanının yansımaları olan üniteler kendi içlerinde bütünlük gösteren bir yapıya sahiptirler.

Bireyin toplumsal yaşam alanlarında ortaya koyduğu gerek bireysel davranışlar gerekse toplumsal faaliyetler bireyin yaşam sürecini etkiler ve bu etki süreklilik gösterir. Bu süreçte bireyin yaşamındaki faaliyetler zaman ve süreklilik kavramlarıyla birlikte değişim gösterebilmektedir. Öğrenme alanları da bu değişim süreçlerinden etkilenmektedir. Bu nedenle 'Zaman, Süreklilik ve Değişim' öğrenme alanının diğer öğrenme alanlarıyla birlikte verilmesi düşünülmüştür. Dolayısıyla 'Zaman, Süreklilik ve Değişim' ayrı bir öğrenme alanı olarak verilmemiştir (Yazıcı ve Koca, 2008).

2.4.1.1 Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı

Günümüz dünyasında meydana gelen ekonomik, siyasal, kültürel, toplumsal ve bireysel gelişmeler değişen koşulların ihtiyaç duyduğu bireyin yetişmesindeki önemli faktörlerden biri olan eğitim programlarının değişmesini/gelişmesini gerekli kılmaktadır.

Dünya üzerinde yaşayan sıradan vatandaşların günlük yaşamları, filizlenen uluslararası bağlantılardan etkilendiği için küresel ve uluslararası öğelerin eğitim süreçlerinde yer alması önemlidir. İnsan yaşamının sürekli olarak uluslar ve kültürler arası etkileşimden etkilenmesi aynı zamanda bu kavramların küreselleşme olgusu ile olan ilişkisiyle bağlantılıdır. Özellikle iletişim yeterliliklerindeki hızlı gelişmelerin farklı kültürler arasında etkileşimi arttırdığı bir dünyada yaşamamız uluslararası ve küresel gelişmeleri anlamayı zorunlu kılmaktadır (Ross, McJimsey ve Young, 2001). Özellikle siyasî, ekonomik ve kültürel etkileşimin teknolojiyle birlikte daha da yoğunlaştığı bir dönemde öğrencilerin bu ilişkiler konusunda bilinçli olmaları önem kazanmaktadır (MEB, 2005).

Türkiye'de küresel çaptaki gelişmeler göz önünde bulundurularak eğitim alanında yapılan çalışmalardan biri de ilköğretim sosyal bilgiler

programının 2005 yılında MEB tarafından yenilenmesidir. Bu çalışma çerçevesinde Sosyal bilgiler programında bireyin yaşadığı çevrenin, dünyanın ve kültürel ortamın bir parçası olduğu (Güven, 1999), bununla birlikte dünyanın birbirine bağlı sosyo-kültürel öğeler bütünü olduğunu anlamasını (Açıkalin, 2010) sağlayacak öğeler içeren K.B.Ö alanına yer verilmiştir. K.B.Ö alanının kapsamı sosyal bilgiler programı çerçevesinde aşağıdaki gibi çizilmiştir:

“İlköğretim 6 ve 7. sınıf düzeyinde öğrenciler, düşüncelerin, sanat eserlerinin, uluslararası etkinliklerin toplumlar arası etkileşimdeki önemini ve ülkesinin doğal kaynakları, ekonomik yeterlilikleri ile diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkileri ile ilgili fikir edinirler. Bütün dünyayı ilgilendiren ekonomi, siyaset, ekoloji, güvenlik ve sağlık gibi alanlarda yaşanan sorunların sebepleri ve çözümleri ile ilgili fikir geliştirirler. Uluslararası kuruluşların amaçlarını ve işlevlerini kavrarlar (MEB, 2005).

Sosyal bilgiler programının genel amaçlarına bakıldığında bu dersi alan öğrenciler için “farklı dönem ve mekânlardaki toplumlararası siyasal, sosyal, kültürel ve ekonomik etkileşimi analiz eder “ ve “insanlığın bir parçası olduğu bilincini taşıyarak, ülkesini ve dünyayı ilgilendiren konulara duyarlılık gösterir” (MEB, 2005) ifadeleri yer almaktadır. 1998 programına nazaran Türk dünyası ve mirasının bulunduğu coğrafyaya yer vermekle birlikte bu durumu tek gerekçe olmaktan çıkaran 2005 programında dünyadaki gelişmeler ve dünyayla olan bağlantılar çağdaş bir içerikle birlikte sınıf düzeylerine göre programda yerini almıştır (Şimşek, 2006).

Sosyal bilgiler programının genel amaçları çerçevesinde belirlenen ilgili beceri, kavram ve değerler küresel bağlantılar öğrenme alanında yer almıştır. Bu çerçevede 6. ve 7. sınıfta yer alan beceri, kazanım ve değerler Tablo 3 ve Tablo 4’ te sınıf düzeyine göre yer almıştır.

Tablo 3: 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki K.B.Ö Alanında Yer Alan Beceri, Değer ve Kazanımlar (MEB, 2005)

6. SINIF	
ÖĞRENME ALANI: KÜRESEL BAĞLANTILAR	
ÜNİTE: ÜLKEMİZ VE DÜNYA	
DOĞRUDAN VERİLECEK BECERİ	Araştırma
DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER	Yardımseverlik
1.KAZANIM	Görsel materyalleri ve verileri kullanarak dünyada nüfus ve ekonomik faaliyetlerin dağılışının nedenleri hakkında çıkarımlarda bulunur.
2.KAZANIM	Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini, kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından değerlendirir
3, KAZANIM	Türk Cumhuriyetleri, komşu ve diğer ülkelerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerimizi Atatürk'ün milli dış politika anlayışı açısından değerlendirir.
4.KAZANIM	Ülkemizin diğer ülkelerle doğal afetlerde ve çevre sorunlarında dayanışma ve işbirliği içinde olmasının önemini fark eder.
5.KAZANIM	Uluslararası kültür, sanat, fuar ve spor etkinliklerinin toplumlar arası etkileşimdeki rolünü değerlendirir.

K.B.Ö alanı 6. sınıf sosyal bilgiler programında *Ülkemiz ve Dünya* ünitesi ile yer almaktadır. Bu üniteye doğrudan verilecek beceri olarak *araştırma*, doğrudan verilecek değer ise *yardım severlik* olarak belirlenmiştir. Üniteye ayrıca ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik, kültürel, siyasal ve sosyal ilişkilerini temel alan beş kazanım yer almaktadır (Tablo 3).

Tablo 4: 7. Sınıf Sosyal Bilgiler Programındaki K.B.Ö Alanında Yer Alan Beceri, Değer ve Kazanımlar (MEB, 2005).

7. SINIF	
ÖĞRENME ALANI: KÜRESEL BAĞLANTILAR	
7. ÜNİTE: ÜLKELER ARASI KÖPRÜLER	
DOĞRUDAN VERİLECEK BECERİ	Kalıp yargıları fark etme
DOĞRUDAN VERİLECEK DEĞER	Barış
1.KAZANIM	20. Yüzyılın başında Osmanlı Devleti ve Avrupa ülkelerinin siyasi ve ekonomik yapısıyla I. Dünya Savaşı'nın sebep ve sonuçlarını ilişkilendirir.
2.KAZANIM	Küresel sorunlarla uluslararası kuruluşların kuruluş amaçlarını ilişkilendirir.
3. KAZANIM	Küresel sorunların çözümlerinin yaşama geçirilmesinde kişisel sorumluluğunu fark eder.
4.KAZANIM	Düşünce, sanat ve edebiyat ürünlerinin, doğal varlıkların ve tarihi çevrelerin ortak miras ögesi olarak yaşatılmasında insanlığın sorumluluğunun farkına varır.

7. sınıf sosyal bilgiler programında küresel bağlantılar öğrenme alanı çerçevesinde yapılandırılan ünite *Ülkeler Arası Köprüler*'dir. Bu üniteye doğrudan verilecek beceri *kalıp yargıları fark etme*, doğrudan verilecek değer ise *barış* olarak belirlenmiştir. 7. sınıf sosyal bilgiler programında yer alan kazanım sayısı dördür. Üniteye yer alan kazanımların küresel değerler ve sorunlarla ilgili tutum geliştirme yönünde organize edildiği düşünülmektedir.

K.B.Ö alanında yer alan 6. ve 7. sınıf öğrencilerine yönelik kazanımlar incelendiğinde dünyada bulunan diğer ülkeleri ve bu ülkelerin insanlarını fark ederek çeşitli karşılaştırmalar yapma, farklı toplumlara ait ekonomik siyasal, kültürel ve sportif faaliyetlerin yarattığı etkileşimlerin önemini kavrama, küresel sorunlara duyarlılık geliştirerek bu sorunlara karşı ortak tutum geliştirme gibi bilgi toplumunun bireyine ait çağdaş bir anlayışı geliştirmenin amaçlandığı görülmektedir (Şimşek, 2006). Sonuç olarak küreselleşme

olgusunun yeni sosyal bilgiler programının yapılandırılmasında yer aldığı (Semenderoğlu ve Gülersoy, 2005) ve bu durumun kaçınılmaz bir süreç olan küreselleşme perspektifinde devam etmesi gerektiği söylenebilir.

2.5 İlgili Araştırmalar

2.5.1 Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Akdağ (2009), öğretim programları açısından dönüt alınabilecek en iyi kaynaklardan biri olan öğrencilerin görüşlerine başvurduğu sosyal bilgiler öğretim programının değerlendirilmesine yönelik çalışmada 2005 sosyal bilgiler programının öğrenci görüşlerine göre değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda proje ve performans görevleri konusunda 7. sınıflar olumsuz görüş belirtirken 6. sınıflarda olumlu ve olumsuz görüşlerin oranı eşit olarak betimlenmiştir. Ayrıca 6. ve 7. sınıf öğrencilerin ders ve çalışma kitapları hakkında olumsuz görüşe sahip olmaları da araştırma sonucu ulaşılan bulgular arasındadır.

Altınöz (2008), ilköğretim kurumlarında görevli ve 6. sınıf derslerine giren sosyal bilgiler öğretmenleri ile ilköğretim müfettişlerinin programa yönelik görüş ve önerileri almak amacıyla yaptığı *"İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri (Bolu İli Örneği)"* isimli çalışmasının örneklemini 6.sınıfların dersine giren 25 sosyal bilgiler öğretmeni ve Bolu ilinde 2006-2007 eğitim-öğretim yılında faaliyet gösteren MEB'e bağlı 17 müfettiş oluşturmuştur. Çalışmanın sonucunda ulaşılan bulgular sosyal bilgiler öğretmenlerinin program hakkındaki görüşlerinin müfettiş görüşlerine göre daha olumlu olduğu yönündedir. Bunun yanında öğretmenlerin programın değerlendirme ögesine yönelik görüşlerinin, bu konudaki müfettiş görüşlerinden daha olumsuz oldukları yönündeki bulgular da çalışmanın sonuçları arasında yer almaktadır.

İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programının öğretmenlerin görüşleri çerçevesinde değerlendirildiği çalışmada Dilmaç (2008), söz konusu

programın uygulayıcısı durumunda olan sınıf öğretmeni ve sosyal bilgiler öğretmenlerinin oluşturduğu 367 katılımcının görüşlerine başvurmuştur. Yapılan araştırmada öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi öğretim programının, programın kazanım, içerik ve öğrenme-öğretme süreci boyutları açısından uygulanabilirliğini olumlu bulurken, değerlendirme boyutunun uygulanabilirliğini kısmen olumlu buldukları sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca ilköğretim programlarında yer alan kazanımların, öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada yetersiz kaldığı, kazanımların, toplumun değer ve ideallerine tam olarak uygun olmadığı vurgulanmakla birlikte bu kazanımların gerçekleştirilebilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

2005 yılında yapılandırılan ilköğretim sosyal bilgiler programının öğretmen görüşleri çerçevesinde değerlendirildiği bir diğer çalışma Doğanay ve Sarı'nın (2008 "*Öğretmen Gözüyle Yeni: Adana İlinde Bir Araştırma*") konulu çalışmadır. Bu çalışmada elde edilen bulgular sonucunda öğretmenlerin sosyal bilgiler programının dört temel ögesi arasında en çok ölçme-değerlendirme boyutunu olumsuz bulduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenlerin, programın çağdaş eğitim anlayışını yansıttığına yönelik görüşleriyle birlikte programın uygulama boyutunda önemli sorunların bulunduğuna yönelik görüşleri de araştırmada ortaya çıkan sonuçlardandır. Öğretmen görüşlerine göre uygulama boyutunda ortaya çıkan sorunların en önemlileri ise programın uygulanmasında gerekli olan aile, toplum, araç-gereç, fiziki koşullar ve hizmet içi eğitim gereksinimi olarak ifade edilmiştir.

6.sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının sosyal bilgiler değerlendirildiği bir diğer çalışmada Erköse, (2007) öğretim programının kazanım, kapsam, eğitim durumu ve ölçme değerlendirme boyutları açısından uygulamadaki etkililiği, 6. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programının daha etkili ve yararlı bir şekilde uygulanabilmesi ve öğretmenlerin bu konudaki önerilerine ulaşmayı amaçlamıştır. Çalışma sonucunda öğretmen görüşlerine göre orta düzeyde olumlu bulunan yeni 6. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretim programı mevcut durumuyla kazanım, kapsam, eğitim durumu ve ölçme değerlendirme boyutu açısından yeterli derecede etkili ve uygun görülmemiştir. Bu bağlamda öğretim programının

dört temel ögesi yönünden incelenmesi, değerlendirilmesi ve geliştirilmesine yönelik çalışmaların önemi vurgulanmıştır.

Uzun (2007), yapmış olduğu “2005–2006 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlanan Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri (Ankara Pilot Okullar)” isimli araştırmasında 6. sınıf sosyal bilgiler öğretim programının öğretim sürecindeki mevcut durumunu, uygulama sürecinde programla ilgili olarak karşılaşılan güçlükleri, uygulama boyutundaki aksaklıkları öğretmen görüşleriyle ortaya koymayı amaçlamıştır. Ankara'daki pilot okullarda görev yapan 39 sosyal bilgiler öğretmenin katılımıyla yapılan araştırmanın sonucunda sosyal bilgiler öğretmenlerinin yeni öğretim programı ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamakla birlikte programın uygulamada boyutunda ders saatinin yetersiz olması, sınıfların kalabalık olması ve kaynak sıkıntısının yaşanması sorunlarının olduğu görüşüne varılmıştır.

Küreselleşme olgusunun ilköğretim müfredatı ve sosyal bilgiler programı üzerindeki etkisini konu alan literatür araştırmasında Çeken (2006) eğitimde yeniden yapılandırılma sürecinde değişime uğrayan sosyal bilgiler öğretim programı, eğitim reformu ve yeni öğretim yaklaşımları nitel analiz yöntemini kullanarak ele almıştır. Araştırmada aynı zamanda yenilenen sosyal bilgiler dersi programının küresel süreçteki eğitim dönüşümünün gerektirdiği koşullara uygun olup olmadığı eleştirel bir üslupla tartışılmaktadır.

Fırıncı'nın (2006) yaptığı “Küreselleşmenin Öğretim Programları Üzerindeki Etkisi (İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Örneği)” konulu araştırmada ise temel amaç; küreselleşme olgusunun eğitim felsefeleri ve yaklaşımlarında meydana getirdiği değişim ve gelişmeler bağlamında çağın ihtiyaç duyduğu ideal bireyin sahip olduğu küresel değerlerin değişen öğretim programlarında yer alıp almadığının tespitidir. Bu bağlamda örnekleyici olması açısından eğitim felsefesi ve yaklaşımı ele alınan program ilköğretim sosyal bilgiler dersi 4.sınıf öğretim programıdır. Çalışmada hem modernist eğitim felsefeleri ve klasik yaklaşımlar hem de küreselleşme sürecinde gelişen postmodern eğitim felsefesi ve yeni

yaklaşımlar incelenmiştir. Bu incelemelerde temel alınan felsefe ve yaklaşımlar çerçevesinde ilköğretim sosyal bilgiler dersi 4. sınıf öğretim programının dayandığı eğitim görüşü ve felsefesinin küreselleşmenin öne sürdüğü yenilik ve gereksinimleri karşılayıp karşılamadığı tartışılmıştır. Araştırma sonucunda ulaşılan temel görüş, küreselleşme sürecinde eğitimdeki yenilik ihtiyacı çerçevesinde değiştirilen ilköğretim programlarının uygulama boyutunda meydana gelmesi öngörülen aksaklıkların olabileceğidir. Bu aksaklıklara yönelik öneriler öğretim programlarının uygulayıcıları olan öğretmenlerin yetiştiği lisans programlarının değişime eşlik etmesi, MEB'in yeni eğitim paradigmaları çerçevesinde okulların yapı ve yönetim anlayışları üzerinde geliştirici düzenlemeler yapması olarak ömекlendirilebilir.

Şimşek'in (2006) Sosyal Bilgiler öğretim programında yer alan K. B.Ö alanına yönelik yaptığı çalışmada Türkiye'deki programda yer alan K.B.Ö alanı Bazı Dünya Devletlerin Programlarındaki durumlarıyla karşılaştırılmıştır. Şimşek araştırmasında sosyal bilgiler dersinde yer alan K.B.Ö alanını, 1998 ve 2005 sosyal bilgiler programları ve bu programlara bağlı olarak yazılmış olan ders kitapları çerçevesinde incelenmiş, buradan elde edilen sonuçlar ABD, Britanya, Kanada ve Yeni Zellanda'daki durumla karşılaştırılmıştır. Araştırma sonucunda 1998 programına göre daha esnek ve özgür bir içeriğe sahip olan 2005 sosyal bilgiler programında yer alan K.B.Ö alanının çağdaş ülkelerle benzerlik gösterdiği vurgulanmıştır. Küresel bağlantıların bireyin çağdaş dünya algısının gelişmesinde olumlu katkı sağlayacağı görüşü de araştırma sonuçları arasında yer almaktadır. Araştırmada 2005 programı çerçevesinde hazırlanan sosyal bilgiler ders kitaplarının küresel bağlantılar açısından daha gelişmiş ve anlamlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Yeni ders kitaplarının küresel bağların daha çok, olumsuz ve siyasi bir anlayışla ele alındığı eski kitaplara göre daha güncel, olumlu ve insanlığı ilgilendiren gelişmeleri içerdiği vurgulanmaktadır.

Küreselleşme olgusunun Türkiye'de eğitim alanlarına yansımalarını konulu alan önemli çalışmalardan birisi de Keçeci (2002) tarafından yapılmıştır. Keçeci araştırmasında küreselleşmenin getirdiği dinamikler ve bu

dinamiklerin ekonomi başta olmak üzere birçok alanda meydana getirdiği değişimlerin evrensel anlamda devrim olarak değerlendirilebilecek gelişmelere kaynaklık ettiğini vurgulamaktadır. Özellikle bilgi teknolojisine derinden bağlı ekonomik yapıların küreselleşme sürecinde eğitim alt yapılarını güçlü olmaya zorladığını ifade etmektedir. Türkiye'nin küreselleşmenin getirdiği yeni süreçte aktif olabilmesini ise sosyal, ekonomik ve beşeri alt yapılarını yeni koşullara uyum sağlayacak şekilde güçlendirmesine bağlamaktadır. Özellikle iletişim ve bilgi teknolojilerindeki hızlı gelişmelerin bu güçlendirme çabalarına hız kazandırdığı belirtilmektedir.

2.5.2 Yurtdışında Yapılan Araştırmalar

Agbaria'nın (2011) "Sosyal Bilgiler Eğitiminde Küreselleşme Tartışmaları" isimli çalışmasında Amerika'daki sosyal bilgiler eğitimindeki küreselleşme etkileri ve tartışmaları ön plana çıkmaktadır. Küreselleşmenin tarihsel sürecin normal gelişim sürecinden çok, eşsiz ve yeni bir dönem" olarak değerlendirildiği araştırmada yaşanan küresel sürecin ideolojik bir projeden çok bir değişim süreci olarak ele alınmasını önermektedir. Araştırmada özellikle öğretmenlerin küresel süreçte bakış açılarını farklılaştırmaları vurgulanmaktadır. Öğretmenlerin bilimsel aynı zamanda çok yönlü bakış açılarıyla eğitim süreçlerindeki değişime uyum sağlamalarına yönelik öneriler de araştırmanın bulgularının ulaştığı sonuçlar içerisinde yer almaktadır.

Myers'ın (2010) öğrenci görüşlerine başvurduğu "uluslararası eğitimde küreselleşme üzerine öğrenci görüşleri üzerine bir inceleme" isimli çalışması. küreselleşmenin ekonomik ve kültürel boyutlarının özellikle uluslararası öğrenci değişim programları boyutunda yol açtığı gelişmelere odaklanmıştır. öğrenci görüşlerinin betimlendiği araştırma sonucunda iki boyutun ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlardan birincisi küreselleşmenin ekonomik entegrasyon boyutu ikincisi ise küreselleşmenin kültürel boyutudur. Araştırmada uluslararası eğitim programlarında, ekonomik entegrasyon

boyutundan küresel kültür, kültürel etkileşimin zenginliği ve batılılaşma gibi kavramların önemi vurgulanmaktadır.

Tiemey'in (2004) küreselleşmenin eğitim alanındaki etkilerini incelediği "küreselleşme ve eğitim reformları" isimli çalışmasında değişen dünya koşullarında küreselleşmenin şekillendirmeye başladığı sosyal, kültürel ve daha birçok yapıda meydana gelen değişimler için öneriler geliştirmek amaçlanmıştır. Küreselleşmenin bir dönüşüm süreci olduğu vurgulanan çalışma Amerikan eğitim sisteminin bu dönüşüm sürecinden etkilendiğine vurgu yapmaktadır. Araştırmada küreselleşme süreciyle siyasal, kültürel ve ekonomik alanlarda meydana gelen dönüşümlerin Amerika'da hizmet veren eğitim kurumlarındaki siyahi öğrenciler üzerinde önemli etkileri olduğu vurgulanmıştır.

III. BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Araştırmanın yöntem bölümünde, araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracının hazırlanması, verilerin analizi ve veri analizi sırasında kullanılan istatistiksel işlemler açıklanmıştır.

3.1 Araştırma Modeli

Araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine başvurmak için betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel yöntem; *nedir?* veya *ne idi?* sorularını yanıtlamak amacıyla geçmişte var olmuş yada şu anda var olan bir durumu nitelik yada nicelik olarak tasvir etmeyi amaçlar (Erözkan, 2007). Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2008). Betimsel tarama modelleri, derinliği olmayan ama çeşitlilik ve genişliği olan çok sayıda obje, denek ya da nesnelere belli bir zaman dilimi içinde elde edilen verilerin sayısal değerlerle ifade edilmesine imkan sağlamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005; Karasar, 2004). Survey olarak da ifade edilen tarama modelleri, neden-sonuç ilişkisini belirleme ve sonuçları karşılaştırma imkanı vermektedir (Creswell, 1994'den akt. Yıldırım ve Şimşek, 2005). Betimsel tarama modellerinde bir olay, durum ya da nesne kendi koşulları içinde herhangi bir müdahale olmaksızın var olduğu biçimde tanımlanmaya çalışılır.

Bu araştırmada Balıkesir il merkezinde bulunan ilköğretim okullarında görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler 6. ve 7. sınıf programlarında yer alan K.B.Ö alanına yönelik görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmenlerinin K.B.Ö alanına yönelik görüşlerinin belirlenmesinde, veriler 5'li Likert ölçeği kullanılarak toplanmıştır.

3.2 Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evreni, Balıkesir ili sınırları içinde bulunan tüm resmi ilköğretim okullarında görev yapmakta olan sosyal bilgiler öğretmenlerinden oluşmaktadır. Araştırma evrenine ait bilgilere ulaşmak için, Balıkesir İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden Balıkesir il sınırlarında görev yapmakta olan ilköğretim sosyal bilgiler öğretmenlerinin sayıları alınmıştır. 2009-2010 eğitim-öğretim yılı itibari ile Balıkesir ilinde görev yapan ilköğretim sosyal bilgiler öğretmenlerinin sayıları 280 olarak saptanmıştır. Araştırma verilerine ulaşmak amacıyla uygulanan ve dönüt alınarak değerlendirilen ölçek sayıları sırasıyla yerleşim yeri ve cinsiyet faktörlerine göre Tablo 5 ve Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 5. Yerleşim Yerine Göre Uygulanan ve Dönen Ölçek Sayısı

Okullar	Öğretmen Sayıları	Uygulanan Ölçek Sayıları	Dönen Ölçek Sayıları	
			f	%
İl Merkezi	74	74	37	50
İlçe Merkezi	109	109	80	73,39
Belde	33	33	19	57,57
Köy	64	64	63	98,43
Toplam	280	280	199	71,07

Veriler incelendiğinde, en fazla veri toplama aracının ilçelerden sağlandığı görülmektedir (80 kişi). Ancak oran olarak en yüksek katılım %98.43 ile köyde görev yapan öğretmenlerden oluşmaktadır. En düşük katılım oranını ise %50 ile il merkezinde görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırma evreninin ulaşılabilirlik oranı yüksektir (%71.07) (Tablo 5).

Tablo 6. Cinsiyet Faktörüne Göre Uygulanan ve Dönen Ölçek Sayısı

Okullar	Öğretmen Sayıları	Uygulanan Ölçek Sayıları	Dönen Ölçek Sayıları	
			f	%
Erkek	168	168	113	67,26
Kadın	112	112	86	76,78
Toplam	280	280	199	71,07

Araştırmaya kadınlar %76.78 erkekler ise %67.26 oranında katılım göstermişlerdir. Bu veriler ışığında kadın öğretmenlerin alanları ile ilgili konulara katılımda bulunma ve görüş belirtme konusunda erkek öğretmenlere göre daha duyarlı oldukları söylenebilir (Tablo 6).

Araştırmada çoklu karşılaştırmalar yapma açısından Balıkesir ilinde bulunan sosyal bilgiler öğretmenleri evreninden örneklem alma yoluna başvurulmamıştır. Araştırmanın güvenilirliği ve sonuçları açısından daha yararlı olabileceği düşünüldüğünden, veriler araştırma evreninin tamamına ölçek uygulanarak toplanmıştır.

3.3 Verilerin Toplanması

Araştırma verileri, bu çalışma için geliştirilen 5'li Likert ölçekle toplanmıştır. Veri toplama aracının geliştirilmesi süreci aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmıştır.

3.3.1 Ölçme Aracının Hazırlanması

Araştırmanın amacı çerçevesinde sosyal bilgiler öğretmenlerinin, sosyal bilgiler dersi küresel bağlantılar konusu ile ilgili görüşlerini belirlemek için bu araştırma çerçevesinde 5'li Likert türü ölçek geliştirilmiştir. Ölçeğin geliştirilmesi için öncelikle literatür taraması, öğretmenlerle yapılan yüz yüze görüşmeler ve alandaki araştırmalar incelenerek 10'u olumsuz olmak üzere 40 maddelik madde havuzu hazırlanmıştır.

Hazırlanan madde havuzu, 2'si sosyal bilgiler uzmanı, 2'si program geliştirme ve 1'i ölçme ve değerlendirme olmak üzere 5 akademisyenin incelemesine sunulmuştur. Uzmanların incelemesi sonucunda, bir biri ile binişik ve uygun olmayan 8 madde ölçekten çıkarılmıştır. Kalan 32 madde "1= Kesinlikle Katılmıyorum", "2= Katılmıyorum", "3= Kararsızım", "4=Katılıyorum", "5= Kesinlikle Katılıyorum" şeklinde 5'li Likert ölçek biçimine dönüştürülmüştür. Ayrıca uzman görüşlerine başvurularak iki farklı kapalı uçlu soru deneme formuna ilave edilerek ön uygulamaya hazır hale getirilmiştir.

Hazırlanan deneme formu Balıkesir ilinde görev yapan araştırmmanın yapılacağı gruba benzer 156 öğretmene pilot amaçlı uygulanmıştır. Deneme formundan elde edilen verilerin faktör analizi yapmaya uygun olup olmadığını belirlemek için Kaiser Mayer Oklin (KMO) ve Bartlett test değerleri incelenmiştir. KMO değeri yüksek (.859) ve Bartlett test değeri (2228.442 [p<.000]) anlamlı bulunmuştur. KMO değerinin yüksek ve Bartlett test değerinin anlamlı olması verilerin faktör analizi yapmaya uygun olduğu sonucuna varılmıştır.

Deneme formundan elde edilen veriler üzerinden Temel Bileşenler Analizi (Unrotated Principal Component Analysis) yapılmıştır. Yapılan incelemede ölçek maddelerinin 4 faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Bu analiz sonucunda faktör yük değeri .40 ve üstünde olan ölçek maddelerine Varimax metoduyla, eksen rotasyonu uygulanmıştır. Analiz sonucunda birden fazla faktör altında yer alan ama faktör yükü .100'ün altında olan maddeler ile tek bir faktör altında olup faktör yük değeri .40'ın altında olan 3, 5, 11, 12, 16, 18, 26, 27 ve 28 numaralı maddeler ölçekten çıkarılmıştır. Toplam 9 madde ölçekten çıkarıldıktan sonra geriye kalan 23 maddenin 4 faktör altında toplandığı belirlenmiştir. Ölçekte yer alan maddeler ve her bir maddenin faktör yük değeri Tablo 7'de sunulmuştur.

Tablo 7. Faktör Analizi Sonucuna Göre Maddelerin Faktör Yük Değerleri

Madde No	Faktör No			
	1	2	3	4
13- K.B.Ö alanı diğer ülkelerdeki kişilerle ve kültürlerle olumlu ilişki/iletişim kurmaya katkıda bulunmaktadır	.772			
22- K.B.Ö alanı "insan hakları" kavramının ve insani değerlerin öğretiminde olumlu etkiye sahiptir	.758			
15- K.B.Ö bireyin kendi kültürünün, dünyadaki diğer kültürler arasındaki yerini fark etmesini sağlamaktadır	.744			
14- K.B.Ö alanı bireyin küresel çevre sorunlarının farkına varmasını sağlamaktadır	.697			
20- K.B.Ö alanı etnik, dinsel ve kültürel ayrımcılığın azalmasını sağlamaktadır	.680			
8- İlköğretim sosyal bilgiler programında K.B.Ö alanında doğrudan verilmesi düşünülen değerler evrenselidir	.679			
21- K.B.Ö alanı ders kitaplarında ulusal değerlerden ziyade evrensel değerler eksenini kurgulamıştır	.598			
29-K.B.Ö. alanının içeriği ile sosyal bilgiler programının hedefleri arasında uyumsuzluk vardır	.537		.421	
19- K.B.Ö alanı uluslar arası kuruluşların işlevleri hakkında önemli bilgiler içermektedir	.536			
24- K.B.Ö alanında yer alan konu içeriği hedeflerin kazanılması için yeterlidir		.827		
25- K.B.Ö alanı içerikte yer alan görsel unsurlar yeterli düzeyde ve konu alanına uygundur		.765		
7- İlköğretim sosyal bilgiler programında K.B.Ö alanında kazandırılması planlanan hedefler yeterlidir		.727		
23- K.B.Ö alanın küresel/evrensel değerlerle ilişkisi yeterlidir	.403	.690		
9- İlköğretim sosyal bilgiler programında K.B.Ö alanında kazandırılması düşünülen beceriler ulaşılabiliridir.		.610		
10- K.B.Ö Alanında farklı kişiler ve kültürler arasında yeterli düzeyde olumlu ilişki kurulmuştur		.553		
1- Küreselleşme dünyada meydana gelen ekonomik, süreçlerin doğal bir sonucudur			.773	
2-Küreselleşme dünyada meydana gelen teknolojik gelişmelerin doğal bir sonucudur.			.763	
4- Küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkisi kaçınılmazdır			.695	
6- K.B.Ö alanının sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alması gereklidir			.528	
30- K.B.Ö alanı içeriğinde somut yaşantılara yeterince yer verilmemiştir				.818
32- 6. ve 7. sınıf Sosyal Bilgiler ders kitaplarında K.B.Ö. alanında yer alan bilgiler, K.B.Ö. alanı hedeflerine uygundur				.699
17- K.B.Ö alanın küresel/evrensel değerlerle ilişkisi yetersiz kalmaktadır				.622
31- K.B.Ö alanında yer alan küresel değerlerle ulusal değerler çelişmektedir		-.460		.593

Faktör analizi sonucunda; toplam 23 madde 4 faktör altında açıklanmıştır (Tablo 7). Ölçeğin 1. faktöründe 9 madde, 2. faktöründe 6 madde, 3 ve 4. faktöründe 4'er madde yer almıştır. Ölçeğin toplam açıkladığı

varyans %56.662 olarak bulunmuştur. Ölçekteki alt boyutların öz değerleri ve açıkladığı varyans yüzdeleri belirlenmiştir (Tablo 8).

Tablo 8. Faktörlerin Öz Değerleri ve Açıkladıkları Varyans Yüzdeleri

Faktör No	Özdeğer	Açıklanan Varyans %	Toplam Açıklanan Varyans
1	4.829	20.122	20.122
2	3.745	15.605	35.727
3	2.714	11.309	47.035
4	2.310	9.627	56.662

Faktör analizi sonucunda elde edilen 4 alt boyutun her birisi için ve 23 maddeden oluşan ölçeğin tamamının güvenilirliği Cranbach Alfa ile analiz edilmiştir. Analiz sonucunda; 1. faktörün alfa güvenirlik katsayısı.89; 2. faktörün .85; 3. faktörün .71 ve 4. faktörün .70 olduğu belirlenmiştir. Ölçeğin tamamının alfa güvenirlik katsayısı ise .85 olarak belirlenmiştir. Gerek ölçeğin tamamının gerekse alt boyutlarda alfa güvenirlik katsayılarının madde sayıları da dikkate alındığında yeterli olduğu belirlenmiştir. Maddeler arası korelasyon incelendiğinde ise en düşük korelasyonun 1. faktörde 21. ile 29. madde arasında ($r=.22$), en yüksek korelasyonun ise yine 1. faktörde 13 ile 15 madde arasına ($r=.68$) olduğu belirlenmiştir.

Ölçekte yer alan maddelerin analizi yapıldıktan sonra ölçekteki alt boyutlar maddelerin gruplanması açısından incelenerek isimlendirilmiştir. Buna göre:

1. faktörde yer alan maddeler K.B.Ö alanının öğrenci açısından "sağladığı katkı",
2. faktörde yer alan maddelerin program çerçevesi içinde K.B.Ö alanında kazandırılacak hedefler ve içerik boyutu nedeniyle "uygunluk-yerindelik",
3. faktörde yer alan maddelerin K.B.Ö alanına sosyal bilgiler dersinde yer verilmesinin evrensel ve kültürel değerler açısından yerindeliği nedeniyle "gereklilik",

4. faktörde yer alan maddelerin K.B.Ö alanı içinde yaşantılar ve bilgiler alanına yönelik maddeleri içermesi ve öğeler arası uyum nedeniyle “tutarlılık” olarak isimlendirilmiştir.

Ölçekte yer alan iki farklı sorunun hedef kitle tarafından anlaşılıp anlaşılmadığını belirlemek için pilot gruptan 10 farklı öğretmene uygulanmış ve soruların anlaşılır olup olmadığı sorulmuştur. Soruların ölçülmek istenen özelliği ölçebilme kapasitesinin uygun olduğu ve soruların anlaşılır olduğu belirlendikten sonra ölçme aracı uygulanabilir forma dönüştürülmüştür. Ölçek üç bölümden meydana gelmiştir; 1. bölümde kişisel bilgiler, 2. bölümde K.B.Ö. alanı ile ilgili öğretmen görüşlerinin belirlenmesine yarayan maddeler ve 3. bölümde K.B.Ö alanı ile ilgili iki kapalı uçlu soru yer almaktadır.

3.3.2 Verilerin Toplanması

Araştırma verileri ilgili literatür taraması yapıldıktan sonra araştırmacı tarafından konu alanı, program geliştirme ve ölçme değerlendirme uzmanlarının görüşleri çerçevesinde hazırlanıp geçerlik ve güvenirlik analizi yapılan ölçeğin uygulanmasıyla elde edilmiştir. Hazırlanan ölçek 2009-2010 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında uygulanmıştır. Araştırmaya konu olan K.B.Ö alanı çerçevesinde yapılandırılan ölçeğin, 6. sınıf programında 5. ünite olan “Ülkemiz ve Dünya” ile 7. sınıf programındaki “Ülkeler Arası Köprüler” ünitelerinin işleniş zamanı göz önünde bulundurularak mayıs ayında uygulanmasının daha yararlı olacağı düşünülmüştür.

Katılımcılar kişisel bilgiler bölümünden önce yer alan hitap kısmında araştırmanın konusu, amacı ve sonuçlarının önemi hakkında bilgilendirilmiştir. Uygulama sırasında öğretmenlere verilen cevaplandırma süresi on beş gün ile sınırlandırılmıştır.

3.4 Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Veri toplama aracı ile elde edilen veriler bilgisayar ortamında SPSS 12.0 (Statistical Package for Social Science) paket programı kullanılarak işlenmiştir.

Veri toplama aracının birinci bölümünde yer alan "kişisel bilgiler" ile ilgili maddeler sınıflama ölçeğine göre düzenlenmiştir. Bu düzenleme çerçevesinde ulaşılan bulguların frekans ve yüzde değerleri tablolarda belirtilmiştir. İkinci bölümden elde edilen öğretmen görüşlerine ilişkin verilerin frekans, yüzde ve aritmetik ortalamaları hesaplanmıştır. Hesaplanan aritmetik ortalamaların yorumlanmasında ortalama aralıkları dikkate alınmıştır. Aritmetik ortalama aralıkları aşağıdaki gibi belirlenmiştir:

- 1.00 – 1.80= Kesinlikle Katılmıyorum
- 1.81 – 2.60= Katılmıyorum
- 2.61 – 3.40= Kararsızım
- 3.41 – 4.20= Katılıyorum
- 4.21 – 5.00= Kesinlikle katılıyorum

Aritmetik ortalaması 3.40' ın üstünde olan maddeler için öğretmen görüşlerinin olumlu, aritmetik ortalaması 3.40 ve altında olan maddeler için olumsuz olduğu kabul edilmiştir. Olumsuz olan maddeler ters kodlanmıştır.

Öğretmenlerin kişisel özellikleri açısından maddelerle yapılan ikili karşılaştırmalarda; varyansların homojen olduğu durumlarda bağımsız gruplar t testi, varyansların homojen olmadığı durumlarda ise Mann-Whitney U testi yapılarak ortalamalar arasında fark olup olmadığı test edilmiştir. Değişken sayısının üç ve daha fazla olması durumunda varyanslar homojen ise tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Tek yönlü varyans analizinde farklılık olması durumunda farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için LSD testi yapılmıştır. Varyansların homojen olmadığı durumda tek yönlü varyans analiz yerine, Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Kruskal Wallis-H testinde anlamlı farklılık belirlendiği durumda

farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için Mann Whitney U testi yapılmıştır. Ortalamalar arasında farkların anlamlı olup olmadığı .05 güven düzeyinde test edilmiştir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmaya konu olan problem durumunu betimlemek amacıyla toplanan verilerin işlenmesi ve çözümlenmesi sonucunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara ilişkin yorumlar yer almaktadır.

4.1. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde, ölçeği dolduran sosyal bilgiler öğretmenlerine ait kişisel bilgiler bölümünden elde edilen veriler frekans ve yüzde değerleri verilerek yorumlanmıştır.

4.1.1 Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin, cinsiyetlerine göre dağılımlarının frekans ve yüzdeleri Tablo 9'da verilmiştir.

Tablo 9. Öğretmenlerin Cinsiyet Değişkenine Göre Dağılımları

Cinsiyet	Öğretmen sayısı	Oran (%)
Kadın	86	43
Erkek	113	57
Toplam	199	100

Sosyal bilgiler dersini okutan 6. ve 7. sınıf öğretmenlerin yarısından fazlası %57 ile (113) erkeklerden oluşmaktadır (Tablo 9). Araştırmada uygulanan ve dönen ölçek sayıları incelendiğinde, araştırmaya kadın öğretmenlerin (%76.28) erkek öğretmenlere (%67,26) göre daha yüksek oranlarda katılım gösterdiği söylenebilir (bkz.Tablo 6). Bu durumun kadın öğretmenlerin bilimsel çalışmalara katkı ve alanlarına yönelik gelişmelere ilgileri bakımından daha duyarlı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.1.2 Öğretmenlerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaşlarına göre frekans dağılımları ve yüzdeleri Tablo 10' da verilmiştir.

Tablo 10. Öğretmenlerin Yaş Değişkenine Göre Dağılımları

Yaş aralığı	Öğretmen sayısı	Oran (%)
20-25	15	8
26-35	110	55
36-45	36	18
46-55	34	17
56-65	4	2
Toplam	199	100

Araştırmada 20-35 yaş aralığında yer alan öğretmen sayısı 125 kişi ile %63'lük bir orana sahip iken, 46-65 yaş aralığında bulunan öğretmenlerin sayıları 19 kişi ile %19'dur (Tablo 10). Balıkesir ilinde 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi okutan öğretmenlerin genç denebilecek bir yaş ortalamasına sahip olduğu söylenebilir.

4.1.3 Öğretmenlerin Mesleki Kıdemlerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre frekans dağılımları ve yüzdeleri Tablo 11'de verilmiştir.

Tablo 11. Öğretmenlerin Mesleki Kıdem Değişkenine Göre Dağılımları

Mesleki Kıdem (Yıl)	Öğretmen sayısı (Kişi)	Oran (%)
1-5	73	37
6-10	54	27
11-15	29	15
16-25	12	6
26 ve üzeri	31	16
Toplam	199	100

Araştırmaya katılan öğretmenlerin en yüksek oranla (%37) 1-5 yıl aralığında mesleki kıdeme sahip olduğu görülmektedir. Bu veriler ışığında göreve yeni başlamış olan öğretmenlerin alanları ile ilgili araştırmalara katılımında bulunmayan diğer öğretmenlere göre daha duyarlı oldukları söylenebilir.

4.1.4 Öğretmenlerin Mezun Oldukları Okullara Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin mezun oldukları okullara göre frekans dağılımları ve yüzdeleri Tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12. Öğretmenlerin Mezun Olduğu Okul Türü Değişkenine Göre Dağılımları

Mezun Olduğu Okul	Öğretmen sayısı	Oran (%)
Eğitim Fakültesi	160	80
Fen Edebiyat Fakültesi	18	9
Eğitim Yüksek Okulu- Enstitüsü	21	11
Toplam	199	100

Araştırmada 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi okutan öğretmenlerin büyük bir kısmının (%80, 160 kişi) eğitim fakültesinden mezun olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin mezun olduğu okul değişkeni açısından katılımı en düşük olan okul eğitim yüksekokulu-enstitüsüdür. Bu okullardan mezun olan öğretmenlerin araştırma evrenindeki katılımının düşük olmasındaki temel neden eğitim yüksekokulu ve eğitim enstitülerinin önceden kapatılmış ve günümüzde yerini eğitim fakültelerine bırakmış olmasıdır. Ancak araştırmanın verileri halen eğitim sistemi içerisinde bu okullardan mezun olan öğretmenlerin bulunduğunu göstermektedir.

4.1.5 Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Bulunduğu Yerleşim Yerine Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptığı okulun bulunduğu yerleşim yerine göre frekans dağılımları ve yüzdeleri Tablo 13'te verilmiştir.

Tablo 13. Öğretmenlerin Görev Yaptığı Yerleşim Yeri Değişkenine Göre Dağılımları

Yerleşim Merkezi	Öğretmen sayısı	Oran (%)
İl	37	19
İlçe	80	40
Belde	19	10
Köy	63	32
Toplam	199	100

Araştırmaya katılan 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin %40'ı (80 kişi) ilçelerde görev yapmaktadır (Tablo 13). Bu durumu ikinci sırada %32'lik bir oranla (63 kişi) köyler takip etmektedir. Ancak köyde görev yapan öğretmenlerin neredeyse tamamı (%98,43) araştırmaya katılmıştır. Bu durumun köyde görev yapan öğretmenlerin araştırmaya katılma konusunda

daha istekli oluşu ve zaman ayırabilmesi ile ilişkili olduğu söylenebilir (bkz. Tablo 5).

4.1.6 Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türüne Göre Dağılımı

Araştırmaya katılan öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre frekans dağılımları ve yüzdeleri Tablo 14'te verilmiştir.

Tablo 14. Öğretmenlerin Görev Yaptığı Okulun Türü Değişkenine Göre Dağılımları

Okul Türü	Öğretmen sayısı	Oran (%)
Normal Eğitim Veren Devlet Okulu	162	81
Taşınmalı ve Yatılı İlköğretim Bölge Okulu	37	19
Toplam	199	100

Öğretmenlerin görev yaptığı okulun türüne göre dağılımları incelendiğinde araştırmaya katılan 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler dersi öğretmenlerinin büyük bir çoğunluğunun (%81), normal eğitim veren devlet okullarında görev yaptığı görülmektedir. Taşınmalı ve yatılı ilköğretim bölge okullarında görev yapan öğretmenlerin oranı ise %19'dur.

4.2 K.B.Ö Alanı İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersi K.B.Ö alanı ile ilgili görüşlerinin dağılımını belirlemek için ölçeğin her bir alt boyutu açısından; frekans (f) yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (SS) değerleri bulunmuştur.

4.2.1 K.B.Ö Alanının Öğrenciye Sağladığı Katkısına İlişkin Bulgular

K.B.Ö alanının öğrenciye katkı sağlayıp sağlamadığına yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin verilerin frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (SS) değerleri Tablo 15'te sunulmuştur.

Tablo 15. K.B.Ö Alanının Öğrenciye Sağladığı Katkısına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Madde	f	Kesinlikle	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle	\bar{X}	SS
		Katılmıyorum	Katılmıyorum	Katılıyorum	Katılıyorum			
13- K.B.Ö alanı diğer ülkelerdeki kişilerle ve kültürlerle olumlu ilişki/iletişim kurmaya katkıda bulunmaktadır	3	18	22	131	25		3.79	.83
	1.5	9.0	11.1	65.8	12.6			
22- K.B.Ö alanı "insan hakları" kavramının ve insani değerlerin öğretiminde olumlu etkiye sahiptir	2	16	27	129	25		3.80	.80
	1.0	8.0	13.6	64.8	12.6			
15- K.B.Ö bireyin kendi kültürünün, dünyadaki diğer kültürler arasındaki yerini fark etmesini sağlamaktadır	3	14	21	123	38		3.90	.84
	1.5	7.0	10.6	61.8	19.1			
14- K.B.Ö alanı bireyin küresel çevre sorunlarının farkına varmasını sağlamaktadır	1	13	16	120	49		4.02	.80
	.5	6.5	8.0	60.3	24.6			
20- K.B.Ö alanı etnik, dinsel ve kültürel ayrımcılığın azalmasını sağlamaktadır	18	40	40	89	12		3.19	1.11
	9.0	20.1	20.1	44.7	6.0			
8- İlköğretim sosyal bilgiler programında K.B.Ö alanında doğrudan verilmesi düşünülen değerler evrenselidir	2	16	33	130	18		3.73	.78
	1.0	8.0	16.6	65.3	9.0			
21- K.B.Ö alanı ders kitaplarında ulusal değerlerden ziyade evrensel değerler eksenini kurgulamıştır	3	31	45	101	19		3.51	.92
	1.5	15.6	22.6	50.8	9.5			
29-K.B.Ö alanının içeriği ile sosyal bilgiler programının hedefleri arasında uyumsuzluk vardır	12	81	59	42	5		2.73	.95
	6.0	40.7	29.6	21.1	2.5			
19- K.B.Ö alanı uluslararası kuruluşların işlevleri hakkında önemli bilgiler içermektedir	2	39	38	107	13		3.45	.91
	1.0	19.6	19.1	53.8	6.5			
Genel							3.57	.52

Ölçeğin K.B.Ö alanının öğrenciye sağladığı katkı alt boyutu 9 maddeden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin K.B.Ö alanının öğrenciye sağladığı katkıya ilişkin verdiği cevaplar, aritmetik ortalamalar açısından değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin K.B.Ö alanının öğrenciye sağladığı katkı boyutunda yer alan 20. Madde hariç tüm maddelere olumlu yönde görüş belirttikleri belirlenmiştir (\bar{X} =3.57).

Araştırmanın öğrenciye sağladığı katkı alt boyutundaki maddelerinde "K.B.Ö alanı bireyin küresel çevre sorunlarının farkına varmasını sağlamaktadır" ifadesiyle yer alan 14. madde en yüksek ortalamaya (\bar{X} =4.02) sahiptir. Bu maddeye öğretmenlerin %24.6'sı (49 kişi) kesinlikle katılıyorum derken %60.3'ü (120 kişi) katılıyorum, %8'i (16 kişi) kararsızım ifadesini kullanmıştır. Öğretmenlerin %7'si (14 kişi) bu maddeye yönelik

olumsuz görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin bu maddeye yönelik yanıtlarına bakıldığında; K.B.Ö alanın öğrencide küresel çevre bilincinin oluşması, ekolojik dengenin insanlığa ait ortak bir payda olduğu ve çevre sorunlarına karşı ortak bir duyarlılığın geliştirilmesine yönelik katkı sağladığı görüşünü benimsedikleri söylenebilir.

Ölçeğin *öğrenciye sağladığı katkı* alt boyutunda en düşük ortalamaya sahip olan madde (\bar{X} 2,73) "K.B.Ö. alanının içeriği ile sosyal bilgiler programının hedefleri arasında uyumsuzluk vardır" şeklindeki ifade ile 29. maddedir. Bu maddeye öğretmenlerin %6'sı (12 kişi) kesinlikle katılmıyorum derken %40.7'si (81 kişi) katılmıyorum, %29.6'i (59 kişi) kararsızım ifadesini kullanmıştır. Ters yönde çalışan bu maddede öğretmenler alanın içeriği ile hedefler arasında uyumsuzluk olduğu görüşüne katılmadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin K.B.Ö alanının içeriği ve hedeflerinin uyumluluğuna yönelik olumlu görüşe sahip oldukları söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusu Arslantaş'ın (2006) sosyal bilgiler dersi programlarına yönelik araştırmasında yer alan "öğretmenlerin sosyal bilgiler ders içeriğini hedeflerle doğrudan ilişkili (%70,7) bulması" yönündeki bulgusuyla paralellik göstermektedir.

Öğretmenlerin ölçeğin *öğrenciye sağladığı katkı* alt boyutunda yer alan diğer maddelere yönelik olarak belirttikleri görüşlerin, en yüksek ortalamadan en düşük ortalamaya doğru sıralanışı; "K.B.Ö bireyin kendi kültürünün, dünyadaki diğer kültürler arasındaki yerini fark etmesini sağlamaktadır" şeklinde ifade edilen 15. madde (\bar{X} 3.90), "K.B.Ö alanı "insan hakları" kavramının ve insani değerlerin öğretiminde olumlu etkiye sahiptir" şeklinde ifade edilen 22.madde (\bar{X} 3.80), "K.B.Ö alanı diğer ülkelerdeki kişilerle ve kültürlerle olumlu ilişki/iletişim kurmaya katkıda bulunmaktadır" şeklinde ifade edilen 13. madde (\bar{X} 3.79), "İlköğretim sosyal bilgiler programında K.B.Ö alanında doğrudan verilmesi düşünülen değerler evrenseldir" şeklinde ifade edilen 8. madde (\bar{X} 3.73), "K.B.Ö alanı ders kitaplarında ulusal değerlerden ziyade evrensel değerler eksenini kurgulamıştır" şeklinde ifade edilen 21. madde (\bar{X} 3.51), "K.B.Ö alanı uluslararası kuruluşların işlevleri hakkında önemli bilgiler içermektedir"

şeklinde ifade edilen 19. madde (\bar{X} 3.45) ve “K.B.Ö alanı etnik, dinsel ve kültürel ayrımcılığın azalmasını sağlamaktadır” ifadesi ile yer alan 20. madde (\bar{X} 3.19) şeklindedir. Ölçeğin bu alt boyutunda 20. madde dışındaki maddelerin tümünde öğretmenler olumlu yönde görüş belirtmişlerdir. Öğretmenlerin K.B.Ö alanının ırk, din ve kültürel ayrımcılığın azalmasına katkısı açısından görüşlerine başvuru olan 20. madde için “kararsızım” yanıtında yoğunlaştıkları görülmüştür. K.B.Ö alanının böyle bir ayrımcılığı ortadan kaldırması için yetersiz olması ya da bu ayrımcılığın ortadan kalkmasının zor olmasının bu maddeye yönelik görüşlerin olumsuz olmasında etkili olduğu söylenebilir. Bu durum aynı zamanda savaş, terör ve gelir adaletsizliği gibi olguların varlığı ile ilişkilidir. Bu nedenle küresel perspektife sahip konuların eğitim programlarında yer almasının bu açıdan olumlu katkı sağlayacaktır (Özkan, 2006).

K.B.Ö alanının öğrenciye sağladığı katkı alt boyutunda öğretmen görüşleri genel olarak olumludur. Görüşler homojen özelliğe sahiptir. Öğretmenlerin K.B.Ö alanının öğrencilerin küresel perspektif geliştirmeleri açısından olumlu katkı sağladığı yönünde görüşe sahip oldukları söylenebilir. Araştırmanın sonuçları, Özkan’ın (2006) küresel perspektife sahip eğitimin programlarının dünya sorunlarına duyarlı bireyler yetiştirmeye, bireylerin hem kendilerinin hem de kendi ülkelerinin dünyadaki yerini anlamalarına olumlu katkı sağladığı yönündeki bulgusuyla örtüşmektedir. Bu araştırmanın bulguları, öğretmenlerin K.B.Ö alanının öğrenci gelişimine katkı sağladığına inandıklarını göstermektedir. Başka bir ifade öğretmenler, K.B.Ö alanının programda yer almasının öğrenci açısından olumlu olduğu yönünde görüşe sahip oldukları şeklinde değerlendirilebilir. Öğretmenlerin görüşlerinin olumlu olması K.B.Ö alanının programın uygulama başarısına da olumlu katkı sağladığı şeklinde de ifade edilebilir.

4.2.2 K.B.Ö Alanının “Uygunluk-Yerindelik” Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

K.B.Ö alanında kazandırılacak hedefler ve içerik boyutu nedeniyle ölçeğin “uygunluk-yerindelik” olarak isimlendirilen alt boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin verilerin frekans(f), yüzde (%),

aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (SS) değerleri Tablo 16'da sunulmuştur.

Tablo 16. K.B.Ö Alanının “Uygunluk-Yerindelik” Alt Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Madde		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	\bar{X}	SS
24- K.B.Ö alanında yer alan konu içeriği hedeflerin kazanılması için yeterlidir	f	5	61	63	61	9	3.04	.95
	%	2.5	30.7	31.7	30.7	4.5		
25- K.B.Ö alanı içerikte yer alan görsel unsurlar yeterli düzeyde ve konu alanına uygundur	f	5	72	50	64	8	2.99	.97
	%	2.5	36.2	25.1	32.2	4.0		
7- İlköğretim Sos. Bil. Programı K.B.Ö alanında kazandırılması planlanan hedefler yeterlidir	f	6	64	53	68	8	3.04	.97
	%	3.0	32.2	26.6	34.2	4.0		
23- K.B.Ö alanın küresel/evrensel değerlerle ilişkisi yeterlidir	f	2	56	56	78	7	3.16	.91
	%	1.0	28.1	28.1	39.2	3.5		
9- İlköğretim Sos. Bilgiler programı K.B.Ö alanında kazandırılması düşünölen beceriler ulaşılabilir	f	2	30	42	117	8	3.50	.83
	%	1.0	15.1	21.1	58.8	4.0		
10- K.B.Ö alanında farklı kişiler ve kültürler arasında yeterli düzeyde olumlu ilişki kurulmuştur	f	7	58	61	63	10	3.06	.97
	%	3.5	29.1	30.7	31.7	5.0		
Genel							3.13	.71

K.B.Ö alanıyla kazandırılacak hedefler ve içeriğin uygunluğuna yönelik olan ölçeğin *uygunluk-yerindelik* alt boyutu 6 maddeden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin K.B.Ö alanının hedefler ve içerik açısından uygunluğuna yönelik cevapların aritmetik ortalamalar ve standart sapma açısından değerlendirilmiştir. Yapılan analizde tüm maddelerin genel ortalamasının (\bar{X} =3.13) düşük olduğu belirlenmiştir (Tablo 16).

Uygunluk-yerindelik alt boyutunda yer alan “İlköğretim sosyal bilgiler programında K.B.Ö alanında kazandırılması düşünölen beceriler ulaşılabilir” şeklinde ifade edilen 9. madde en yüksek ortalamaya (\bar{X} 3.50) sahip olmakla birlikte bu alt boyutta öğretmenlerin olumlu yönde görüş belirttikleri tek maddedir. 9. maddeye verilen cevapların dağılımı incelendiğinde öğretmenlerin %4'ü (8 kişi) kesinlikle katılıyorum, %58.8'i (117 kişi) katılıyorum, %21.1'i (42 kişi) kararsızım yönünde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin %16.1'i (32 kişi) ise olumsuz yönde görüş belirtmiştir. Bu

maddeye verilen cevaplar değerlendirildiğinde öğretmenlerin K.B.Ö alanında kazandırılması düşünülen becerileri ulaşılabilir buldukları söylenebilir.

Araştırmanın *uygunluk-yerindelik* alt boyutundaki maddelerinde “K.B.Ö alanı içerikte yer alan görsel unsurlar yeterli düzeyde ve konu alanına uygundur ” ifadesiyle yer alan 25. madde en düşük ortalamaya ($\bar{X}=2.99$) sahiptir. Bu maddeye öğretmenlerin %4’ü (8 kişi) kesinlikle katılıyorum derken %32.2’si (64 kişi) katılıyorum, %25.1’i (50 kişi) kararsızım, %36.2’si (72 kişi) katılmıyorum, %2.5’i (5 kişi) kesinlikle katılmıyorum ifadesini kullanmıştır. K.B.Ö alanı içeriğinde yer alan görsel unsurların yeterlilik düzeyine yönelik maddeye verilen yanıtlar incelendiğinde Öğretmenlerin %36.2’si katılmıyorum (72 kişi), %25.1’inin (50 kişi) ise kararsızım yönünde görüş belirttiği görülmektedir. Öğretmenlerin K.B.Ö alanı içeriğinde yer alan görsel unsurları yeterli bulmadıkları söylenebilir.

Öğretmenlerin ölçeğin *uygunluk-yerindelik* alt boyutunda yer alan diğer maddelere yönelik olarak belirttikleri görüşlerin, en yüksek ortalamadan en düşük ortalamaya doğru sıralanışı; “K.B.Ö alanın küresel/evrensel değerlerle ilişkisi yeterlidir” şeklinde ifade edilen 23. madde (\bar{X} 3.16), “K.B.Ö alanında farklı kişiler ve kültürler arasında yeterli düzeyde olumlu ilişki kurulmuştur ” şeklinde ifade edilen 10. madde (\bar{X} 3.06), “K.B.Ö alanında yer alan konu içeriği hedeflerin kazanılması için yeterlidir” (\bar{X} 3.04) şeklinde ifade edilen 24. madde ve “İlköğretim sosyal bilgiler programında K.B.Ö alanında kazandırılması planlanan hedefler yeterlidir (\bar{X} 3.04) ifadesiyle ölçekte yer alan 7. madde şeklindedir.

K.B.Ö alanında kazandırılacak olan hedef ve içeriğin uygunluk boyutuna yönelik ölçeğin 2. Alt boyutunda öğretmen görüşlerinin “kararsızım” yönünde (\bar{X} 3.13) olduğu söylenebilir (\bar{X} <3.40). Bu veriler ışığında öğretmenlerin K.B.Ö alanını içeriğin kazanımlara uygunluğu konusunda yeterli görmedikleri söylenebilir. Bu durum öğretmenlerin K.B.Ö alanı ile öğrencilere kazandırılacak özelliklerin mevcut içerikle sağlanamayacağı yönünde görüşe sahip oldukları şeklinde açıklanabilir. Sonuçlar sosyal bilgiler öğretmenlerinin içeriğin bilgi çağına uygun öğelerle tasarlanması yönünde

görüşe sahip oldukları şeklinde de yorumlanabilir. Nitekim daha önce 6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders programlarına yönelik yapılan araştırmalarda (Arslantaş, 2006) öğretmenlerin içeriğin güncelleştirilmesine yönelik olumlu görüşe sahip oldukları belirlenmiştir.

4.2.3 K.B.Ö Alanının “Gereklilik” Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

K.B.Ö alanına sosyal bilgiler dersinde yer verilmesinin evrensel ve kültürel değerler açısından yerindeliği nedeniyle “gereklilik” olarak isimlendirilen 3. alt boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin verilerin frekans(f), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (SS) değerleri Tablo 17’de sunulmuştur.

Tablo 17. K.B.Ö Alanının “Gereklilik” Alt Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Madde	f	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	\bar{X}	SS
1- Küreselleşme dünyada meydana gelen ekonomik, süreçlerin doğal bir sonucudur	4	12	1	111	71		4.17	.87
	2.0	6.0	.5	55.8	35.7			
2-Küreselleşme dünyada meydana gelen teknolojik gelişmelerin doğal bir sonucudur	5	9	6	99	80		4.21	.90
	2.5	4.5	3.0	49.7	40.2			
4- Küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkisi kaçınılmazdır	1	6	12	111	69		4.21	.73
	.5	3.0	6.0	55.8	34.7			
6- K.B.Ö alanının sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alması gereklidir	2	9	11	104	73		4.19	.81
	1.0	4.5	5.5	52.3	36.7			
Genel							4.19	.57

Küreselleşmenin eğitim alanına yansımalarını ve bu yansımaların sosyal bilgiler dersinde yer almasının gerekliliğine ilişkin öğretmen görüşlerini betimlemeyi amaçlayan, ölçeğin *gereklilik* alt boyutu 4 maddeden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin *gereklilik* alt boyutuna yönelik verdiği cevaplar aritmetik ortalamalar açısından değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğretmenler K.B.Ö alanının gerekliliğine yönelik yüksek oranda olumlu görüş belirttikleri belirlenmiştir ($\bar{X}=4.20$).

Öğretmenlerin ölçeğin *gereklilik* alt boyutunda yer alan maddelere yönelik olarak belirttikleri görüşlerin en yüksek ortalamaya sahip olan iki madde sırasıyla “Küreselleşme dünyada meydana gelen teknolojik gelişmelerin doğal bir sonucudur” şeklinde ifade edilen 2. Madde (\bar{X} 4.21), ve “ Küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkisi kaçınılmazdır” şeklinde ifade edilen 4. madde (\bar{X} 4.21) şeklindedir. 2. maddede öğretmenlerin %40.2’si (80 kişi) kesinlikle katılıyorum, %49.7’si (99 kişi) katılıyorum, %3’ü (6 kişi) kararsızım, %4.5’i (9 kişi) katılmıyorum, %2.5’i (5 kişi) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. 2. maddeye yönelik bulgulara bakıldığında, öğretmenlerin küresel süreçlerle teknolojik gelişmelerin arasında yoğun bir ilişki olduğu yönünde görüş belirttikleri söylenebilir. 4. maddede ise öğretmenlerin %34.7’si (69 kişi) kesinlikle katılıyorum, %55.8’i (111 kişi) katılıyorum, %6’sı (12 kişi) kararsızım, %3’ü (6 kişi) katılmıyorum, %0.5’i (1 kişi) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş belirtmiştir. 4. maddeye yönelik olarak öğretmenlerin küreselleşmeyle birlikte meydana gelen gelişmelerin eğitim alanındaki değişim üzerinde etkili olduğu dolayısıyla eğitim süreçlerinde küreselleşme olgusunun dikkate alınması gerektiği yönünde görüş belirttikleri söylenebilir.

Tablo 17’de yer alan verilere bakıldığında, ölçeğin *gereklilik* alt boyutunda “Küreselleşme dünyada meydana gelen ekonomik, süreçlerin doğal bir sonucudur” ifadesiyle yer alan 1. madde en düşük ortalamaya (\bar{X} =4.17) sahiptir. 1. maddeye öğretmenlerin %35.7’si (71 kişi) kesinlikle katılıyorum, %55.8’i (111 kişi) katılıyorum, %0.5’i (1 kişi) kararsızım, %6’sı (12 kişi) katılmıyorum, %2’sii (4 kişi) kesinlikle katılmıyorum yönünde görüş belirtmiştir. Bu maddeye ilişkin bulgulara bakıldığında öğretmenlerin büyük oranda (%91.5) olumlu ve ekonomik gelişmelerin küreselleşme olgusunun gelişmesinde doğal bir faktör olduğuna yönelik bir düşünceye sahip oldukları söylenebilir.

“K.B.Ö alanının sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alması gereklidir” şeklinde ifade edilen 6. madde (\bar{X} 4.19) ölçekte öğretmenlerin olumlu yönde görüş belirttikleri diğer bir maddedir. Bu maddeye öğretmenlerin %36.7’si (73 kişi) kesinlikle katılıyorum, %52.3’ü (104 kişi) katılıyorum, %5.5’i (11 kişi)

kararsızım, %4.5'i (9 kişi) katılmıyorum, %1'i (4 kişi) kesinlikle katılmıyorum şeklinde görüş belirtmiştir (Tablo 17).

Ölçeğin *gereklilik* alt boyutunda yer alan öğretmen görüşleri büyük oranda olumludur ($\bar{X} = 4.20$). Öğretmenlerin verdikleri cevaplara yönelik bulgular Özden'in (2002) küreselleşmenin ekonomik, teknolojik, sosyal, kültürel alanlarla olan karşılıklı ilişkisinin eğitim süreçlerinde de gelişim yönünde bir değişimi gerektirdiği görüşüyle örtüşmektedir. Ayrıca öğretmenlerin küresel perspektifle hazırlanmış olan K.B.Ö alanın sosyal bilgiler programında yer almasına yönelik görüşleri, Özkan'ın (2006) yaptığı araştırmada ulaştığı küresel öğelerin eğitim süreçlerinde yer almasının dünya sorunlarına daha duyarlı ve etkin vatandaşın yetişmesine katkı sağlayacağı yönündeki bulgularıyla paralellik göstermektedir.

4.2.4 K.B.Ö Alanının “Tutarlılık” Alt Boyutuna İlişkin Bulgular

K.B.Ö alanı içinde yer alan yaşantılar ve bilgilere yönelik maddeleri içermesi ve öğeler arası uyum nedeni ile *tutarlılık* olarak isimlendirilen alt boyutuna yönelik öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin verilerin frekans(f), yüzde (%), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (SS) değerleri Tablo 18'de sunulmuştur.

Tablo 18. K.B.Ö Alanının “Tutarlılık” Alt Boyutuna İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Madde		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum	\bar{X}	SS
30- K.B.Ö alanı içeriğinde somut yaşantılara yeterince yer verilmemiştir*	f	14	106	41	36	2	2.53	.90
	%	7.0	53.3	20.6	18.1	1.0		
32- 6. ve 7. sınıf Sos. Bilgiler ders kitabı K.B.Ö. alanında yer alan bilgiler, K.B.Ö. alanı hedeflerine uygundur	f	6	26	61	98	8	3.38	.87
	%	3.0	13.1	30.7	49.2	4.0		
17- K.B.Ö alanının küresel/evrensel değerlerle ilişkisi yetersiz kalmaktadır*	f	16	73	64	45	1	2.71	.92
	%	8.0	36.7	32.2	22.6	.5		
31- K.B.Ö alanında yer alan küresel değerlerle ulusal değerler çelişmektedir*	f	14	56	42	79	8	3.06	1.06
	%	7.0	28.1	21.1	39.7	4.0		
Genel							3.27	.52

* olumsuz maddeler ters kodlanmıştır.

K.B.Ö alanında yer alan yaşantılar ve bilgilere yönelik maddeleri içeren ölçeğin *tutarlılık* alt boyutu 4 maddeden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin “tutarlılık” alt boyutuna yönelik verdiği cevaplar aritmetik ortalamalar açısından değerlendirilmiştir. Yapılan analiz sonucunda öğretmenlerin ölçeğin *tutarlılık* alt boyutundaki görüşlerine ait genel ortalamanın düşük olduğu ve olumsuz görüşe sahip oldukları söylenebilir ($\bar{X}=2.92$).

Araştırmanın *tutarlılık* alt boyutundaki maddelerinde “6. ve 7. sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarında K.B.Ö. alanında yer alan bilgiler, K.B.Ö. alanı hedeflerine uygundur” ifadesiyle yer alan 32. madde en yüksek ortalamaya ($\bar{X}=3.38$) sahiptir. Bu maddeye öğretmenlerin %4.ü (8 kişi) kesinlikle katılıyorum derken %49.2’si (98 kişi) katılıyorum, %30.7’si (61 kişi) kararsızım ifadesini kullanmıştır. Öğretmenlerin %16.1’inin (32 kişi) bu maddeye yönelik olumsuz görüş belirtmesine rağmen öğretmenlerin yanıtları genel olarak K.B.Ö alanında yer alan bilgileri hedefler açısından uygun bulmadıkları yönündedir.

Ölçeğin *tutarlılık* alt boyutunda yer alan maddelere bakıldığında “K.B.Ö alanı içeriğinde somut yaşantılara yeterince yer verilmemiştir” şeklinde ifade edilen 30. maddenin en düşük ortalamaya ($\bar{X}=2.53$) sahip olduğu görülmektedir. Bu maddeye öğretmenlerin %7’si (14 kişi) kesinlikle katılmıyorum derken %53.3’ü (98 kişi) katılmıyorum, %20.6’sı (41 kişi) kararsızım yönünde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin %19.1’i (38 kişi) bu maddeye olumlu yönde görüş belirtmiştir. Öğretmenlerin bu maddeye yönelik yanıtlarına bakıldığında K.B.Ö alanında somut yaşantılara ait bilgilere yer verildiğine ilişkin görüşlerinin olumlu olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin *tutarlılık* alt boyutunda yer alan diğer maddelere yönelik belirttikleri görüşlerin en yüksek ortalamadan en düşük ortalamaya doğru sıralanışı; “K.B.Ö alanında yer alan küresel değerlerle ulusal değerler çelişmektedir” şeklinde ifade edilen 31. madde ($\bar{X} 3.06$), “K.B.Ö alanın küresel/evrensel değerlerle ilişkisi yetersiz kalmaktadır” şeklinde ifade edilen 17. madde ($\bar{X} 2.71$) şeklindedir. Araştırma sonuçları öğretmenlerin K.B.Ö

alanında yer alan evrensel değerlere ilişkin bilgileri yeterlilik açısından olumlu bulmadığı aynı zamanda ulusal-evrensel değerlerin uyumu konusunda “kararsızım” yönünde görüşe sahip oldukları belirlenmiştir ($\bar{X} < 3.40$).

4. 3 Öğretmen Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Karşılaştırılması

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin K.B.O. alanı hakkındaki görüşlerinin cinsiyet açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene Testi ile varyansların homojenliği test edilmiştir. Ölçeğin tamamında ve alt boyutlarında varyanslar homojen olduğu görüldüğünden öğretmen görüşlerinde farklılık olup olmadığını belirlemek için hem ölçeğin tüm maddeleri hem de alt boyutlar açısından bağımsız gruplar t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 19’da sunulmuştur.

Tablo 19. Öğretmenlerin K.B.O. Alanına İlişkin Görüşlerinin Cinsiyet Değişkeni Açısından Bağımsız Gruplar t Testi Analizi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	\bar{X}	SS	Levene Testi F	Testi Sig	t	Anlamlılık Düzeyi																																															
Tüm Ölçek	Erkek	113	3.45	.41	.241	.624	.157	.876*																																															
	Kadın	86	3.44	.48					1. Alt Boyut: Öğrenciye Sağladığı Katkı	Erkek	113	3.57	.52	.355	.552	-.067	.947*	Kadın	86	3.57	.54	2. Alt Boyut: Uygunluk-Yerindelik	Erkek	113	3.19	.65	2.631	.106	1.574	.117*	Kadın	86	3.04	.77	3. Alt Boyut: Gereklilik	Erkek	113	4.19	.56	.033	.857	-.251	.802*	Kadın	86	4.20	.59	4. Alt Boyut: Tutarlılık	Erkek	113	2.85	.57	.061	.804	-1.739
1. Alt Boyut: Öğrenciye Sağladığı Katkı	Erkek	113	3.57	.52	.355	.552	-.067	.947*																																															
	Kadın	86	3.57	.54					2. Alt Boyut: Uygunluk-Yerindelik	Erkek	113	3.19	.65	2.631	.106	1.574	.117*	Kadın	86	3.04	.77	3. Alt Boyut: Gereklilik	Erkek	113	4.19	.56	.033	.857	-.251	.802*	Kadın	86	4.20	.59	4. Alt Boyut: Tutarlılık	Erkek	113	2.85	.57	.061	.804	-1.739	.084*	Kadın	86	3.00	.63								
2. Alt Boyut: Uygunluk-Yerindelik	Erkek	113	3.19	.65	2.631	.106	1.574	.117*																																															
	Kadın	86	3.04	.77					3. Alt Boyut: Gereklilik	Erkek	113	4.19	.56	.033	.857	-.251	.802*	Kadın	86	4.20	.59	4. Alt Boyut: Tutarlılık	Erkek	113	2.85	.57	.061	.804	-1.739	.084*	Kadın	86	3.00	.63																					
3. Alt Boyut: Gereklilik	Erkek	113	4.19	.56	.033	.857	-.251	.802*																																															
	Kadın	86	4.20	.59					4. Alt Boyut: Tutarlılık	Erkek	113	2.85	.57	.061	.804	-1.739	.084*	Kadın	86	3.00	.63																																		
4. Alt Boyut: Tutarlılık	Erkek	113	2.85	.57	.061	.804	-1.739	.084*																																															
	Kadın	86	3.00	.63																																																			

*p>.05; sd=197

Analiz sonuçları ölçeğin tüm maddelerine yönelik öğretmen görüşlerinin ortalamalarında cinsiyet açısından anlamlı farklılık olmadığını ($t=.157$, $p>.05$) göstermektedir. Cinsiyet değişkeni açısından hem erkek öğretmenler ($\bar{X} = 3.45$) hem de kadın öğretmenlerin ($\bar{X} = 3.44$) görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin cinsiyet açısından görüşlerinin alt boyutlar temelinde yapılan analizinde; ölçeğin *öğrenciye sağladığı katkı* alt boyutunda ($t=-.067$, $p>.05$), *uygunluk-yerindelik* alt boyutunda ($t=1.574$, $p>.05$), *gereklilik* alt boyutunda ($t=-.251$, $p>.05$) ve *tutarlılık* alt boyutunda anlamlı farklılık ($t= -1.739$; $p>.05$) belirlenmemiştir. Ölçeğin, *öğrenciye sağladığı katkı* alt boyutunda hem erkek ($\bar{X}= 3.54$) hem de kadın ($\bar{X}= 3.48$) öğretmenlerin görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. *Gereklilik* alt boyutunda hem erkek ($\bar{X}= 4.19$) hem de kadın ($\bar{X}= 4.20$) öğretmen görüşleri diğer alt boyutlara göre daha yüksek bulunmuştur. Hem ölçeğin tümü hem de *öğrenciye sağladığı katkı* ve *gereklilik* alt boyutlarında belirtilen görüşler "katılıyorum" düzeyindedir. Uygunluk-yerindelik alt boyutunda ise hem erkek ($\bar{X}= 3.19$) hem de kadın ($\bar{X}= 3.04$) öğretmen görüşlerinin olumsuz olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde *tutarlılık* alt boyutunda hem erkek ($\bar{X}= 2.85$) hem de kadın öğretmenlerin görüşleri ($\bar{X}= 3.00$) olumsuzdur. *Tutarlılık* alt boyutunda öğretmen görüşleri diğer boyutlara oranla daha düşüktür. Bu boyutlarda öğretmen görüşleri "kararsızlık" düzeyindedir. Cinsiyet değişkeni açısından öğretmen görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Bu bulgu öğretim programlarının uygulama başarıları açısından önemlidir.

4. 4 Öğretmen Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okul Türü Açısından Karşılaştırılması

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin K.B.Ö. alanı hakkındaki görüşlerinin görev yaptıkları okul türüne göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için öncelikle Levene Testi ile varyansların homojenliği test edilmiştir (Tablo 20). Ölçeğin tamamında ve alt boyutlarında varyansların homojen olduğu görüldüğünden öğretmen görüşlerinde farklılık olup olmadığını belirlemek için hem ölçeğin tüm maddeleri hem de alt boyutlar açısından bağımsız gruplar t testi ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçları Tablo 20'de sunulmuştur.

Tablo 20. Öğretmenlerin K.B.O. Alanına İlişkin Görüşlerinin Görev Yaptıkları Okul Türü Değişkeni Açısından Bağımsız Gruplar t Testi Analizi Sonuçları

Değişken	Gruplar	N	\bar{X}	SS	Levene Testi F	Testi Sig	t	Anlamlılık Düzeyi																																															
Tüm Ölçek	Normal	159	3.43	.42	2.006	.158	-1.286	.200*																																															
	Taşımali-Yatılı	40	3.53	.52					1. Alt Boyut: Öğrenciye Sağladığı Katkı	Normal	159	3.56	.50	.363	.548	-.412	.681*	Taşımali-Yatılı	40	3.60	.60	2. Alt Boyut: Uygunluk-Yerindelik	Normal	159	3.11	.69	.967	.327	-.862	.390*	Taşımali-Yatılı	40	3.22	.77	3. Alt Boyut: Gereklilik	Normal	159	4.14	.59	1.057	.305	-2.993	.003**	Taşımali-Yatılı	40	4.43	.42	4. Alt Boyut: Tutarlılık	Normal	159	2.91	.59	1.854	.175	-.298
1. Alt Boyut: Öğrenciye Sağladığı Katkı	Normal	159	3.56	.50	.363	.548	-.412	.681*																																															
	Taşımali-Yatılı	40	3.60	.60					2. Alt Boyut: Uygunluk-Yerindelik	Normal	159	3.11	.69	.967	.327	-.862	.390*	Taşımali-Yatılı	40	3.22	.77	3. Alt Boyut: Gereklilik	Normal	159	4.14	.59	1.057	.305	-2.993	.003**	Taşımali-Yatılı	40	4.43	.42	4. Alt Boyut: Tutarlılık	Normal	159	2.91	.59	1.854	.175	-.298	.766*	Taşımali-Yatılı	40	2.94	.67								
2. Alt Boyut: Uygunluk-Yerindelik	Normal	159	3.11	.69	.967	.327	-.862	.390*																																															
	Taşımali-Yatılı	40	3.22	.77					3. Alt Boyut: Gereklilik	Normal	159	4.14	.59	1.057	.305	-2.993	.003**	Taşımali-Yatılı	40	4.43	.42	4. Alt Boyut: Tutarlılık	Normal	159	2.91	.59	1.854	.175	-.298	.766*	Taşımali-Yatılı	40	2.94	.67																					
3. Alt Boyut: Gereklilik	Normal	159	4.14	.59	1.057	.305	-2.993	.003**																																															
	Taşımali-Yatılı	40	4.43	.42					4. Alt Boyut: Tutarlılık	Normal	159	2.91	.59	1.854	.175	-.298	.766*	Taşımali-Yatılı	40	2.94	.67																																		
4. Alt Boyut: Tutarlılık	Normal	159	2.91	.59	1.854	.175	-.298	.766*																																															
	Taşımali-Yatılı	40	2.94	.67																																																			

*p>.05; **p<.05; sd:197

Analiz sonuçlarına göre ölçeğin tümünden elde edilen genel ortalamalarında öğretmenlerin görev yaptıkları okul türü açısından istatistiksel olarak anlamlı fark olmadığı ($t=-1.286$., $p>.05$) belirlenmiştir. Görev yaptıkları okul türü açısından hem normal eğitim veren okullardaki öğretmenler ($\bar{X} = 3.43$) hem de taşımali-yatılı eğitim veren okullardaki öğretmenlerin ($\bar{X} = 3.53$) görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okul türü açısından görüşlerinin alt boyutlar temelinde yapılan analizinde ölçeğin *öğrenciye sağladığı katkı* alt boyutunda ($t=-.412$, $p>.05$), *uygunluk-yerindelik* alt boyutunda ($t=-.862$, $p>.05$), ve *tutarlılık* alt boyutunda anlamlı farklılık ($t= -.298$; $p>.05$) belirlenmemiştir. *Gereklilik* alt boyutunda yapılan analizde ise ($t=-2.993$, $p<.05$) anlamlı farklılık belirlenmiştir.

Öğrenciye sağladığı katkı alt boyutuna hem normal eğitim veren ($\bar{X} = .56$) hem de taşımali-yatılı eğitim veren okullardaki ($\bar{X} = 3.60$) öğretmenlerin görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. *Gereklilik* alt boyutunda hem normal eğitim veren ($\bar{X} = 4.14$) hem de taşımali-yatılı eğitim veren okullardaki ($\bar{X} = 4.43$) öğretmenlerin görüşlerinin diğer alt boyutlara göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Hem ölçeğin tümü hem de *öğrenciye sağladığı katkı* ve *gereklilik* alt boyutlarında görüşler "katılıyorum" düzeyindedir.

Uygunluk-yerindelik alt boyutunda hem normal eğitim veren ($\bar{X} = 3.11$) hem de taşımali-yatılı eğitim veren okullardaki ($\bar{X} = 3.22$) öğretmen görüşlerinin olumsuz olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde 4. alt boyutta hem normal eğitim veren ($\bar{X} = 2.91$) hem de taşımali-yatılı eğitim veren okullardaki ($\bar{X} = 2.94$) öğretmen görüşlerinin olumsuz olduğu belirlenmiştir. *Tutarlılık* alt boyutunda yer alan öğretmen görüşlerindeki ortalama diğer boyutlara göre daha düşüktür. Bu boyutlarda öğretmen görüşleri “kararsızlık” düzeyindedir.

Araştırmanın *gereklilik* olarak adlandırılan üçüncü alt boyutunda taşımali-yatılı okullarda görev yapan öğretmenler ($\bar{X} = 4.43$) normal eğitim veren okullarda görev yapan öğretmenlere göre ($\bar{X} = 4.14$) daha olumlu görüş belirtmişlerdir. Bu durum taşımali eğitim veren okullarda görev yapan öğretmenlerin küreselleşmenin getirdiği özellikle iletişim ve teknoloji alanlarındaki imkânlarla ve sosyal paylaşım zeminlerine daha fazla ihtiyaç duydukları şeklinde yorumlanabilir. Aritmetik ortalamalardaki farklılığın olumlu görüşler arasındaki artıştan kaynaklanması da bunun bir göstergesi olarak değerlendirilebilir.

4. 5 Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdemleri Açısından Karşılaştırılması

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin K.B.Ö. alanı hakkındaki görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için varyansların homojen olduğu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), varyansların homojen olmadığı durumda ise Kurkall Wallish-H testi ile analiz yapılmıştır. Analiz yapılmadan önce varyansların homojen olup olmadığı Levene testi ile test edilmiştir. Levene Testi sonuçları ve mesleki kıdem açısından öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 21’de sunulmuştur.

Tablo 21. Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Betimsel Analiz ve Levene İstatistiği Sonuçları

Değişken	Mesleki kıdem (Yıl)	N	\bar{X}	SS
Ölçeğin tümü	1- (1-5)	73	3.46	.48
	2-(6-10)	54	3.50	.43
	3- (11-15)	29	3.46	.39
	4-(16-25)	12	3.36	.27
	5- (26 ve üstü)	31	3.44	.46
	Toplam	199	3.45	.44
<i>Levene Testi: F= 1.809; p=.363*</i>				
1. Alt Boyut: Öğrenciye Sağladığı Katkı	1- (1-5)	73	3.57	.50
	2-(6-10)	54	3.72	.53
	3- (11-15)	29	3.53	.54
	4-(16-25)	12	3.41	.37
	5- (26 ve üstü)	31	3.43	.56
	Toplam	199	3.57	.52
<i>Levene Testi: F= .614; p=.653*</i>				
2. Alt Boyut: Uygunluk-Yerindelik	1- (1-5)	73	3.13	.72
	2-(6-10)	54	3.12	.73
	3- (11-15)	29	3.11	.73
	4-(16-25)	12	3.11	.34
	5- (26 ve üstü)	31	3.17	.76
	Toplam	199	3.13	.71
<i>Levene Testi: F= 2.603; p=.037**</i>				
3. Alt Boyut: Gereklilik	1- (1-5)	73	4.21	.62
	2-(6-10)	54	4.25	.49
	3- (11-15)	29	4.34	.40
	4-(16-25)	12	3.90	.57
	5- (26 ve üstü)	31	4.07	.67
	Toplam	199	4.20	.57
<i>Levene Testi: F= .759; p=.553*</i>				
4. Alt Boyut: Tutarlılık	1- (1-5)	73	2.99	.68
	2-(6-10)	54	2.86	.54
	3- (11-15)	29	2.93	.54
	4-(16-25)	12	3.06	.51
	5- (26 ve üstü)	31	2.80	.60
	Toplam	199	2.92	.60
<i>Levene Testi: F= .301; p=.877*</i>				

*p>.05; **p<.05

Levene testi analiz sonuçlarına göre *uygunluk-yerindelik* alt boyutunda varyansların homojen olmadığı ($F= 2.603$; $p<.05$), diğer tüm alt boyutlarda varyansların homojen olduğu ($p>.05$) belirlenmiştir. Varyansların homojen olduğu ölçeğin tamamının ortalaması ve alt boyutları için Tek Yönlü Varyans Analizi sonuçları Tablo 22'de sunulmuştur.

Tablo 22. Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Ölçeğin Tümü	Gruplar Arası	.527	4	.132	.674	.611*
	Gruplar içi	37.904	194	.195		
	Toplam	38.431	198			
1. Alt Boyut: Öğrenciye Sağladığı Katkı	Gruplar Arası	2.186	4	.546	2.041	.090*
	Gruplar içi	51.937	194	.268		
	Toplam	54.123	198			
3. Alt Boyut: Gereklilik	Gruplar Arası	2.325	4	.581	1.817	.127*
	Gruplar içi	62.067	194	.320		
	Toplam	64.392	198			
4. Alt Boyut: Tutarlılık	Gruplar Arası	1.244	4	.311	.857	.491*
	Gruplar içi	70.367	194	.363		
	Toplam	71.611	198			

* $p>.05$

Analiz sonuçları, gerek ölçeğin tamamı ($F_{(4, 198)} = .674$; $p>.05$) gerekse *öğrenciye sağladığı katkı* alt boyutu ($F_{(4, 198)} = 2.041$; $p>.05$), *gereklilik* alt boyutu ($F_{(4, 198)} = 1.817$; $p>.05$) ve *tutarlılık* alt boyutlarında ($F_{(4, 198)} = .857$; $p>.05$) mesleki kıdem açısından öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Sonuçlar, öğretmen görüşlerinin mesleki kıdem değişkeni açısından K.B.Ö. alanı hakkında farklılık oluşturmadığını göstermektedir. Ölçeğin tamamında, *öğrenciye sağladığı katkı* ve *gereklilik* alt boyutunda tüm kıdem değişkenlerinde ortalamaların birbirine yakın ve olumlu yönde olduğu belirlenmiştir. Ancak *tutarlılık* alt boyutunda öğretmenlerin K.B.Ö. alanı hakkında olumsuz yöndeki “kararsızım” düzeyinde görüş belirttikleri belirlenmiştir.

Varyansların homojen olmadığı *uygunluk-yerindelik* alt boyutunda mesleki kıdem değişkeni açısından öğretmenlerin K.B.Ö. alanı ile ilgili görüşleri farklılık olup olmadığını belirlemek için Krukal Wallis-H testi ile analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonuçları Tablo 23'te sunulmuştur.

Tablo 23. Öğretmen Görüşlerinin Mesleki Kıdem Değişkeni Açısından Tek Krukal Wallish-H Testi Analizi Sonuçları

Değişken	Mesleki Kıdem (Yıl)	N	Sıra Ortalaması	sd	H(x ²)	P
	1- (1-5)	73	99.11	4	.408	.982*
	2-(6-10)	54	98.51			
2.Alt Boyut:	3- (11-15)	29	100.55			
Uygunluk-	4-(16-25)	12	96.21			
Yerindelik	5- (26 ve üstü)	31	105.65			
	Toplam	199				

p>.05

Öğretmenlerin *uygunluk-yerindelik* olarak adlandırılan alt boyuttaki K.B.Ö alanı ile ilgili görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır [$H(x^2)=.408$; $p>.05$]. *uygunluk-yerindelik* alt boyutunda öğretmen görüşlerinin betimsel istatistik sonuçları açısından bakıldığında olumsuz görüşe sahip oldukları ve “kararsızım” yönünde görüş belirttikleri belirlenmiştir.

Mesleki kıdem değişkeni açısından sosyal bilgiler öğretmenleri, sosyal bilgiler dersi küresel bağlantılar öğrenme alanı hakkındaki görüşleri arasında farklılık olmaması ve genel itibariyle olumlu denebilecek yönde görüş belirtmeleri, programı benimsedikleri, bu alanın günümüz Türkiye’si açısından önemli ve gerekli olduğuna inandıkları yönünde yorumlanabilir.

4.6 Öğretmen Görüşlerinin Mezun Oldukları Okul Türü Açısından Karşılaştırılması

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin K.B.Ö. alanı hakkındaki görüşlerinin mezun oldukları okul türlerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için varyansların homojen olduğu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), varyansların homojen olmadığı durumda ise Kurkall Wallish-H testi

ile analiz yapılmıştır. Analiz yapılmadan önce varyansların homojen olup olmadığı Levene testi ile test edilmiştir. Levene Testi sonuçları ve mezun oldukları okul türü değişkeni açısından öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 24'te sunulmuştur.

Tablo 24. Öğretmen Görüşlerinin Mezun Oldukları Okul Türü Açısından Betimsel Analiz ve Levene İstatistiği Sonuçları

Değişken	Mezun Olunan Okul Türü	N	\bar{X}	SS
Ölçeğin tümü	1- Eğitim Fakültesi	160	3.48	.43
	2-Fen-Edebiyat Fakültesi	18	3.38	.40
	3- Eğitim yüksek okulu-enstitüsü	21	3.26	.48
	Toplam	199	3.45	.44
<i>Levene Testi: F= .692; p=.502*</i>				
Değişken	Mezun Olunan Okul Türü	N	\bar{X}	SS
1. Alt Boyut: Öğrenciye Sağladığı Katkı	1- Eğitim Fakültesi	160	3.62	.49
	2-Fen-Edebiyat Fakültesi	18	3.36	.61
	3- Eğitim Yüksek Okulu-Enstitüsü	21	3.34	.61
	Toplam	199	3.57	.52
<i>Levene Testi: F= 2.256; p=.107*</i>				
2. Alt Boyut: Uygunluk-Yerindelik	1- Eğitim Fakültesi	160	3.17	.70
	2-Fen-Edebiyat Fakültesi	18	2.97	.65
	3- Eğitim yüksek okulu-enstitüsü	21	2.98	.79
	Toplam	199	3.13	.71
<i>Levene Testi: F= 1.091; p=.338*</i>				
3. Alt Boyut: Gereklilik	1- Eğitim Fakültesi	160	4.20	.55
	2-Fen-Edebiyat Fakültesi	18	4.32	.50
	3- Eğitim yüksek okulu-enstitüsü	21	4.05	.70
	Toplam	199	4.20	.57
<i>Levene Testi: F= .313; p=.732*</i>				
4. Alt Boyut: Tutarlılık	1- Eğitim Fakültesi	160	2.93	.61
	2-Fen-Edebiyat Fakültesi	18	3.08	.56
	3- Eğitim yüksek okulu-enstitüsü	21	2.69	.54
	Toplam	199	2.92	.60
<i>Levene Testi: F= .225; p=.799*</i>				

*p>.05;

Levene testi analiz sonuçlarına göre gerek ölçeğin tümü gerekse alt boyutlarında varyansların homojen olduğu (p>.05) belirlenmiştir. Öğretmen

görüşlerinin mezun oldukları okul türü açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için veriler tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiştir (Tablo 25).

Tablo 25. Öğretmen Görüşlerinin Mezun Oldukları Okul Türü Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p	Farklılık
Ölçeğin Tümü	Gruplar Arası	1.068	2	.534	2.803	.063*	-
	Gruplar içi	37.362	196	.191			
	Toplam	38.431	198				
1. Alt Boyut: Öğrenciye Sağladığı Katkı	Gruplar Arası	2.393	2	1.196	4.533	.012**	1>2 ve 3
	Gruplar içi	51.730	196	.264			
	Toplam	54.123	198				
2. Alt boyut: Uygunluk-Yerindelik	Gruplar Arası	1.122	2	.561	1.128	.326	-
	Gruplar içi	97.536	196	.498			
	Toplam	98.659	198				
3. Alt Boyut: Gereklilik	Gruplar Arası	.739	2	.369	1.138	.323*	-
	Gruplar içi	63.653	196	.325			
	Toplam	64.392	198				
4. Alt Boyut: Tutarlılık	Gruplar Arası	1.601	2	.800	2.241	.109*	-
	Gruplar içi	70.010	196	.357			
	Toplam	71.611	198				

*p>.05; **p<.05

Analiz sonuçları, ölçeğin tümü ($F_{(2, 198)} = 2.803$; $p > .05$), *uygunluk-yerindelik* alt boyutunda ($F_{(2, 198)} = 1.128$; $p > .05$), *gereklilik* alt boyutunda ($F_{(2, 198)} = 1.138$; $p > .05$) ve *tutarlılık* alt boyutunda ($F_{(2, 198)} = 2.241$; $p > .05$) öğretmenlerin mezun oldukları okul türü açısından öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır. Ancak ölçeğin *uygunluk-yerindelik* alt boyutunda öğretmen görüşleri arasında anlamlı farklılık ($F_{(2, 198)} = 4.533$; $p < .05$) belirlenmiştir. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek için LSD (Least Significant) analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda; eğitim fakültesinden mezun ($\bar{X} = 3.62$) olan öğretmenler ile fen edebiyat fakültesi ($\bar{X} = 3.62$) ve eğitim yüksekokulu- enstitüsünden ($\bar{X} = 3.62$) mezun olan öğretmenlerin görüşleri arasında farklılık bulunmuştur. Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmen görüşlerinin fen edebiyat fakültesi ile eğitim yüksekokulu ve eğitim enstitüsünden mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu ve "katılıyorum" düzeyinde görüş belirttikleri ancak fen

edebiyat fakültesinden ve eğitim yüksekokulu-eğitim enstitüsünden mezun olanların “kararsızım” düzeyinde görüş belirttikleri belirlenmiştir (Tablo 25).

4. 6 Öğretmen Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Açısından Karşılaştırılması

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin K.B.Ö. alanı hakkındaki görüşlerinin görev yaptıkları yerleşim yeri açısından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için varyansların homojen olduğu durumda Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), varyansların homojen olmadığı durumda ise Kurkall Wallish-H testi ile analiz yapılmıştır. Analiz yapılmadan önce varyansların homojen olup olmadığı Levene testi ile test edilmiştir. Levene Testi sonuçları ve görev yaptıkları yerleşim yeri değişkeni açısından öğretmen görüşlerinin dağılımına ilişkin betimsel istatistik sonuçları Tablo 26’da sunulmuştur

Tablo 26. Öğretmen Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Açısından Betimsel Analiz ve Levene İstatistiği Sonuçları

Değişken	Yerleşim Yeri	N	\bar{X}	SS
Ölçeğin tümü	1- İl mekezi	37	3.43	.36
	2- İlçe Merkezi	80	3.43	.46
	3- Belde	19	3.39	.38
	4- Köy	63	3.51	.48
	Toplam	199	3.45	.44
<i>Levene Testi: F= 1.030; p=.380*</i>				
Değişken	Yerleşim Yeri	N	\bar{X}	SS
1. Alt Boyut: Öğrenciye Sağladığı Katkı	1- İl Merkezi	73	3.55	.48
	2- İlçe Merkezi	54	3.50	.50
	3- Belde	29	3.64	.55
	4- Köy	12	3.65	.56
	Toplam	199	3.57	.52
<i>Levene Testi: F= .127; p=.944*</i>				
2. Alt Boyut: Uygunluk-Yerindelik	1- İl Merkezi	73	3.21	.62
	2- İlçe Merkezi	54	3.11	.73
	3- Belde	29	2.87	.65
	4- Köy	12	3.18	.74
	Toplam	199	3.13	.71
<i>Levene Testi: F= 1.686; p=.171**</i>				

Tablo 26- devam Öğretmen Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Açısından Betimsel Analiz ve Levene İstatistiği Sonuçları

3. Alt Boyut: Gereklilik	1- İl Merkezi	73	4.01	.52
	2- İlçe Merkezi	54	4.17	.66
	3- Belde	29	4.24	.39
	4- Köy	12	4.32	.50
	Toplam	199	4.20	.57
<i>Levene Testi: F= 1.397; p=.245*</i>				
4. Alt Boyut: Tutarlılık	1- İl Merkezi	73	2.92	.51
	2- İlçe Merkezi	54	2.99	.65
	3- Belde	29	2.78	.44
	4- Köy	12	2.87	.62
	Toplam	199	2.91	.60
<i>Levene Testi: F= .788; p=.502*</i>				

*p>.05; **p<.05

Levene testi analiz sonuçlarına göre gerek ölçeğin tümü gerekse alt boyutlarında varyansların homojen olduğu ($p>.05$) belirlenmiştir. Öğretmen görüşlerinin görev yaptıkları yerleşim yerine göre farklılık gösterip göstermediğini belirlemek için veriler tek yönlü varyans analizi ile analiz edilmiştir (Tablo 27).

Tablo 27. Öğretmen Görüşlerinin Görev Yaptıkları Yerleşim Yeri Açısından Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Değişken	Varyansın Kaynağı	Kareler toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	p
Ölçeğin Tümü	Gruplar Arası	.335	3	.112	.571*	.635*
	Gruplar içi	38.096	195	.195		
	Toplam	38.431	198			
1. Alt Boyut: Öğrenciye Sağladığı Katkı	Gruplar Arası	.955	3	.318	1.167*	.323*
	Gruplar içi	53.168	195	.273		
	Toplam	54.123	198			
2. Alt boyut: Uygunluk-Yerindelik	Gruplar Arası	1.687	3	.562	1.131	.338
	Gruplar içi	96.971	195	.497		
	Toplam	98.659	198			
3. Alt Boyut: Gereklilik	Gruplar Arası	2.239	3	.746	2.342*	.074*
	Gruplar içi	62.152	195	.319		
	Toplam	64.392	198			
4. Alt Boyut: Tutarlılık	Gruplar Arası	.954	3	.318	.878*	.453*
	Gruplar içi	70.656	195	.362		
	Toplam	71.611	198			

*p>.05

Analiz sonuçları, ölçeğin tümü ($F_{(2, 198)} = 2.803$; $p > .05$), *öğrenciye sağladığı katkı* alt boyutu ($F_{(3, 198)} = .571$; $p > .05$), *uygunluk-yerindelik* alt boyutu ($F_{(3, 198)} = 1.167$; $p > .05$), *gereklilik* alt boyutu ($F_{(3, 198)} = 2.342$; $p > .05$), ve *tutarlılık* alt boyutunda ($F_{(2, 198)} = .878$; $p > .05$) öğretmenlerin görev yeri değişkeni açısından görüşleri arasında anlamlı farklılık olmadığı belirlenmiştir. Öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim yeri açısından görüşlerinin dağılımı incelendiğinde ölçeğin tümünde, *öğrenciye sağladığı katkı* ve *tutarlılık* alt boyutlarında “katılıyorum” düzeyinde olumlu görüşe sahip oldukları görülmektedir. Öğretmenler *uygunluk-yerindelik* alt boyutunda “kararsızlık” düzeyinde, *gereklilik* alt boyutunda ise “katılıyorum” ve “kesinlikle katılıyorum” düzeyinde görüşe sahiptirler. Bununla beraber görüşler arasında istatistiksel açıdan farklılık belirlenmemiştir (Tablo27).

4. 7 K.B.Ö. Alanının Kaçınıcı Ünite İçinde Yer Alması Gerektiği Konusunda Öğretmen Görüşlerinin Dağılımı

Sosyal bilgiler programında yer alan “K.B.Ö. alanının kaçınıcı ünite içinde yer alması gerekir?” şeklinde sorulan soruya ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar, yüzde ve frekans dağılımları ile analiz edilmiştir (Tablo 28).

Tablo 28. K.B.Ö. Alanının Kaçınıcı Üniteye Yer Alması Gerektiği Sorusuna İlişkin Öğretmen Cevaplarının Dağılımı

Ünite No	Frekans	Yüzde	Toplamlı Yüzde
1	13	6,5	6,5
2	12	6,0	12,6
3	13	6,5	19,1
4	16	8,0	27,1
5	29	14,6	41,7
6	23	11,6	53,3
7	93	46,7	100,0
Toplam	199	100,0	

Araştırma verileri incelendiğinde öğretmenlerin çoğunun (%46.7) 7. ünite içinde yer alması gerektiği yönünde görüş belirttiği görülmektedir. Bunu sırası ile %14.6 (29 kişi) 5. ünite, %11.6 (23 kişi) 6. ünite, %8 (16 kişi) ile 4. ünite, %6.5 (13 kişi) ile 1 ve 2. ünite izlemektedir. Öğretmenler %6 (12) ile en düşük 2. ünite içinde yer alması gerektiği yönünde görüş belirtmişlerdir (Tablo 28).

Öğrenme alanları çerçevesinde yapılandırılan ünitelerin programdaki sırası ile ünitenin önem derecesi arasında bir bağ olduğu görüşü eğitimciler arasındaki tartışma konularından biri olmaktadır. 6. sınıf programında "Ülkemiz ve Dünya" ünitesiyle 5. sırada, 7. sınıf programında ise "Ülkeler Arası Köprüler " ünitesi ile 7. ve son sırada yer almaktadır. K.B.Ö alanının programda ve ders kitaplarındaki bu yeri son ünitelerin gerek okul gerekse öğretmen kaynaklı aksaklıkların giderilmesi açısından süre problemi doğurması (Özyurt, 2009) bu eleştirilerden biri olarak görülmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun (%46,7) 7. ünite içinde yer alması gerektiğini belirtmesi K.B.Ö alanının son ünitelerde yer alması yönündeki eğilimi pekiştirmektedir. Bu bağlamda mevcut ünite sırasının sosyal bilgiler öğretmenleri tarafından olumsuz görülmediği söylenebilir.

4. 8 K.B.Ö. Alanının Daha Çok Hangi Kültür Coğrafyası Hakkında Bilgi Vermelidir Sorusuna Yönelik Cevapların Analizi

Sosyal bilgiler programında yer alan "K.B.Ö. alanı daha çok hangi kültür coğrafyası hakkında bilgi içermelidir?" ifadesiyle sorulan soruya ilişkin sosyal bilgiler öğretmenlerinin verdikleri cevaplar, yüzde ve frekans dağılımları ile analiz edilmiştir (Tablo 29).

Tablo 29. K.B.Ö. Alanının Daha Çok Hangi Kültür Coğrafyası Hakkında Bilgi İçermelidir Sorusuna İlişkin Öğretmen Cevaplarının Dağılımı

	Frekans	Yüzde	Toplamlı Yüzde
Batı Dünyası	3	1,5	1,5
Hepsi Eşit Olmalı	110	55,3	56,8
Hint ve Çin Dünyası	3	1,5	58,3
İslam Dünyası	7	3,5	61,8
Türk Dünyası	76	38,2	100,0
Toplam	199	100,0	

Araştırmada yer alan bu maddede öğretmenlerin yarısından çoğu (%55,3) K.B.Ö alanı içerisinde farklı kültür coğrafyalarına ait bilgilerin eşit oranda yer alması gerektiğini belirtmektedirler. Bunu sırasıyla Türk Dünyası kültür coğrafyasına ait bilgilerin yer alması (%38,2) ve İslam Dünyası (%3,5) izlemektedir. Batı Dünyası ile Hint ve Çin Dünyası'na ait bilgilerin daha yoğunluklu olması yönünde görüş belirten öğretmenlerin oranı eşittir (%1,5) (Tablo 29).

Günümüzde farklı toplumların vatandaşları arasında sosyal, kültürel, ekonomik ilişkiler hem bireysel hem de kurumsal açıdan yoğunlaşmaktadır. Bu ilişkilerin gelişmesi ve eğitim anlayışlarına yansımaları çağdaş bireyin gelişimine sağlayacağı katkı açısından anlamlıdır (Şimşek, 2008). İlköğretim sürecinde bireylere, dünyadaki diğer toplumlarla birlikte yaşama, ortak miras öğeleri ve küresel sorunlarla ilgili ortak tutum geliştirme deneyimi için eşitlik, demokratik hoşgörü, insan haklarına saygı gibi nitelikler kazandırılmalıdır (Perşembe, 2004). Bu bağlamda K.B.Ö alanı ile bireylerin yaşadığı toplumla birlikte dünyayı anlama çabası içinde küresel bakış açısı geliştirerek dünyadaki ekonomi, siyaset, ekoloji ve sağlık gibi alanlarda meydana gelen gelişmelere yönelik fikir edinmeleri (MEB 2005) önem kazanmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunun (%55,3) K.B.Ö alanı içerisinde farklı kültür coğrafyalarına ait bilgilerin eşit oranda yer alması gerektiği yönünde görüş belirtmesi bireylerde küresel bilincin oluşumu açısından kritik öneme sahip olan K.B.Ö alanında dünyadaki kültür coğrafyalarına eşit ve çokkültürlü bir anlayışla yer verilmesiyle paralellik göstermektedir.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1 Sonuç

Bu araştırmada sosyal bilgiler öğretmenlerinin programda yer alan Küresel Bağlantılar Öğrenme alanına ilişkin görüşleri incelenmiştir. Bu amaçla hazırlanan ölçek Balıkesir il sınırları içerisinde 2009-2010 eğitim öğretim yılında ilköğretim okullarında görev yapmakta olan 280 sosyal bilgiler öğretmenine uygulanmıştır. Uygulama sonucunda 280 sosyal bilgiler öğretmeninden dönen 199 ölçekten elde edilen veriler analiz edilmiştir. Elde edilen verilerin SPSS 12.0 veri analiz programı ile yapılan analizinde aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Ekonomik ve teknolojik gelişmeler temelinde gelişen küreselleşme olgusunun birçok alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişimi beraberinde getirdiği görülmektedir. Bireylerin, kurumların ve toplumsal yapıların değişime mecbur kılındığı, aksi takdirde çağın gerisine düşme tehlikesiyle karşı karşıya kaldığı (Önder ve Balcı, 2010) bu süreçte küresel tema ve öğelerin özellikle, bireyin toplumsal ilişkilerini kurma, ülkesine ve dünyaya duyarlı ve yararlı olmasını sağlamayı amaçlayan sosyal bilgiler dersinde yer alması önemlidir (Arslantaş, 2006). Öğretmenlerin, araştırma sonucunda ortaya çıkan; sosyal bilgiler dersinde K.B.Ö alanına yer verilmesi gerektiğine yönelik olumlu görüşleri, küreselleşmenin getirdiği değişim sürecinin farkında oldukları ve sosyal bilgiler programlarında küresel temaların yer almasını anlamlı buldukları şeklinde ifade açıklanabilir.

Öğretmenlerin K.B.Ö alanının öğrenciler açısından yararlı olduğu görüşünü benimsedikleri görülmektedir. Bu çerçevede K.B.Ö alanının öğrencilerin kendi kültürel değerleri ile birlikte dünyadaki diğer kültürlerle yönelik farkındalığını geliştirdiği söylenebilir.

Çağdaş ve insani değerler çerçevesinde tasarlandığı düşünülen K.B.Ö alanının öğrencilerde küresel çevre sorunlarına duyarlılık geliştirdiği araştırmanın ulaştığı sonuçlar arasında yer almaktadır. Bireylerde farklı

toplumlar arasında kültürel, dinsel ve etnik ayrımcılığın olumsuzluğu konusunda yeterli düzeyde olmasa da, bu konuda farkındalık geliştirmesi K.B.Ö alanının öğrenciye sağladığı katkılar arasında görülmektedir. Öğrencilerin, farklı ülkelerdeki birey ve kültürlerle insan hakları gibi evrensel değer taşıyan kavramlar ve uluslararası kuruluşlar çerçevesinde olumlu ilişki kurmalarına katkı sağlayan K.B.Ö alanının sosyal bilgilerin amaçlarına uygun olarak yapılandırıldığı görüşü araştırmanın sonuçları arasında yer almaktadır. Bu sonuç Doğanay ve Sarı'nın (2008) yaptıkları araştırma sonucunda ulaştıkları, yeni sosyal bilgiler programının çağdaş ve evrensel eğitim anlayışını yansıttığı yönündeki öğretmen görüşleriyle örtüşmektedir. Araştırmanın bu bulgusu Şimşek'in (2008) yaptığı çalışmada yer alan, K.B.Ö alanının çağdaş bireyin dünya algısının şekillenmesine katkı sağlayacağı görüşüyle de paralellik göstermektedir.

Öğretmenlerin, K.B.Ö alanının öğrenciye sağladığı katkılara yönelik olumlu görüşlerine karşın konu alanı içeriği, konu alanında yer alan görsel unsurların düzeye uygunluğu, farklı kültürler arasında kurulan ilişkilerin yeterliliği ve K.B.Ö alanıyla ulaşılması amaçlanan kazanımların yeterliliğine yönelik görüşleri "kararsızlık" düzeyindedir ($\bar{X} = 3.13$). Bu bulgular ışığında öğretmenlerin programın çağdaş ve evrensel değerler çerçevesinde hazırlandığı görüşüne sahip oldukları söylenebilir. Öğretmenlerin K.B.Ö alanının öğrenciye olan katkılarını olumlu buldukları, ancak alanın yeterliliği boyutunda olumsuz görüşe sahip oldukları görülmektedir.

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin K.B.Ö alanına ilişkin görüşlerinin cinsiyet değişkeni açısından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiş ve öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı bir farklılık olmadığı görülmüştür. Araştırma sonucunda hem erkek öğretmenler ($\bar{X} = 3.45$) hem de kadın öğretmenlerin ($\bar{X} = 3.44$) görüşlerinin olumlu olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkeni açısından öğretmen görüşleri arasında bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Öğretmenlik mesleğindeki kadın sayısı gittikçe artıyor olsa da, gerek kadın gerekse erkek öğretmenlerin program hakkındaki görüşlerinde farklılık olmaması programın uygulama başarısı açısından önemlidir. Bu durum cinsiyet farklılığının öğretmenlerin K.B.Ö. alanına

yönelik görüşlerde farklılık oluşturmadığını, görüşlerin olumlu olmasının da program uygulamasında olumlu etkiye sahip olduğunu göstermesi açısından önemlidir.

Araştırma sonucu elde edilen verilerin, öğretmenlerin görev yaptığı okul türü değişkenine ilişkin yapılan analizlerde görüşlerin anlamlı bir farklılık göstermediği belirlenmiştir. Okul türü değişkeni açısından farklılık olmaması, öğretmenlerin ister normal, isterse taşımalı olsun, küresel bağlantılar öğrenme alanı için benzer biçimde görüşe sahip olduklarını göstermektedir. Bu durum, K.B.Ö. alanının farklı okullarda da aynı düzeyde uygulanacağını göstermektedir. Öğretmen görüşlerinin “tutarlılık” ve “yerindelik-uygunluk” alt boyutu dışında olumlu olduğu ancak bu alt boyutlarda olumsuz olduğu belirlenmiştir. Öğretmenler, K.B.Ö. alanını tutarlılık açısından yetersiz bulduklarını ve yerinde bulmadıklarını ancak gerekli ve öğrenciye katkı sağladığını düşündüklerini göstermektedir.

Öğretmenlerin K.B.Ö alanına ilişkin görüşlerinin mezun oldukları okul türüne göre farklılık gösterip göstermediği analiz edilmiş ve araştırmanın ikinci alt boyutuna yönelik öğretmen görüşleri arasında farklılık bulunmuştur. Araştırmanın K.B.Ö alanında kazandırılacak hedefler ve içerik boyutu ile ilgili olan “uygunluk-yerindelik” alt boyutunda eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlerin görüşlerinin fen edebiyat fakültesi ve eğitim yüksekokulu-enstitüsünden mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu belirlenmiştir. Söz konusu öğrenme alanını destekleyen derslerin bulunduğu eğitim fakültesi programlarından mezun olan öğretmenlerin görüşlerinin temel bilimleri esas alan ya da yeni ve çağdaş yaklaşımların öğretim sürecine yeterince hakim olamadığı okullardan mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu söylenebilir. Araştırmanın bu bulgusunun formasyon ve yeni öğrenme alanlarını destekleyen programların yansımaları ile ilişkili olduğu düşünülebilir. Bu araştırma sonucu özellikle öğretmen kaynağının eğitim fakültesi olması gerektiğini göstermesi açısından da önemlidir. Eğitim fakültelerinde doğrudan K.B.Ö. alanı adı altında bir ders olmasa da programda yer alan derslerin bu konuda bilgi ve algıların gelişmesinde önemli bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca araştırmanın bu

bulgusu, hizmet öncesi öğretmen eğitimi programlarının ilköğretim programları ile uyumunun gerekliliğini de otaya koyması açısından önemini göstermektedir.

Araştırmanın bir diğer önemli bulgusu da öğretmen görüşlerinin mesleki kıdem değişkeni açısından farklılık göstermemesidir. İster mesleki kıdemi yüksek isterse düşük olsun öğretmenler K.B.Ö. alanı ile ilgili görüşleri benzerlik göstermektedir. Öğretmenler “tutarlılık” ile “yerindelik-uygunluk alt boyutlarında olumsuz görüşe sahipken “gereklilik” ile “öğrenciye sağladığı katkı” açısından olumlu olarak düşünmektedirler. Araştırma sonuçları, ister mesleki kıdemi düşük, isterse mesleki kıdemi yüksek olsun tüm öğretmenlerin küreselleşme olsuna ve bunun programlarda yer alması konusunda benzer görüşe sahip olduğunu göstermektedir. Bu durum, küreselleşmenin hemen herkesi etkilediği göstermektedir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları yerleşim yeri açısından yapılan karşılaştırmada görüşleri arasında farklılık bulunmamıştır. Öğretmenler ister köy ister kasaba isterse şehir merkezinde görev yapıyor olsun, K.B.Ö alanını programda yer almasını gerekli ve faydalı bulmaktadırlar. Ancak öğretmenler K.B.Ö alanını, programda yer alışı biçimi, kazanımların öğrencilere kazandırılması ve yeterlilik noktasında yetersiz bulmuşlardır. Öğretmenlerin, küreselleşme ile ilgili değerlere önem vermekte olduğu ve bunların programlarda daha etkili olarak yer almasını istedikleri görülmektedir. Küreselleşme olgusunun bu noktada ister küçük ister büyük yerleşim yerleri olsun hemen hemen aynı düzeyde gerekli görüldüğünü göstermektedir.

Araştırmada ünitenin sırası ile ilgili öğretmen görüşlerinin betimsel analizi, mevcut programda yer alan sıranın genelde onaylandığı ancak farklı ünite sırası içinde olması gerektiği yönünde de görüşlerin olduğu belirlenmiştir. Programda yer alan sıralamanın uygun olduğu ancak farklı değerlendirmelerin neden kaynaklandığının belirlenmesi için nitel ve derinlemesine bir analizin yerinde olacağı düşünülmektedir. Ayrıca K.B.Ö. alanında en çok hangi kültür coğrafyası ile ilgili bilgi içermelidir yönündeki soruya öğretmenlerin büyük çoğunluğu eşit düzeyde verilmesini

önemişlerdir. Öğretmenlerin bu görüşü küreselleşmeyi çok kültürlülük olarak ele aldıklarını göstermektedir. Bununla beraber, öğretmenlerin küreselleşme olusundan ne anladıkları ile ilgili daha derinlemesine analizini gerekli kılmaktadır.

Özet olarak bu araştırmanın bulguları çerçevesinde;

- K.B.Ö alanının öğrenciye katkı sağladığı,
- Öğretmenlerin küreselleşme süreciyle birlikte programlarda yer alan K.B.Ö alanının sosyal bilgiler dersi içerisinde yer almasını gerekli gördükleri,
- Öğretmenlerin K.B.Ö alanına ilişkin görüşlerinde cinsiyet açısından anlamlı bir farklılık olmadığı,
- Öğretmenlerin görüşlerinin görev yaptıkları okul türüne göre anlamlı bir farklılık göstermediği,
- Öğretmenlerin görüşlerinin mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermediği,
- Eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlere ait görüşlerin diğer okullardan mezun olan öğretmenlere göre daha olumlu olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

5.2 ÖNERİLER

K.B.Ö alanına yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesini amaçlayan araştırmanın sonuçları ışığında yapılan öneriler;

- K.B.Ö alanı içeriği hedeflerdeki değerlere uygun örnek ve somut yaşantılarla zenginleştirilmesi,

- K.B.Ö alanındaki küresel değerlerle ulusal değerler arasında daha güçlü ilişki kurulması,
- K.B.Ö alanındaki görsel unsurların içeriğe uygunluğu gözden geçirilerek zenginleştirilmesi,
- Konu alanındaki bilgiler arasında disiplinler arası bütünlüğün geliştirilmesi,
- K.B.Ö alanının programdaki hedeflere uygun olarak etkililiğini arttırmak için Öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim faaliyetlerinin artırılması,
- K.B.Ö alanının alanın farklı boyutlarını da içeren, öğrencilere, öğretmen adaylarına, program geliştirme çalışmalarına ve programların uygulayıcıları olan öğretmenlere ışık tutacak araştırmaların yapılması,
- Öğretmenlerin K.B.Ö alanının öğretimini etkileyen faktörlerin belirlenmesi ve alan öğretiminin etkililiğinin artırılması için yeni araştırmaların yapılması,
- Öğretmenlerin küreselleşme konusundaki görüşlerinin ve küreselleşme bağlamında program hakkındaki görüşlerinin nitel yolla derinlemesine analiz edecek araştırmaların yapılması yararlı olacaktır.
- Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin lisans eğitimi boyunca gördüğü "Günümüz Dünya Sorunları" ve "Çevre Sorunları" gibi derslerin artırılması, bu derslerin içeriklerinin bilimsel gelişmeler çerçevesinde güncellenerek eğitim süreçlerinde yer alması, sosyal bilgiler öğretmenlerine küreselleşme olgusunu anlamlandırma ve bu konuda tutum geliştirme bakımından katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- AÇIKALIN, Mehmet (2010). Sosyal Bilgiler Eğitiminde Yeni Yaklaşımlar: Çokkültürlü ve Küresel Eğitim. *İlköğretim Online Dergisi*. Cilt: 9, Sayı: 3, s.1226-1237. <http://ilkogretim-online.org.tr>. adresinden 6 haziran 2011'de edinilmiştir.
- AGBARİA, Ayman K. (2011). Debating Globalization In Social Studies Education: Approaching Globalization Historically And Discursively. *Intercultural Education*. Vol. 22, No. 1, February, 69–82. Published By: Routledge
- AKDEMİR, Müslim A. (2004). Küreselleşme ve Kültürel Kimlik Sorunu. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt: 3, Sayı. 1, s. 43-50.
- AKDAĞ Hakan, TAŞKAYA Serdarhan Musa (2010). Vatandaşlık ve İnsan Hakları Eğitiminin Sosyal Bilgiler Öğretimindeki Yeri. *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Refik Turan, Kadir Ulusoy (Editör). Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- ALTUNÖZ, Seray (2008) *İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Programı Hakkında Öğretmen ve Müfettiş Görüşleri* (Bolu İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- ARSLANTAŞ, Saadet (2006). *6. ve 7. Sınıflarda Sosyal Bilgiler Dersi Program Uygulamalarında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından İncelenmesi (Malatya İli Örneği)* Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Ana Bilim Dalı, Elazığ.
- BALAY, Refik (2004). Küreselleşme, Bilgi Toplumu ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 37, Sayı: 2, s. 61-82.
- BALCI, Ali, ÖNDER, Rana Kasapoğlu (2010). Erasmus Öğrenci Öğrenim Hareketliliği Programının 2007 Yılında Programdan Yararlanan Türk Öğrenciler Üzerindeki Etkileri. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, Cilt: 9, Sayı: 2, s. 93-116.
- BAŞKAN, Necmi (2005). *Çeşitli Bağlılarıyla Küreselleşme Sözcüğünün Anlamları: Küreselleşme Olgusuna Felsefi Bakış*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe Ana Bilim Dalı, Bursa.
- BAUMAN, Zeugmund (2006). *Küreselleşme*. (Çev. Abdullah Yılmaz) İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- BİLGİLİ, Ali Sinan (Editör). (2008). *Sosyal Bilgilerin Temelleri*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- BORLOEVEN, Constantin Von (2001). *Modernleşme ve Küreselleşme Sürecinde Kültürel Kimlik*. Ankara: Konrad Adenauer Vakfı Yayınları.
- BOZKURT, Veysel (2000). *Küreselleşmenin İnsani Yüzü*. Ankara: Alfa Yayınları.
- BÜYÜKUSLU, Ali Rıza (2000). *Küreselleşmenin Sosyal ve Kültürel Hayata Etkisi, Küreselleşmenin İnsani Yüzü*. Veysel Bozkurt (Editör), Ankara: Alfa Yayınları.
- BÜLBÜL, Kudret (2004). *Küreselleşme Kültür ve Siyaset: Türk Düşünsel ve Siyasal Yaşamında Küreselleşme Yaklaşımları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi Ankara Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Yönetimi ve Siyaset Anabilim Dalı, Ankara.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S. Savaş (1997). *Program Geliştirme*. Konya: Öz Eğitim Yayınları.
- GÜRHAN Can, YAŞAR, Şerif ve SÖZER Ersan (1998). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Can Gürhan (Editör).Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- ÇEKEN, Yasemin Doğan (2006). *Küreselleşme ve Türkiye'de Eğitim Politikaları: Yeni İlköğretim Müfredatı Sosyal Bilgiler Programı Üzerine Bir İnceleme*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- DEMİR Ömer, ACAR Mustafa (2005). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Ankara: Adres Yayınları.
- DİKKAYA Mehmet, ÖZYAKIŞIR Deniz (2006). *Küreselleşme ve Bilgi Toplumu: Eğitimin Küreselleşmesi ve Neo-Liberal Politikaların Etkileri*. *Uluslararası İlişkiler Dergisi*, Cilt: 3, Sayı: 9, s. 155-176.
- DİLMAÇ, Yüksel (2008). *Yeni İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Uygulanabilirliği Hakkında Öğretmen Görüşleri (İstanbul Avrupa Yakası Örneği)*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yeditepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- DOĞANAY, Ahmet (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Cemil Öztürk ve Dursun Dilek (Editör). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık. s.15-46.

- DOĞANAY, Ahmet, SARI, Mediha (2008). Öğretmen Gözüyle Yeni Sosyal Bilgiler Programı: Adana İlinde Bir Araştırma. *İlköğretim Online Dergisi*, Cilt: 7, Sayı: 2, s. 468-484. <http://ilkogretim-online.org.tr> adresinden 25 Mayıs 2010 tarihinde edinilmiştir.
- DOĞAN, Elife (2002) Küreselleşme ve Eğitim. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 6, s:87-98. Ankara: Anı Yayıncılık.
- DOĞAN, İsmail (2005). *Vatandaşlık İnsan Hakları ve Demokrasi*, Ankara: PegemA Yayıncılık.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI (DPT) (1995). *7. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Dünyada Küreselleşme ve Bölgesel Bütünleşmeler Alt Komisyon Raporu*, Yayın No: DPT: 2375 - ÖİK: 440.
- DEVLET PLANLAMA TEŞKİLATI (DPT) (2000). *8. Beş Yıllık Kalkınma Planı, Küreselleşme Özel İhtisas Komisyonu Raporu*. Ankara: DPT, 2544, ÖİK: 560.
- ERDEN, Münire (Tarihsiz). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- ERTÜRK, Selahattin (1972). *Eğitimde Program Geliştirme*. Ankara. Yelkentepe Yayınları.
- EĞİTİM REFORMU GİRİŞİMİ (2005). *Yeni Öğretim Programlarını İnceleme ve Değerlendirme Raporu*. <http://www.erg.sabanciuniv.edu> adresinden 2 Ağustos 2011'de edinilmiştir.
- ERKÖSE, Ebru (2007). *Yenilenen 6.Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programının Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi (Sakarya İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- ERÖZKAN, Atılgan (2007). Bilimsel Araştırmalarda Yöntemler, Dumuş Ekiz (Editör) *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- FALK, Richard. (2001). *Yırtıcı Küreselleşme*. (Çev: Ali Çaksu). Ankara: Küre Yayınları.
- FIRINCI, Türkan (2006). *Küreselleşmenin Öğretim Programları Üzerindeki Etkisi (İlköğretim 4. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- GEDİKOĞLU, Tokay (2005) Avrupa Birliği Sürecinde Türk Eğitim Sistemi: Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt:1, Sayı: 1, s.66-80.

- GIDDENS, Anthony (2000). *Elimizden Kaçıp Giden Dünya*. (Çev: Osman Akınhay). İstanbul. Alfa Yayınları.
- GIDDENS, Anthony (1998). *Modernliğin Sonuçları*. (Çev: Ersin Kuşdil), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- GÜNŞOY, Bülent (2006). *Küreselleşme*. Ankara: Ekin Yayınevi.
- GÜVEN, İsmail (1999). Küreselleşme ve Eğitim Dizgesine Yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 32, Sayı:1, s.145-159.
- HELD David, MCGREW, Anthony (2008). *Küresel Dönüşümler*. (Çev:Ali Rıza Gürgen, Ali Serkan Mercan, Bülent Özçelik, Cemil Boyraz, Ender Sarıtekin, Eray Sanot, Ezgi Sarıtaş, Mehmet Celil Çelebi). Ankara: Phoenix Yayınları.
- İÇLİ, Gönül (2001). Küreselleşme ve Kültür. *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 25, Sayı: 2, s.163-172.
- JOHN P. Myers (2010). Exploring Adolescents' Thinking About Globalization In An International Education Program. *Journal Of Research In International Education*, Volume:9, No:2, pp:153–167.
- KAÇMAZOĞLU, H. Bayram (2002). Doğu-Batı Çatışması Açısından Küreselleşme. *Eğitim araştırmaları Dergisi*, Sayı:6, s:43-55.
- KARASAR, Niyazi (2004). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- KARASAR, Niyazi (2008). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayıncılık
- KEÇEÇİ, Sunay Ferai (2002). Küreselleşme ve Türkiye'de Eğitim Alanına Yansıması. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- KIZILÇELİK, Sezgin (2003). *Küreselleşme ve Sosyal Bilimler*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- KİNG, D. Anthony (1998). *Kültür, Küreselleşme ve Dünya Sistemi*. (Çev. Gülcan Seçkin ve Ümit Hüsrev Yolsal). Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- KOÇDEMİR, Kadir (2002). *Küreselleşme*. İstanbul: Ötüken Neşriyat.
- KUYAŞ, Nilüfer (2001). *Küreselleşme ve Modernleşme Sürecinde Kültürel Kimlik*. s.96-106. Ankara: Konrad Adenauer Vakfı Yayınları.
- MARSHALL, George (1999). *Sosyoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

- MERRYFIELD, Merry (2010). Teaching Social Issues From a Global Perspective, Samuel Totten, Jon E. Pedersen (Edited by). *Teaching and Studying Social Issues. Major Programs and Approaches*. Publishing.Inc
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI (MEB) (2005). *İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI (MEB) (2008). *İlköğretim Sosyal Bilgiler 7. Sınıf Öğretmen Kılavuz Kitabı*. Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- MEYDAN, Ali (2010). Sosyal Bilgilerde Coğrafya Disiplininin Yeri ve Önemi S: 63-85, Refik Turan ve Kadir Ulusoy (Editörler). *Sosyal Bilgilerin Temelleri* Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- MODELSKÍ, George (2006). *Küreselleşme*. Küreselleşme Okumaları (Editör Kudret Bülbül). s.193-201. Ankara: Kadim Yayınları.
- MORÍN, Edgar (2006). *Geleceğin Eğitimi İçin Gerekli Yedi Bilgi*. (Çev. Hüsnü Dilli) İstanbul: Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- NATIONAL COUNCIL FOR THE SOCIAL STUDIES (1994). Curriculum Standards for Social Studies. Washington, DC: NCSS.
- NATIONAL COUNCIL FOR THE SOCIAL STUDIES. *Curriculum Standards*. <http://www.learner.org/workshops/socialstudies/pdf/session1/1.ExecutiveSummary.pdf> adresinden 12 Şubat 2010 tarihinde edinilmiştir.
- ÖNAL Hakan, KAYA Niyazi (2006). Sosyal Bilgiler Ders Kitaplarının (4 ve 5. Sınıf) Değerlendirilmesi. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:9, Sayı:16, s. 21-37.
- ÖZDEN, Yüksel (2002). *Eğitimde Yeni Değerler*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ÖZDEN, Yüksel (2005). *Öğrenme ve Öğretme*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ÖZTÜRK, Cemil, OTLUOĞLU, Rahmi (2002). *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Edebi Ürünler ve Yazılı Materyaller*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ÖZYURT, Cevat (28-30 Mayıs 2009). *Küresel Vatandaşlığın Gelişimi, İmkânı ve Küresel Değerler Eğitimi*. I. Uluslararası Avrupa Birliği, Demokrasi, Vatandaşlık ve Vatandaşlık Eğitimi Sempozyumunda sunuldu. Uşak.
- ÖZYURT, Cevat (2005). *Küreselleşme Sürecinde Kimlik ve Farklılaşma*. İstanbul: Açılım Kitap.

- ÖZKAN, Tajet (2006). *İlköğretim Öğretmenlerinin Küresel Eğitime Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Adana.
- ÖZTÜRK, Cemil (2006). *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ÖZTÜRK Cemil, DİLEK, Dursun (2002). Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretim Programları. *Hayat Bilgisi ve Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- ÖZDEMİR, Soner Mehmet (2009). Sosyal Bilgiler Öğretimi Programı ve Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Safran ve Diğerleri (Editör). Ankara: PegemA Yayıncılık.
- PERŞEMBE, Erkan (8 Mayıs 2004). *Küreselleşme Kültürü ve Eğitimin İşlevi*. II. Eğitimde Çağdaş Yaklaşımlar Bilgi Şöleni Sempozyumunda Sunuldu. Samsun.
- ROBERTSON, Roland. (1999). *Küreselleşme*. (Çev. Ümit Hüsrev Yolsal) Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- ROSS, E. Wayne (1997). *The Social Studies Curriculum: Purposes, Problems, And Possibilities*. NY: State University of New York Press, Albany.
- ROSS Becky, MCJIMSEY Marianna, YOUNG Sandra (2001). Preparing Citizens for a Global Community. <http://www.socialstudies.org/positions/global> adresinden 12 Ağustos 2011 tarihinde edinilmiştir.
- ROSS E. Wayne (2006) Social Studies Teachers and Curriculum. *The Social Studies Curriculum Purposes, Problems, and Possibilities*. NY: State University of New York Press, Albany.
- SAFRAN, Mustafa (2008). Sosyal Bilgiler Öğretimine Bakış. Bayram Tay ve Adem Öcal (Editörler) *Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: PegemA Yayıncılık
- SEMENDEROĞLU, Adnan. GÜLERSOY, Ali Ekber (2005). Eski ve Yeni 4 ve 5. Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programlarının Değerlendirilmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı:18, s.141-152.
- SEZAL, İhsan (2001). Eğitimin Dünü, Bugünü, Yarını: Bir Düşünce Egzersizi. *Bilgi ve Toplum* (3). Ankara: PegemA Yayıncılık.

- SÖNMEZ, Veysel (2002). Küreselleşmenin Felsefi Temelleri. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 6, s.1-11.
- ŞİMŞEK, Ahmet (2008). Türkiye'de Sosyal Bilgiler Derslerinde Küresel Bağlantılar. Bazı Dünya Devletleri İle Karşılaştırmalı Bir Çalışma. Mustafa Safran ve Dursun Dilek. (Editörler). *21. Yüzyılda kimlik, Vatandaşlık ve Tarih Eğitimi*. İstanbul: Yeni İnsan Yayınları. s. 345-363.
- TEZCAN, Mahmut (2002). Küreselleşmenin Eğitim Boyutu. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 6; s.55-59 Ankara: Anı Yayıncılık.
- TEZCAN, Mahmut (1999). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara. Şafak Matbaacılık.
- TEZCAN, Mahmut (1993). Postmodernizm ve Eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, Cilt: 26, Sayı:1, s.39-50
- TEZCİ Erdoğan, DİKİCİ Ayhan (2003). Yaratıcı Düşünceyi Geliştirme ve Oluşturmacı Öğretim Tasarımı. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 1, s: 251-260.
- TIERNEY, G. William (2004) Globalization And Educational Reform: The Challenges Ahead. *Journal Of Hispanic Higher Education*. Volume: 3, No:1, pp: 5-20.
- TOZLU, Necmettin (2003). *Eğitim Felsefesi*. İstanbul: MEB Yayınları.
- TÜMSEK, Songül (2006). *Eski (1998) ve Yeni (2004) İlköğretim Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programları ve Ders Kitaplarında (4. ve 5. Sınıf) Tarih Konularının Mukayesesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- UNESCO Türkiye Milli Komisyonu (2011). UNESCO'nun Eğitim Programı. <http://www.unesco.org.tr/?page=3:0:2:turkce> adresinden 12/12/2011 tarihinde edinilmiştir.
- UYSAL, Ahmet (20-22 Mayıs 2010). *Küreselleşmenin Sosyal Bilgiler Eğitimine Yansımaları*. 9. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumunda sunuldu. Elazığ.
- UZUN, Adem (2007). *2005–2006 Öğretim Yılında Uygulanmaya Başlanan Altıncı Sınıf Sosyal Bilgiler Öğretim Programı Hakkında Öğretmen Görüşleri (Ankara Pilot Okullar)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- VARIŞ, Fatma (1996). Eğitimde Program Geliştirme: Teori ve Teknikler. Ankara: Alkım Yayınları

YILDIRIM, Ali (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık

YILDIRIM, Ali, ŞİMŞEK, Hasan (2005). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

YURDABAKAN, İrfan (2002). Küreselleşme Konusundaki Yaklaşımlar ve Eğitim, *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 6 s.61-64

T.C.
BALIKESİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

101

Sayı :B.08.4.MEM.4.10.00.11/311-
Konu :Anket İzni

12867

VALİLİK MAKAMINA
BALIKESİR

İlgi :Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün 13/05/2010 tarih ve 666 sayılı yazısı.

Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü İlköğretim Ana Bilim dalı yüksek lisans programı öğrencisi Serkan KOLUMAN'ın Sosyal Bilimler ilköğretim 6.ve 7.sınıf öğretim programlarında yer alan "Küresel Bağlantılar" Öğrenme alanına yönelik Öğretmen algıları(Balıkesir İl Örneği)başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili anket çalışmasını, ilimiz merkez ve ilçelerinde bulunan İlköğretim Okullarında, ilişkide sunulan çalışma takvimi doğrultusunda, uygulayabilmesine ilişkin Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğünün ilgi yazısı ile ekinde gönderilen Eğitim Değerlendirme Anketi ve ekleri ilişkide sunulmuş olup; uygulamanın yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makanlarınıza uygun görüldüğü takdirde, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü İlköğretim Ana Bilim dalı yüksek lisans programı öğrencisi Serkan KOLUMAN'ın "Küresel Bağlantılar" Öğrenme alanına yönelik Öğretmen algıları(Balıkesir İl Örneği)başlıklı yüksek lisans tezi ile ilgili anket çalışmasını, ilimiz merkez ve ilçelerinde bulunan İlköğretim okullarında, ilişkide sunulan çalışma takvimi doğrultusunda, uygulayabilmesini OLUR' larınıza arz ederim.

Abdurrahim KOKSAL
İl Millî Eğitim Müdürü

OLUR
13/05/2010

Ali Osman İŞSEN
Vali a.
Vali Yardımcısı

- Ek : 1 Yazı (1 Adet)
2 Değerlendirme Formu (1 Adet)
3 Anket Formu (1 adet 3sayfa)
4 Çalışma Takvimi (1 Adet)

Kusaplar Mah. Eski Sındığı Cad.No:1-
10100 BALIKESİR
Tel :0 266 239 62 73
Fax :0 266 239 62 74
e-posta :balikesirmcm@mcb.gov.tr
İnt. Adr. :http://balikesir.meh.gov.tr

DANISMA
444 0 632
H A T T I

EGITIME
%100
DESTEK

EGITIMDE REFORM
Bana aydınlık
gelecek!

Ek 2: Ölçek Formu

Değerli Öğretmenler,

2004 yılında yeniden yapılandırılan ilköğretim programları çerçevesinde, sosyal bilgiler programında “küresel bağlantılar öğrenme alanına” yer verilmiştir. Balıkesir ilinde görev yapan sosyal bilgiler öğretmenlerinin küresel gelişmelerin eğitimde yol açtığı değişikliklere ve bu değişikliklerin öğrenme alanına yansımalarına yönelik olan bu çalışma küresel bağlantılar öğrenme alanına yönelik görüşlerini almayı ve bu görüşleri değerlendirmeyi hedeflemektedir. Çalışmamızın ilk bölümünde kişisel bilgilerinizin yer aldığı bölüm, ikinci bölümünde de küresel Bağlantılar Öğrenme Alanına yönelik sorular yer almaktadır. Cevaplarınız araştırma sonuçlarını doğrudan etkileyeceğinden ifadelere içtenlikle cevap vermeniz ve cevap alanlarını boş bırakmamanız beklenmektedir. Sonuç değerlendirme esnasında kullanılmayacağı için adınızı yazmaya gerek yoktur.

Çalışmamıza zaman ayırdığınız ve katkıda bulunduğunuz için teşekkür ederim.

Hatırlatma: Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı **K.B.Ö** olarak kullanılacaktır.

1. BÖLÜM

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz: Kadın Erkek

Yaşınız : 20-25 26-35 36-45 46-55 56-65

Mesleki Kıdeminiz: 1-5 yıl 6-10 yıl 11- 15 yıl 16-25 yıl

26 yıl ve üzeri

Mezun Olduğunuz Okul : Eğitim Fakültesi

Fen-Edebiyat Fakültesi

Eğitim Yüksek Okulu-Enstitüsü

Görev yaptığınız okulun bulunduğu yerleşim yeri : İl merkezi İlçe merkezi

Belde Köy

Görev yaptığınız okulun türü : Normal Eğitim Veren Devlet Okulu

Taşınmalı ve Yatılı İlköğretim Bölge Okulu

K.B.Ö ALANINA YÖNELİK GÖRÜŞ ANKETİ						
		KESİNLİKLE KATILMIYORUM	KATILMIYORUM	KARARSIZIM	KATILYORUM	KESİNLİKLE KATILYORUM
1.	Küreselleşme dünyada meydana gelen ekonomik, süreçlerin doğal bir sonucudur.	☐	☐	☐	☐	☐
2	Küreselleşme dünyada meydana gelen teknolojik gelişmelerin doğal bir sonucudur.	☐	☐	☐	☐	☐
3	Küreselleşme dünyada meydana gelen kültürel gelişmelerin doğal bir sonucudur.	☐	☐	☐	☐	☐
4	Küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkisi kaçınılmazdır.	☐	☐	☐	☐	☐
5	Küreselleşmenin eğitim üzerindeki etkisi olumludur.	☐	☐	☐	☐	☐
6	K.B.Ö alanının sosyal bilgiler dersi kapsamında yer alması gereklidir.	☐	☐	☐	☐	☐
7	İlköğretim sosyal bilgiler programında K.B.Ö alanında kazandırılması planlanan hedefler yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
8	İlköğretim sosyal bilgiler programında K.B.Ö alanında doğrudan verilmesi düşünülen değerler evrenseldir.	☐	☐	☐	☐	☐
9	İlköğretim sosyal bilgiler programında K.B.Ö alanında kazandırılması düşünülen beceriler ulaşılabilir.	☐	☐	☐	☐	☐
10	K.B.Ö Alanında farklı kişiler ve kültürler arasında yeterli düzeyde olumlu ilişki kurulmuştur.	☐	☐	☐	☐	☐
11	K.B.Ö alanı içerisinde yer alan sanat, spor, kültürel etkinlikler bireylerin birbirlerini daha yakından tanımalarına fırsat vermiştir.	☐	☐	☐	☐	☐
12	Bireyin kendi kültürünün dünyadaki diğer kültürler arasındaki yerini fark etmesini sağlar.	☐	☐	☐	☐	☐
13	K.B.Ö alanı diğer ülkelerdeki kişilerle ve kültürlerle olumlu ilişki/iletişim kurmaya katkıda bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐

14	K.B.Ö alanı bireyin küresel çevre sorunlarının farkına varmasını sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
15	K.B.Ö bireyin kendi kültürünün, dünyadaki diğer kültürler arasındaki yerini fark etmesini sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
16	K.B.Ö alanı ulusal değerlerimizi tanıtmamızın yeni bir yolu olmalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
17	K.B.Ö alanın küresel/evrensel değerlerle ilişkisi yetersiz kalmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
18	Küreselleşme Amerikan merkezli yeni dünya düzeninin yeni adıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
19	K.B.Ö alanı uluslar arası kuruluşların işlevleri hakkında önemli bilgiler içermektedir.	☐	☐	☐	☐	☐
20	K.B.Ö etnik, dinsel ve kültürel ayrımcılığın azalmasını sağlamaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
21	K.B.Ö alanı ders kitaplarında ulusal değerlerden ziyade evrensel değerler eksenini kurgulamıştır.	☐	☐	☐	☐	☐
22	K.B.Ö alanı "insan hakları" kavramının ve insani değerlerin öğretiminde olumlu etkiye sahiptir.	☐	☐	☐	☐	☐
23	K.B.Ö alanın küresel/evrensel değerlerle ilişkisi yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
24	K.B.Ö alanında yer alan konu içeriği hedeflerin kazanılması için yeterlidir.	☐	☐	☐	☐	☐
25	K.B.Ö alanı içerikte yer alan görsel unsurlar yeterli düzeyde ve konu alanına uygundur.	☐	☐	☐	☐	☐
26	K.B.Ö alanı farklı kültürlere ait daha fazla bilgi içermelidir.	☐	☐	☐	☐	☐
27	K.B.Ö alanı küresel emek piyasasına hazırlamalıdır.	☐	☐	☐	☐	☐
28	K.B.Ö bireyin günümüz dünya sorunlarına karşı duyarlı olmasına katkıda bulunmaktadır.	☐	☐	☐	☐	☐
29	K.B.Ö alanının içeriği hedeflerle uyumsuzdur.	☐	☐	☐	☐	☐
30	K.B.Ö alanı içeriğinde somut yaşantılara yeterince yer verilmemiştir.	☐	☐	☐	☐	☐

- 31 K.B.Ö alanında yer alan küresel değerlerle ulusal değerler çelişmektedir.
- 32 K.B.Ö alanı konuları diğer üniteler içinde de yer almalıdır.
- 33 K.B.ö 6 ve 7. sınıfta kaçınıcı ünite de yer almalıdır. 1. 2. 3. 4. 5.
6. 7.
- 34 K.B.Ö alanı hangi kültür coğrafyası hakkında daha fazla bilgi vermelidir.
Türk dünyası
Batı dünyası
İslam dünyası
Hint ve Çin
Hepsi eşit olmalı